I. POLTAVSZKIJ—A. VASZIN

JAPÁN AMERIKAI MEGSZÁLLÁS ALATT

SZIKRA

SZIKRA

I. POLTAVSZKIJ—A. VASZIN

JAPÁN
AMERIKAI MEGSZÁLLÁS ALATT

SZIKRA

BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

И. ПОЛТАВСКИЙ, А. ВАСИН

ОККУПИРОВАННАЯ ЯПОНИЯ

НОВЫЙ МИР 1952 № 3 4, 5

Fordította

SIKLÓSI MIHÁLY

Felelos kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

1. TOKIÓ MAI ARCA

A legrosszabb rossz

A „Szmolnij" gőzös utasai és személyzetéből is sokan a fedélzetre tódultak, hogy lássák Tokiót, amelynek körvonalai lassan bontakoztak ki a kékes reggeli párából és egyre tisztábban, egyre élesebben látszottak. A szürke gyáréptületek, amelyeken még megmaradtak a háborús idők álcázásának nyomai, az öböl zavaros, sárgás vize, amely inkább mocsárra, mint tengerre emlékeztetett, a penészszagot hozó, rideg szél — mindez bizonyos borongós, nyomasztó hatást keltett bennünk a nyílt tenger üde levegője, ragyogó távlatai és élénk színei után. Mindenki hallgatott.

Valaki hirtelen felkiáltott:

— Nézzétek, az üzemek, a kikötő rakodóberendezése és a lakónegyedek majdnem teljesen leégtek ...

Visszaemlékeztünk, milyen volt Tokió a háború napjaiban. Emlékezetünkben megjelentek a szörnyű tokiói tűzvészek képei. A négymotoros bombázógépek éjjel-nappal ott repültek a város felett, és többezer tonna bombát dobtak a lakónegyedekre, porig égették a faépületeket, iskolákat és templomokat. Az amerikai légierő elpusztította a tokiói lakóházaknak több mint 80 százalékát. Az amerikai hadirepülő központ nyilvánosságra hozott adatai szerint csupán az 1945 március 10-i támadás során több mint 150 000 lakos pusztult el. A keskeny csatornák, amelyekben majdnem forrt a víz, szinte megteltek holttestekkel — az emberek a vízbe vetették magukat, mert abban reménykedtek, hogy így megmenekülhetnek — de ott pusztultak ...

Visszaemlékeztünk, hogy esténként Tokió főútvonalán a *Gindzán* ittas fiatalok verődtek össze a „trón megsegítésére

alakult társaságból", akiket Tozso miniszterelnök külön arra alkalmazott, hogy napi öt jenért propagandamunkát végezzenek. Ezek a suhancok egetverő „banzájt" kiáltottak, amikor a rádió bemondója túlzottan ünnepélyes hangon híreket közölt a császári hadsereg „katonai sikereiről". Ugyancsak nagy energiával toboroztak ilyen suhancbandákat a „zajbacu"[1] részvényesei is, akiknek hatalmas osztalékot jelentett a háború. A nép azonban hallgatott. Az egyszerű munkás vagy alkalmazott remegve várta az újabb adóemelést, a szűkös fejadag újabb csökkentését, az újabb újoncsorozást és az újabb halotti urnák tömkelegét, amelyekben a fronton elesett rokonok hamvait szállították haza.

És íme, most újra füstöt okádnak Micui és Micubisi hadiüzemei, a nép pedig, a multhoz hasonlóan, most is éhezve tengődik, nyomorog, reménytelen, vérszegény életet él.

Eszünkbe jut az is, hogyan dicsekedett a szovjet ujságíróknak 1946-ban Willoughby tábornok, a „provokációs különítmény" volt vezetője, ahogy maguk az amerikaiak is találóan nevezték MacArthur kémelhárító szolgálatát.

— Nem akarom önöket azzal a reménnyel kecsegtetni, hogy sok kényelmet fognak találni japáni utazásuk során. Előfordulhat, hogy üzemek kényelmetlen termeiben kell éjszakázniok. Ezek úgy-ahogy megúszták. A lakóházakat azonban felgyujtották repülőink...

— Mondja csak, tábornok — szólt közülünk az egyik ujságíró —, azok a vállalatok is épségben maradtak, amelyeknek önök voltak a főrészvényesei?

— Persze, természetesen. Az amerikai tábornokoknak nemcsak kitüntetésekre van szükségük, hanem részvényekre is — válaszolta igen őszintén a tábornok.

Most újra Tokióban vagyunk...

Tokió nem a legősibb japán város, jóllehet története a XII. században kezdődik. 1192-ben egy Jedo nevű hűbérúr alapította a várost, itt a tengeröböl partján, és azt magáról nevezte el. Jedo szószerinti fordításban kijáratot jelent az öbölre. A város sok évszázadig megőrizte ezt a nevet, amely annyira megfelel földrajzi fekvésének.

---

[1] Zajbacu — szószerinti fordításban „gazdagok klikkje". Japánban ez volt a neve Micubisi, Szumitomo, Jaszuda és más pénzugyi-ipari monopolisták csoportjának.

1457-ben kínai építészek várat építettek Jedo akkori tulajdonosának, Ota Dokan hercegnek. A külső falak, a bástyák és a várat övező, vízzel telt széles árkok napjainkig is megmaradtak és a császári palota területéhez tartoznak. 1590-ben Jedo városát elfoglalta Tokugava Iejaszu hűbérúr; ez Japán kormányzójává kiáltatta ki magát és megalapította a sogunok dinasztiáját, amely 264 évig volt uralmon. 1868-ban, amikor a hatalom a sogunoktól a császár kezébe került, Jedo a birodalom fővárosa lett és a Tokió nevet kapta, ami „keleti fővárost" jelent.

A város a termékeny Kanto-völgyben fekszik, Japán legnagyobb folyójának, a Szumida folyónak a partján és a mélyvízű, halban gazdag tengerobol mentén. A város sokat szenvedett története során: lakosait pusztító földrengések, tájfunok, szörnyű tűzvészek és járványok irtották könyörtelenul. A város azonban minden esetben újra magához tért. Növekedett, szakadatlanul fejlődött és egyre erősebb lett.

1623-ban pestis pusztított a városban. Néhány hónap leforgása alatt a város lakossága huszadrészére csökkent. Néhány év múlva azonban ismét az ország legnépesebb városa lett. 300 év múlva, 1923-ban, egy földrengés és a nyomában támadt tűzvész a várost majdnem teljesen elpusztította. Lakossága, amely 1922-ben ötmillió volt, majdnem egymillióra csökkent. 1928-ra azonban Tokió már ismét a világ egyik legnagyobb városa lett.

Ez azonban természetesen nem Micui és a többi pénzeszsák érdeme, akik az idők során mindenható pénzugyi hatalmasságok lettek, és nem is a szamuráj hercegek érdeme, akik az ország minden részéből ebbe a városba hordták össze a sogunoknak szánt ajándékokat, majd Hirohitóval az élen mohó militarista klikket alkottak. Tokió kizárólag az egyszerű népnek köszönheti gyors növekedését és újjáéledését. A japán nép mindent végigpróbált, mindent végigszenvedett és minden szenvedést kiállt. A nép megmaradt és él, bár a természet szörnyű elemi csapásokat mért rá, bár rettentő sok szenvedést okoztak neki azok, akik háborút robbantottak ki a profit kedvéért.

1946-ban repülőgépről láttuk Tokiót. A város az öböl partján húzódó hatalmas félkörben fekudt. Az egész olyannak tűnt, mintha sötét, mély sebek tátongnának rajta.

Az öböl, a folyók és a számtalan csatorna vize bíborvörös volt a lenyugvó nap fényétől. Úgy tűnt, mintha vér csordogálna a lerombolt város fekete sebeiből. És mégis, milyen csodálatos! A parkok kiégett pálmái mögött, a több kilométer hosszúságban porigégett munkáslakónegyedek mögött, a lerombolt templomok és iskolák körvonalai mögött teljes épségben és érintetlenül emelkedtek Marunouchi üzleti negyedének épületei, ahol a japán birodalom bankjai és konszernjeinek igazgatóságai működnek. Ezeket az épületeket a háború nem érintette.

Japánban már ősidők óta ez a közmondás járja: „A tűzvész, a földrengés és az árvíz — a nép három csapása." Úgy látszik, hogy az amerikai rablók megtanulták ezt a közmondást. Porig égettek számos japán várost és csak a fontos katonai célpontokat kímélték. Irtózatos földrengést „rendeztek", amikor atombombát dobtak Hirosima és Nagaszaki városára, majd elárasztották Japánt a megszálló csapatokkal, akik patkós csizmájukkal a japán nép torkára akarnak taposni.

„Az amerikaiak a legrosszabb rosszat jelentik" — mondják mostanában a japánok.

Az „öt sárga tigris esztendeje"

A japán városokban sajátos ébresztők vannak. A város utcáin már jóval pirkadat előtt lárma hallik, amely nem túlhangos és nem bántó, hanem egyenletes és pontos, szinte az óra ketyegésére emlékeztet. Ez a zaj fokozatosan erősebb, hangosabb lesz és mindenkit felébreszt, akár tetszik akár nem. Különösen korán ébreszti fel a külföldi vendégeket, akik még nem szokták meg a japán városok lármáját. Ezt a lármát a japán facipők, a „geták" okozzák.

A zajtól mi is felébredtünk. Mikor egészen világos lett és kitártuk ablakainkat, hogy friss levegőt engedjünk szobánkba, a szellővel együtt néhány galamb is berepült és leült az ablakpárkányra. Óvatosan kenyérmorzsát szórunk nekik és lopva közeledünk hozzájuk. A galambok azonban nem félnek, eszük ágában sincs, hogy elrepuljenek. Ellenkezőleg, egyre több és több új galamb érkezik. A legbátrabbak vagy legtapasztaltabbak berepülnek a szobába.

Ugyanolyan váratlan vendégként, mint ezek a galambok, megjelent régi ismerősünk, Icsiro Sz., akit még a háborús évekből ismertünk. Megállt szobánk küszöbén, kezében kisebb dobozt tartott, amely vörös és kék szalagokkal volt átkötve. Ez hagyományos ajándék a japánoknál. A japánok szeretik, ha minden alkalommal valamilyen ajándékot hozhatnak, nem valami gazdag ajándékot, hanem csak éppen a figyelmesség és tisztelet jeléül, a barátság jeléül. Icsiro hosszú ideig hajlongott előttünk és a bonyolult japán udvariassági formák minden szabálya szerint üdvözölt bennünket. Rengeteg kérdést tett fel egészségünkkel kapcsolatban, kérdezősködött, hogy vannak rokonaink stb. Mi is köszöntöttük őt és kérdéseit hasonló jellegű kérdésekkel viszonoztuk. Ezek az udvariassági formulák Japánban. A szabályok igen bonyolultak. Megszegésük elkerülése érdekében a szertartásos mosolyon és a szakadatlan hajlongáson kívül különös szavakat is kell ismerni hozzá, különleges nyelvtani formákat kell használnunk. Mikor az ajándékot végre átadta, erősen kezet szorítottunk egymással. Ezután Icsiro egycsapásra megváltozott, egyszerűen leült egy karosszékbe és megkezdődött a rendes társalgás, amely szokásos az olyan régi barátoknál, akik régóta nem látták egymást.

— Szóval újból eljöttek, hogy megtekintsék Japánt? Nehéz esztendőt élünk. Tudják, még az ősi holdnaptár is nehéznek jelzi ezt az évet, amelyet az „öt sárga tigris évének" neveznek.

Icsiro szakavatott módon beszélt a nemzeti kultúra és etnográfia történetéről. Gyakran írt erről a kérdésről a tokiói sajtóban, de legszívesebben velünk, „jegyzetfüzet nélküli" barátaival beszélgetett kedvenc témájáról, ahogy ő mondta. Szerettük volna megtudni, hogy mit is jelent az „öt sárga tigris éve", és Icsiro készséggel hozzá is kezdett:

— Japánban annyi a különféle babona és hiedelem, ahány isten van a sinto vallásban. A sinto vallásban pedig, a hivatalos statisztika szerint, bizony éppen elég az istenek száma — pontosan nyolcmillió. Igaz, hogy a fegyverletétel után az egyik isten — Hirohito — ideiglenesen nyugdíjba vonult. Még 1946-ban külön okmányban lemondott „isteni származásáról".

— No és MacArthur? ... Hiszen a szóbeszéd szerint ő is istenségre pályázik?

— MacArthur? Igen, valóban. Őt azonban egyelőre nem ismerik el igazi istennek. Ő olyasvalaki, aki ideiglenesen elvégzi az isteni funkciókat bűnös földünkön. Általában azonban úgy számítjuk, hogy annyi isten van, amint az előbb említettem. Ami azonban a babonákat és hiedelmeket illeti, számuk az utóbbi években jelentős mértékben megsokasodott és gazdagodott. És ebben bizony kétségtelenül „érdeme" van MacArthur vezérkarának meg Josida kormányának is. Ezek régen elfelejtett, ősi babonákat rángatnak elő, új babonákat agyalnak ki, vagy meghonosítják az amerikai babonákat.

1950 nyarán a sajtó és a rádió — mintha összebeszéltek volna — állhatatosan kezdték emlékeztetni a lakosságot arra, hogy a régi, úgynevezett „ciklikus évszámítás" szerint ez az év az „öt sárga tigris éve". Ha tekintetbe vesszük, hogy Japánban a propaganda teljes mértékben az amerikai hatóságok ellenőrzése alatt áll, világossá válik, hogy ezt a nagy egyöntetűséget egyazon sugalmazó szülte.

Mit is jelent tulajdonképpen az „öt sárga tigris éve"?

A hivatalos „szakértők" állítása szerint ez az év minden hatszázadik évben ismétlődik meg. Az embereknek mindig új nehézségeket, új bánatot, új szenvedéseket jelent. A tigrisév a tigrisek minden tulajdonságát magánhordja. Ebben az évben takarékoskodjatok mindennel, még azzal is, ami jó. Imádkozzatok és készüljetek fel a legrosszabbra. Imádjátok a tigrist és valamennyi istent — csak ezek tudják enyhíteni a büntetést, de semmiféle emberi erő sem tudja meggátolni azt a szerencsétlenséget, amely ebben az évben vár rátok.

A tigrisévben született emberek a véres rabló minden tulajdonságával rendelkeznek. A férfiaknak ez természetesen dicsőséget jelent, de a nőknek csapást. Hiszen a nőnek olyan szelídnek kell lennie, mint a bárány és olyan szívósnak, mint a ló. Óvakodjatok a tigrisévben született nőktől, és méginkább az öt sárga tigris évében született nőktől, ne vegyétek őket feleségül. Különben is, a tigrisévben veszélyes dolog házasságot kötni ...

A megrémített, babonás japánokat arra buzdítják, óva-

kodjanak, hogy Japánban minél kevesebb olyan nő legyen, aki tigrisévben szuletett. Ezt azáltal érhetik el, ha „szigorúan ellenőrzik a szuletéseket" minden családban. Harada professzor azt ajánlja minden japánnak, hogy ne házasodjék tigrisévben.

Ha ebben a rosszat jelentő évben kislány szuletik, az anya igyekszik azt eltitkolni szomszédai és ismerősei elől; más vidékre költözik, nem törődik semmiféle költséggel. Új lakóhelyén gyermekének szuletését egy évvel előbbre iratja be az anyakönyvbe, hogy azzal biztosítsa kislánya jövőjét.

„Az öt sárga tigris évében szuletett lány nem alkalmas boldog családi életre — írta a tokiói *Majnicsi* című ujság. — Ezért tíz ilyen lányból kilenc pártában marad. Gyakoriak az olyan esetek, amikor az ilyen lányok öngyilkossággal vetnek véget életuknek, csak azért, mert ebben a szerencsétlen évben szulettek."

És milyen rengeteg gyermekgyilkosság történik a tigris évében! Ezer és tízezer...

Az amerikaiak napjainkban politikai célokra használják fel ezt a babonát. Nagy előszeretettel figyelmeztetik a lakosságot arra a veszélyre, amely az „öt sárga tigris évében" fenyegeti. Az amerikaiak arra számítanak, hogy elkódosítik a nép tudatát és eltitkolják előle a nehéz élet igazi okait. És az amerikaiak példátlan cinizmussal úgy tüntetik fel magukat, mint Japán „nemzeti kultúrájának tisztelőit".

A háború utáni Japánban a különféle babonák terjesztése olyan nagy mértékben folyik, hogy a japán Közoktatásugyi Minisztérium mellett különleges bizottságot létesítettek az „előjelek tanulmányozására". A „bizottság" gondosan nyilvántart minden babonát. Ilyen kódexkönyve még a japán jognak sincs! A bizottság azt tanulmányozza, milyen úton és módon lehet a leghatékonyabban alkalmazni ezeket a babonákat a gyakorlatban. A bizottság kimutatást készített a babonás emberekről is és közölte az erről szóló eredményeket. Kiderult, hogy Japánban a városi lakosság 68,3 százaléka és a falusi lakosság 71,3 százaléka babonás. A „bizottság" adatai szerint a főiskolai hallgatók 72,7 százaléka, a középiskolai tanulók 54,4 százaléka és az elemi iskolások

48,4 százaléka babonás. Azt látjuk tehát, hogy minél magasabbfokú képzettsége van egy japánnak, annál babonásabb. A „bizottság" ebből megelégedéssel vonja le ezt a sokatjelentő következtetést: „A japánok gyorsan felszívták a nyugati kultúrát, de közben nemzeti kultúrájukról sem feledkeznek meg." Íme, ilyen eredményekkel jár az, hogy az amerikaiak „megreformálták" a japán közoktatásugyet.

„Az adatok — állapítja meg «az előjelek tanulmányozására alakult bizottság» — a közvélemény ellenére is azt bizonyítják, hogy a közoktatás nem áll ellentétben a babonákkal. A babonák oly mélyen gyökereznek, hogy sikeresen ellentállnak a tudomány előretörésének."

Bizony, bizony, az amerikai megszállók arra törekszenek Japánban, hogy sikeresen ellentálljanak a tudomány előretörésének...

— Most már világosan látják, hogy Japánban miért emlékezik meg egyszerre mindenki az „öt sárga tigris évéről". Ez a közvélemény sajátos meggyúrása volt az amerikaiak koreai agresszióját érdekében — fejezte be elbeszélését Icsiro barátunk. — Magam is többször hallottam, amikor egyszerű emberek, és kulönösen parasztok azt mondták, hogy a koreai háború azért robbant ki, mert beköszöntött az „öt sárga tigris éve"...

Marunouesi

„Aki még nem látta Nikkót, az nem is tudja, mi a szép" — mondták azelőtt előszeretettel a tokióiak. Legutóbbi japáni utazásunk során, 1946-ban mi is odautaztunk, hogy gyönyörködjunk Nikko festői gyógyfurdőhely őszi látványosságaiban. A városka a Csudzendzsi-tó partján, a Keni vízesés mellett fekszik. Mostani utazásunkkor azonban már nem hallottuk ezt a szólásmondást. A japánok elfelejtették. Ma a nép ezt mondja: „Aki nem látta Japán megszállását, az nem is tudja, mi a nyomor."

Gyakran és sokáig szoktunk bolyongani Tokió utcáin.

Beköszöntött az október. Az ősz pedig valóban aranyidőszak Japánban. A napok csendesek, világosak, nem kínoz

a tikkasztó nyári nap, nem gyötörnek a rideg téli szelek. Sétálásra el sem képzelhetnénk kellemesebb időt.

Szállónk a város uzleti központjában, Marunoucsi negyedében épult. Itt van az ország majdnem valamennyi nagyobb bankja és cége. Itt helyezkedtek el az amerikai megszálló hadsereg különféle törzskarai és parancsnokságai is.

A Dajicsi biztosítóintézet hatalmas, hétemeletes épületében most a megszálló csapatok főparancsnoksága székel. Azt azonban nem állíthatjuk, hogy az amerikaiak betelepedtek egész Marunoucsi negyedébe. Nem, sok japán bankot és „hivatalt" meghagytak gazdáik — Micui, Micubisi, Szumitomo, Jaszuda birtokában. Itt, Marunoucsi negyedében, a pénz közelében utótte fel a tanyáját a három legnagyobb reakciós ujság, az *Aszahi, Majnicsi, Jomiuri* szerkesztősége, valamint a Josida vezette liberális párt „főirodája" is. Egyébként ma már senki előtt sem titok, hogy mind az ujságok, mind a liberális párt a zajbacu fiókintézetei.

Marunoucsi negyede kulsőre nem valami vonzó: magas, négyszögletes, dobozszerű épuletek, a nemzeti építőművészet minden nyoma nélkül, szűk utcák, amelyekbe ritkán kukkant be a napsugár. A japán turistaszövetség által kiadott útmutató prospektus ismerteti „a főváros e fontos negyedének" történetét: 1890-ben báró Ivaszaki, a Micubisi-konszern alapítója ures telket vásárolt a pénzzavarokkal kuzdő kormánytól. 1894-ben, az imperialista Japán első kínai hódító háborúja után a Micubisi társaság két épuletet építtetett az ures telken. Attól kezdve minden háború után új épuletek emelkedtek, újabb bankok nyiltak itt. Más szavakkal, Marunoucsiban minden új banképulet egy-egy emlékműnek számit az imperialista Japán valamely nemzetközi rablótámadásával kapcsolatban.

Az amerikaiak Marunoucsiban most saját házaikat kezdik épiteni, amelyekben saját bankjaikat és irodahelyiségeiket szándékoznak elhelyezni.

Általában azt mondhatjuk, hogy Marunoucsi ma mindazoknak a hadiszállása, akik fojtogatják, vagy segítenek fojtogatni a japán népet. Ebben a negyedben az egész levegőt a profit szelleme tölti meg: zakatolnak a számoló- és írógépek, zizegnek a számlák, a kövezeten kopognak az amerikai csizmák. Minden járókelő rohan, igaz, hogy nem egy

irányban, de egy cél — az üzlet felé. Sok üzletember rövid, terepszínű amerikai zubbonyt visel. Sok amerikai tiszt visz iratokkal telt dossziét a hóna alatt. Első látásra nehéz megállapítani, hogy a járókelők közül ki tiszt és ki banktisztviselő.

Marunoucsiban, az itteni irodákban és parancsnokságokon készítették elő az amerikaiak koreai agresszióját. Most ide özönlenek a háborúban összerabolt dollárok is. A Marunoucsiban székelő amerikai és japán üzletemberek háborús jövedelme már túlszárnyalta az 500 millió dollárt.

Marunoucsival átellenben, a vízzel telt széles árok és a hatalmas gránittömbökkel burkolt, magas töltés mögött emelkedik a császári palota. A palotát széles aszfaltút köti össze Marunoucsi negyedével. Az úton mindenütt amerikai katonai rendőrök, úgynevezett MP-k és japán rendőrök. Ezek Hirohitót, a „nyugdíjba vonult istent" őrzik azoktól, akik „meghajlanak" előtte; az amerikai tábornokokat őrzik azoktól, akiket e tábornokok „megvédenek", és az uzletembereket őrzik azoktól, akiknek ők a „jóakarói" — a japán néptől.

A nép felvonulásait rendszerint a Palotatéren rendezik, amely Marunoucsi negyede és a császári palota között terül el. A nép a város messze környékéről özönlik ide, hogy kifejezésre juttassa tiltakozását és követeléseit. A nép kezdi megérteni, hogy kik rabolják ki, kik az ellenségei. Az üzleti irodák, parancsnokságok és a császári palota lakói félnek is a nép haragos hangjától. A nép felvonulásai idején amerikai páncélgépkocsik sűrű gyűrűje védi a császári palotát és Marunoucsi negyedét.

Marunoucsitól nem messze van a híres Gindza. Tokió úgy épült, hogy a külföldi vendégek először ebbe az utcába jutnak el. Az utca sok ember szemében egész Tokió, sőt egész Japán megtestesítője.

A Gindza

A Gindzához vezető utcában emelkedik a Nicsigeki (Nihon-Gekidzsó) színház hatalmas, köralakú épülete. A színház bejáratánál részeg amerikai katonák tömege tolong. Új revűt adnak, „Nemzetközi kicsapongás" címmel. Egy széle-

sen lelógó plakáton ez a felirat: „Kuszöbön áll a japán béke megkötése". A szomszéd házról hatalmas plakát lóg: rajta álarcos alak, mindkét kezében egy-egy pisztolyt szorongat. Valami hollywoodi film reklámja.

A legnagyobb japán ujság, az *Aszahi* szerkesztősége előtt motorkerékpárok és gépkocsik sorakoznak. A kis, silány japán gépek mellett, amelyeken hátul ostobán kandikál elő a kipuffogócső, néhány csillogó-villogó, legújabb típusú „Ford" és „Chevrolet" áll. A gépkocsik ablakuvegén fekete betűkkel festett feliratok: Associated Press, International News Service, Life stb.

A szukija hídon rokkantak ulnek, akik közszemlére teszik megcsonkított végtagjaikat. Néhány fényképész rohamoz meg bennunket és cédulákat nyujtogatnak felénk, amelyeken címuk van feljegyezve. Itt lefényképeztethetnénk magunkat, háttérben az *Aszahi* palotájával. A fényképeket néhány nap múlva postán kézbesitik.

— Tessék, parancsoljanak, olcsó és kitűnő! — uvöltöznek mindenfelé a fényképészek.

Jaszuda bankja előtt egy művész utótte fel a tanyáját, aki a fényképészekkel konkurrál. A ház falán mintaképpen munkái, főleg amerikaiak arcképei fuggnek.

Már régebben olvastunk az ujságokban Jamamoto Hide művészről, aki ezt a dicső nevet adta magának: „Az amerikai katonák Rembrandtja."

Jamamoto éppen egy amerikai matróz arcképét rajzolta. Néhány perc múlva a kis asztalkára hajitotta ceruzáját és átnyujtotta kliensének az arcképet. A matróz minden oldalról jól megnézte arcképét.

— Hasonlít? — kérdezte körötte álló cimboráitól.

— Hasonlít, hasonlít! — bizonygatták azok.

A matróz néhány pénzdarabot kotort elő zsebéből es az asztalra dobta. A művész mélyen meghajolt.

Beszédbe elegyedtunk Jamamotóval, aki mesélni kezdett a szakmájába tartozó emberek életéről.

— Mit lehet itt tenni? Kezdhet-e az ember valami komolyabb munkába, ha éhezik? Lődörögjek az utcán és egy tál rizsrevalót keressek? Nekem még úgy-ahogy bevágott, többékevésbbé eléggé tűrhetően keresek. Itt állok és rajzolok. Hogy élnek a zenészek? Azoknak is csurran-cseppen valami.

Ismerek egy híres hegedűművészt. Ül a járdán és hegedül, mellette a sapkája. Abból él, amit a járókelők belehajítanak. Esténként egy kisebb kabaréban játszik, de ott is sapkával kell körbejárni a vendégek között...

Már sok művészt láttunk a Gindzán és a város más népesebb pontjain. Vannak köztuk olyanok is, akiket a Japán Képzőművészeti Akadémia többször arany- és ezüstéremmel tuntetett ki.

— És mit csinálnak a szobrászok?

— Óh, a szobrászoknak van munkájuk! — válaszolta Jamamoto. — Tokióban olyan sok ember hal meg... Menjenek ki a városi temetőbe, ott sok kiváló szobrászt láthatnak. Sírköveket faragnak...

A Gindza torkolata zsúfolva van emberekkel. Az emberek és a gépkocsik hatalmas áradatban hömpölyögnek. A járda szélén kereskedők utötték fel a tanyájukat. Képeslapokat, hamutartókat, különféle késeket raknak ki asztalaikra. Az egyik amerikai katona sokáig nézegeti az egyik kést, majd zsebrevágja és elmegy úgy, hogy vissza sem néz. A kereskedő utána iramodik. A kés ára 800 jen, egész heti forgalma. Kéri a katonát, hogy adja vissza a kést. Tömeg verődik össze. A katona visszaadja a kést, majd egyik kezével megmarkolja a kereskedőt, a másikkal pedig hatalmas pofont ken le neki. A japán elsápad, igyekszik tiltakozni, majd fejét a vállai közé húzza, egészen eltörpul és hallgatagon visszabandukol kis asztalához. Nem mer kezet emelni megsértőjére: azonnal perbefognák és a „megszálló rend elleni erőszakért" hadbíróság elé állítanák, börtönbe vetnék.

A Gindza központjában emelkedik a félköralakú, hétemeletes Hattori épulete. Tornyán az óra délután hármat mutat. Körösközul tolongás. Amerikai katonák állnak a cipőtisztítók előtt és közben modellt állnak valami utcai rajzoló-művésznek. Gyakran láthatunk itt részeg katonákat, akik „panpanokkal" egyutt rajzoltatják le magukat. Az amerikaiak panpanoknak nevezik a japán prostituáltakat. A Hattori palota földszintjén vendéglő és étterem van. Az ajtó felett felirat: „Csak amerikaiak részére".

A Gindzán és általában az egész városban az amerikaiak foglalták le a legjobb épuleteket hivatalaik részére. Majdnem a Hattori palotával szemben, egy többemeletes házban

rendezték be a „Px" (Posta exchange) nevű amerikai áruházat, ahol csak amerikai katonákat szolgálnak ki. Tokióban az utóbbi időben sok ilyen áruház nyílt meg. A Meidzsija áruházba szintén csak kulföldiek léphetnek be, mégpedig csak igazolvánnyal. Hatalmas uvegszekrényekben vannak az amerikai és japán áruk. Az itt árult japán árukat mentesítették a forgalmiadótól, ezért jóval olcsóbbak, mint más áruházakban.

Magasan a fejunk felett a Remington Rand társaság rikító reklámja. A társaság főrészvényese MacArthur. A cégérről angol nyelvű feliratok tűnnek a szemunkbe: International News Service, London Times, Scotch and English Company, Columbia Broadcasting System...

Lépten-nyomon kulföldi kereskedelmi cégek alosztályai és kulföldi kiadóvállalatok találhatók. Régebben ez nem így volt. Mindez csak a háború után jelent meg.

A Takasimaja áruház hatalmas épulet. Egész homlokzatán végigvonul az angolnyelvű felírás: Export Bazar. A Takasimaja áruház Japán egyik legrégibb vállalata, a császári udvar szállítója. Külön felvonó — „csak amerikaiak részére". Két emeleten, a hetedíken és a nyolcadikon szintén csak olyanok szállhatnak ki, akiknek kulönleges belépési igazolványuk van. Az eladópultok mellett kulönös kínai akcentussal beszélő személyek forgolódnak. Csang Kaj-sek klikkjének számtalan képviselője él Tokióban, és ezek egyetlen garast sem kapnak „formózai kormányuktól". Ezért uzérkedésből élnek, japán árukat adnak el a japánoknak.

Sokáig bolyongtunk a Gindzán, bebarangoltuk az áruházakat. Figyelmunket megragadta a következő játékszer: egy amerikai katonát ábrázoló bábú whiskyt iszik egy hatalmas flaskóból; ha meglökik az ulőkét, a katona meginog, mintha élne. Az ulőkén felirat díszeleg: „Készult a megszállt Japánban". Az amerikai főparancsnokság rendelete értelmében ezt minden Japánban készult tárgyra fel kell írni.

Az áruházakban rengeteg a közönség, de kevés a vásárló. Meglepett bennunket, hogy milyen sok eladó surgölődik a pultok mögött. Egyesek eladással foglalkoznak, a többiek éber szemekkel figyelik a „vásárlókat", nehogy valaki „elfelejtsen" fizetni. Ez szintén új vonás a japánok életében.

A Gindza házait a kikent-kifent „panpanokhoz" hason-

líthatnánk: sok rikító szín, de még több piszok belul. Az utcának — a tukrös szekrényekbe kiállított rikító színű reklámokkal, a hatalmas áruházakkal, éttermekkel, kabarékkal és tánctermekkel — az a célja, hogy szórakoztassa és mulattassa azokat, akik a Marunoucsi negyed gazdái, vagy azok pártfogásában állnak.

Lehet, hogy valami hiba csúszott a szőnyegbombázásba, de a Gindza legnagyobb részét elkerulték az amerikai repulők. Ma itt már a pusztítás semmiféle nyomát sem látni. A Gindzát nagyon hamar helyreállították, ugyanolyan gyorsan, mint a nyilvános házak negyedét, a Josivara negyedet. Hiszen a megszállók nemcsak gyönyörködni akarnak a Gindzában, hanem kereskedni, uzleteket kötni is. A Gindzán mindent meg lehet vásárolni: amerikai porszívókat és japán legyezőket, amerikai tábornokokat és japán minisztereket. A megszálló tábornokok és a „megszállt" politikai kalandorok megvesztegetése is rendszerint itt, a Gindzán történik.

A Gindzán minden — árucikkek, reklámok, a jazz és a varieték tisztára amerikaiak, vagy legalábbis „majdnem amerikaiak", bizonyos japán exótikummal keverve, ami kizárólag az amerikaiak számára készul. A Gindza kulső arculatát a felismerhetetlenségig amerikanizálták. Minden Tokióról szóló amerikai leírás a Gindzával kezdődik és fejeződik be. Az olvasókban az a benyomás támad, hogy egész Japán tárt karokkal fogadta az amerikai „civilizációt". Pedig valójában a Gindza korántsem egész Tokió és még kevésbbé egész Japán.

A Hibia parkban

A Palotatértől széles gépkocsiműúton jutunk el a Hibia parkba.

A Hibia park nem hasonlít a megszokott japán parkokhoz, amelyeket vízmedencék, díszes lámpácskák, mesterséges sziklák és szigetecskék, miniatűr templomok és csodás ívelésű fuggőhidak díszítenek. A Hibia parkban csak a növényzet japán, a zömök, görbe fenyők, a magas tujabokrok, amelyek kulsőre hasonlítanak a piramisalakú, magas topolyafákhoz. Minden egyéb — mind a park tervezése, mind a díszítése — európai. A fasorban felállított formalista, csúf szobrok

„óceánontúli" külsőt kölcsönöznek a parknak. Ha arra a női gipszszoborra tekintünk, amelynek karja négyszer akkora, mint az egész teste, míg a tenyerén tartott gabonaszem még annál is nagyobb, akkor azonnal megérezzük: „Készult Amerikában". Általában: a Hibia park építészeti szempontból kiegészítése a Marunouesi banknegyednek és a Gindza kereskedőnegyedének.

A parkban alig akad sétáló. A kis tó körül, amelyet gólyának mintázott, fura alakú szökőkút díszít, rosszul öltözött japánok uldögélnek a padokon. Hallgatagon bámulják a zöldes vizet. Körülöttük gyermekek zsibonganak.

Hirtelen zaj, futtyszó és ricsaj hallatszik. Az aszfaltozott fasorból néhány riksa bukkan elő, rajtuk amerikai matrózok ulnek. Fekete ruhát és könnyű fehér sapkát viselnek. A részeg matrózok vesszőkkel hajtják a riksakulikat és hangosan üvöltöznek. A zajos felvonulás az Ernie Pile amerikai mozi felé törtet és eltűnik a sarkon.

Majd megjelenik a szemétszedő, hatalmas bambuszkosárral a hátán. Kezében hosszú szöges bambusznádbot. Erre a botra szurkálja a papírhulladékot és háta mögé, a kosárba hajítja. A szemétszedő fiatal, huszonhatéves fickó. Megáll és hallgatagon, esdeklőn szemlél bennunket. Tíz jent nyujtunk neki, mohón utánakap és mélyen meghajol.

Ebben a pillanatban hozzánk lép egy nyűttruhájú japán. Mostanáig kicsit távolabb álldogált.

— Zdravsztvujtye! — köszön oroszul.

Csodálkozva pillantunk rá.

— Azonnal láttam, hogy önök nem amerikaiak. Azok sohasem adnak a koldusoknak — folytatja tört orosz nyelven.

— Honnan tud oroszul?

— Vladivosztokban dolgoztam. Mult évben hazaszállítottak és azóta munka nélkul vagyok. Néha találok valami csekély alkalmi munkát, de ez igen ritka eset. — A japán elhallgat egy időre, aztán így folytatja: — Vladivosztokban villanyszerelő voltam és jól kerestem. Mondják csak, nem lehetne kimenni a Szovjetunióba? Igaz, hogy ez most nem könnyű dolog. Az amerikaiak nem engednek.

A japán előkotor egy tízjenes bankjegyet és megmutatja nekunk:

— Nézzék: látják itt a bankjegy szélén ezt a négyszögletes cik-cakos keretet? Ez a szögesdrótkerítés. Mögötte egy kismadár. A kismadár a leigázott Japánt jelenti. És innen, az alsó sarokból két sisakos ember figyeli a kismadarat: az amerikai katonai rendőrök. Ők vigyáznak arra, hogy a kismadár, Japán ne törhessen ki a kalitkából. Hová lehet innen menekülni?

Figyelmesen nézegetjük a papírpénzt és valóban azt látjuk, hogy a sarokban lévő két ábra a sisakos amerikai katonai rendőrre emlékezteti az embert. A japán rajzolóművész valóban furfangosan ábrázolta az amerikai megszállást!

A hazaszállított japánnak igaza volt. Valóban, lehetetlen kiutazni Japánból. Sok küldöttség és magánszemély nyujtott át kérvényt az amerikai parancsnokságnak, hogy engedje meg kiutazásukat a Szovjetunióba, vagy valamelyik népi demokratikus országba. Valamennyien elutasító választ kaptak. A japán küldötteket nem engedték kiutazni a Békevilágtanács kongresszusára, a szovjet szakszervezetek kongresszusára, sőt a moszkvai Puskin emlékünnepségekre sem.

A park mélyén, egy hárfát magasra emelő meztelen japán nő „Szabadság" felirású szobra előtt koldus ül és halat majszol egy eldobott konzervdoboz maradékából. Jellemző szimbolum!

Bebarangoljuk az egész parkot — így már nem is tűnik olyan nagynak —, majd újra kilépünk a park kapuján, amelylyel szemben az amerikai katonai rendőrség parancsnoksága székel.

Fifti-fifti

A Gindza végén, a Macudzakaja áruházzal szemben egy kisebb üzlet húzódik meg. Külsőben semmit sem különbözik a hatalmas város utcáin mindenütt látható sokezer más bolttól.

Mindegyik ilyen üzletben legfeljebb kétféle cikket lehet vásárolni, például nikotinnal bőségesen átitatott, tengeri fűből készült cigarettákat vagy műselyemfonalat. Ha ezeket a cigarettákat nem szoktuk meg, az ember már az első szippantás után is könnyen elveszítheti az eszméletét, míg a műselyem cérna annyira gyenge, hogy legfeljebb babaharisnyák

stoppolására alkalmas. A másik uzletben kisujjnyi vastag gyufát vagy varrótűt árulnak. A lángragyúlt gyufa irtózatos bűzt áraszt, az ember náthája egyetlen pillanat alatt elmúlik tőle és hosszú időre elmegy az étvágya is. A nem acélból, hanem vasból készült tűk értéke majdnem a nullával egyenlő.

Általában, a tokiói uzletekről elmondhatjuk, hogy nem dicsekedhetnek sem választékukkal, sem a minőséggel. Azt az üzletet azonban, amely a Macudzakaja áruház főbejáratával szemben van, nemcsak egész Tokió, de egész Japán is ismeri választékáról és minőségéről. Ez az uzlet Horie Kacuo híres főuzlete.

Japánban az a divat, hogy mennél kisebb az uzlet, annál nagyobb és díszesebb a cégére. A szóbanforgó uzlet egy picinyke, kétemeletes ház első emeletén van. A bejárat felett széles fehér lepel lóg a föld felé. Fent a tetőhöz erősítették, lent pedig a földhöz. A lepelre hatalmas betűkkel ezt írták: „Kígyókereskedés". A semmitmondó főcím alatt kisebb betűkkel az üzlet lényege található:

„Ha egyszersmindenkorra végezni akar betegségével, legyen az bármilyen betegség, vagy szerelemre akar gerjeszteni valakit, málunk száz jenért egyszerű kígyót, 200 jenért pedig különlegesen előkészített siklókigyót vásárolhat hozzá. A siklók Siga tartományból, Ibuka hegyéből érkeznek üzletünkbe, míg a kígyók Hacsiodzsima szigetéről. Próbálja ki! Biztosítjuk, hogy egészségét visszanyeri, hosszúéletű lesz és sok gyönyörűséget fog okozni szerelme!"

A kirakatban élő siklókkal és kígyókkal telt edények, zöldes kígyóvérrel töltött hólyagok, sötétvörös porral telt dobozkák: szárított és őrölt kígyópor. Belul a boltban ugyanilyen edények, hólyagok és dobozok.

A bejárat mellett, az előtérben egy lágy karosszékben kényelmesen elhelyezkedve ul a tulajdonos és könyvet olvas — amerikai detektívregényt. Mellette hatalmas mikroszkóp, amelyet belepett a por, lepattogzott róla a festék. Egész külseje azt bizonyítja, hogy a mikroszkópot senki sem használja. A mikroszkóp azért áll itt, hogy meggyőzze a látogatókat: „valóban tudományos intézettel" van dolguk.

Az uzlet túlsó végében nagy igyekezettel dolgozik két fiatal, ingujjra vetkőzött fickó. Ingukön látszik, hogy valamikor fehér lehetett, most azonban határozottan szurkének

nevezhető. Terepszínű katonanadrágjuk is koszos és a térdén foltozott. Mindkettőjük fején zsíros nemezkalap. Az egyik fickó húsdarálón őrli a szárított kígyót, a másik kisebb hólyagokba tölti a lefejezett kígyók és siklók vérét. A művelet elvégzése után a kígyókat az oldalt álló, izzó kis főzőlapra hajítja. Fojtogató bűz terjeng.

Az ujságok multkoriban megírták, hogy a halálesetek elszaporodtak, mióta kígyókat használnak a gyógyításhoz. Horie, a tulajdonos magánkívül volt a felháborodástól. Az ujságok közleményét „bizonyos sötét és antidemokratikus elemek újabb kísérletének" tekinti, akik „bomlasztani akarják azt a nagy ügyet, amelyet a szamuráj nemzetségből származó dicső őse kezdett már 1830-ban". Körülbelül ilyen tartalmú nyilatkozatot adott az *Oszaka Majnicsi* című ujságnak.

Horie azt állította nyilatkozata további részében, hogy Japán nem vesztette volna el a mult háborút, ha báró Hiranuma kormányában nem Hirosze Hiszatada lett volna az egészségügyi miniszter. A miniszter ugyanis bezáratta a kígyókereskedést és ezzel a háború előkészítésének válságos pillanatában Horiét megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy „vállalatával" áldásos és nemes „szolgálatot" tegyen a japán népnek. A kereskedést, természetesen, végülis rövidesen újra engedélyezték. Ez persze sok pénzébe került Horiének, mert a miniszteréknek és a parlament tagjainak bőséges „ajándékokkal" kellett kedveskednie. A dolog nem tűrt halasztást, mert az ujságokban megjelent leleplezés után az egészségügyi miniszter fel akarta tárni, hogy Japánban patkányhússal és patkányvérrel kereskednek. Márpedig ez komolyan veszélyeztette volna Horie üzletét, hiszen Japánban több a patkány, mint a kígyó és a patkányokat sokkal könnyebb megfogni. Végülis Horie győzött: sikerült közös nevezőre jutnia a minisztériummal.

Ez az ügy azonban már régen feledésbe merült. Most, az amerikai „demokrácia" közepette senki sem fenyegeti és veszélyezteti Horiét. Az ország sok városában vannak üzletei, pontosan fizeti az adót, és sok neves személy, valamint a sajtó támogatását élvezi.

— Erről nem nehéz meggyőződni. Olvassák el a *Majnicsi* című ujságot. Ez az ujság szolid lap ... — mondja Horie mo-

solyogva és valahonnan a pult alól egy ujságkivágást húz elő.

Ezután egy kisebb dobozból emlékkönyvet vesz elő és mesélni kezd nevezetesebb vásárlóiról.

— Nézzék csak, volt miniszterek, ismert költők, írók sorai. Mindannyian igen híresek lettek szerelmi képességeik miatt, ami az én érdemem... Vagy itt vannak Jamane Hiszako, az ismert filmművésznő emléksorai. Szépsége és ifjúsága megóvása érdekében mérgeskígyók szárított vérével táplálkozik... Amerikai megszálló katonák is járnak hozzám, de azok nem írnak az emlékkönyvbe...

Horie megkapó szamuráj-mozdulattal fűzi össze karjait a mellén, hátradől a karosszékben és csendes, meggyőző hangon ezt mondja:

— Vállalatomnak rövidesen nemzetközi jelentősége lesz. A megszálló hatóságok engedélyezték, hogy exportáljam árumat, és éppen most folytatok sikeres tárgyalásokat egy amerikai céggel. Ez a cég kötelezettséget vállalt, hogy ellát sziámi nyersanyaggal és exportálja termékeimet. A hasznot megfelezzuk. Fifti-fifti...

A megszállás hétköznapjai

A helyi sajtóból is igen sokat tudhatunk meg arról, hogyan élnek az amerikai megszálló katonák a japán fővárosban. Minden reggel egész tömeg ujságot kapunk japán és angol nyelven. Ha elolvassuk ezeket az ujságokat, sikerül olyasmit is megtudnunk, amit nem láttunk a Gindzán.

Olvastuk például, hogy Japánban az amerikai tisztek és katonák havonként átlagban két gyilkosságot és körülbelül tíz más súlyos bűntényt követnek el.

A tokiói ujságok bűnugyi rovataiban időről-időre közlemények jelennek meg a megszállók magatartásáról. Ezek a közlemények azonban olyan burkolt formába vannak öltöztetve, hogy még Ezópusz meséi is elbújhatnak mellettuk.

Lássunk egy példát:

„Ma reggel Goto kisasszonyt pisztolylövéssel megölték. Az előre megfontolt szándékkal elkövetett gyilkosság tettese jogilag nem tartozik a japán közigazgatási és bírósági szer-

vek hatásköre alá. Az illetékes hatóságokat értesítettuk az esetről és a tettes kilétéről."

A japánok azonban megértik: a gyilkosságot egy amerikai követte el.

A rendőrségi hírmagyarázatokat gyakran az ujságkihordók és a levélhordók adják tovább részletesen. Egy ujságárus így kommentálta „Goto kisasszony életének kioltását":

A 19 éves Goto kisasszonyt megerőszakolta, megölte majd kirabolta James Diamond, az amerikai parancsnokság őrszemélyzetének egyik 26 éves tagja.

A járókelők megállnak, megveszik az ujságot és megköszönik az ujságárusnak. És mindaz, amit a rendőri jelentés elhallgat az amerikaiak védelmében, meglepő gyorsasággal terjed el nemcsak a fővárosban, hanem egész Japánban is.

Az a benyomás alakul ki bennünk, hogy a megszállt Japánban sajátos félhivatalos híradás működik, amelynek munkáját semmiféle amerikai kopó sem tudja megakadályozni. Minden japán kötelességének tartja, hogy azonnal továbbadja barátainak és ismerőseinek, ha valami „újdonságot" hall az amerikaiakról.

— Jó reggelt, Ito úr! Hogy van? Mi ujság? — mondja Szato reggel a szomszédjának, amint kinéz lakása ablakán.

— Azt beszélik, hogy a katonai rendőrség mégis szabadlábra helyezte Diamondot — feleli a szomszéd és nem veszteget idejét bonyolult udvözlésekre, hosszas köszöngetésekre, amint azt a japán etikett előírja.

Két-három óra múlva már az egész környék tudja, hogy a gyilkost szabadon engedték. Éspedig azért engedték szabadon, mert a rablásokból és gyilkosságokból sikerult kétezer dollár biztosítékot lefizetnie.

A japánok egyáltalán nem azért érdeklődnek ilyen mohón az amerikaiak rablásai és gyilkosságai iránt, mintha nagyon kíváncsi, vagy szenzációkra éhes természetű emberek lennének. Miként a bűnugyi statisztikából is láthatjuk, Japánban az amerikaiak gaztettei olyan példátlan méreteket öltöttek, hogy már régen elvesztették szenzáció jelleguket, már régen elválaszthatatlan részei lettek a megszállás szurke hétköznapjainak. Amikor azonban azt tárgyalják, hogy mi is történt a gyilkosság körul, minden japán érzi, hogy ezzel ő maga is résztvesz abban az általános tiltakozásban, amelyet

a japán néppel szemben alkalmazott gaztettek és gyalázatok ellen szerveznek.

Kezdetben az amerikai katonák gaztetteit részletesen tárgyalták a japán ujságok. Néhány ujság különösen élesen foglalkozott a Nakamura bank 77. számú fiókjának kirablásával. Két amerikai tiszt bement a bankba és pisztollyal fenyegetőzve arra kényszerítette a bank dolgozóit, hogy adjanak át nekik minden készpénzt. Azon a héten sok japán munkás nem kapta meg a fizetését, de az amerikai hatóságok fuluk botját sem mozgatták. Akkor a japán ujságok kezdték közölni olvasóik leveleit, amelyekben tiltakoztak a bankrablás ellen. Az ilyen levelekben egyre több és több rablásról és erőszakoskodásról esett szó. Mara városában például az amerikai katonák szuronyrohamot gyakoroltak a parkban és közben elhatározták, hogy az arra sétáló japánokat használják céltáblának. A katonák elfogtak néhány japánt, a fákhoz kötözték őket és agyonszúrták a szerencsétlen embereket. Ezt az esetet egyetlen japán ujság sem hallgathatta el. A megszállóknak nyilvános tárgyaláson kellett ítélkezniök a gyilkosok felett.

A japán kormány a közvélemény nyomására azzal a félénk kéréssel fordult az amerikai parancsnoksághoz, hogy „kártalanítsa a Nakamura bank 77. számú fiókját a két amerikai tiszt tette miatt". Az amerikai parancsnokság csak két hónap múlva válaszolt, „SCAPIN—1570-A" jelzésű levelében. A válasz rövid és világos volt: „Az Egyesult Államok kormánya nem tartja kötelességének, hogy a Nakamura bank 77. számú fiókját kártalanítsa." Ettől kezdve a japán ujságoknak megtiltották, hogy közöljék az amerikaiak gaztetteit.

Így törvényesítették hivatalos úton ezeket a rablásokat.

Ettől az időtől kezdve az amerikaiak gaztetteiről szóló híreket egész Japánban a sajtó és a rádió segítsége nélkul terjesztik. Néha-néha azonban megis közölnek ilyen híreket, főleg a helyi burzsoá lapokban, amelyeknek könnyebben sikerul kijátszaniok a szigorú amerikai cenzúra figyelmét. Ezek a közlemények rendszerint valamelyik japán lakos levelét közlik, amelyben az illető naív módon lelkesedik az „amerikai demokrácia gyönyöreiért" és bírálja a japán kormányt, mert nem érti meg ezeket a „gyönyörűségeket". Való-

jában azonban a levélírók ügyesen és könyörtelenül kigúnyolják az amerikai rendet.

Nézzük például egy öreg paraszt levelét a távoli Nagano tartományból, a „Diamond-üggyel" kapcsolatban:

„Hallottam, hogy Diamond úr előre megfontolt szándékkal fejbelőtte Goto kisasszonyt, aminek következtében utóbbi kiadta a lelkét, míg Diamond urat szabadlábra helyezték. Igen felelkesít ez a nagylelkűség, amit a szerencsétlen Diamond úrral szemben alkalmaztak. Ilyesmi csakis az amerikai demokráciában lehetséges. Ezt igen nagy örömmel vettem tudomásul és 80 éves fejjel most értem meg először az amerikai demokrácia minden előnyét. Sajnos, a japán kormány még nem érti meg teljesen az amerikai demokrácia értelmét. Nemrégen a bíróság elítélte a fiamat, mert nem fizette meg az adót. Azért nem fizette meg, mert nincs sem pénze, sem rizse. Itt maradt a felesége meg a gyermeke minden támasz nélkül... Miért nem járnak el a japán hatóságok is olyan nagylelkűen, mint azt az amerikai hatóságok teszik Diamond úrral kapcsolatban, és miért nem engedik ki fiamat a börtönből? Pedig az én fiam senkit nem ölt meg..."

Az ujság szerkesztősége a levélhez fűzött megjegyzésében részvéttel és együttérzéssel nyugtatja meg az öreget, hogy fiát azért nem engedhetik ki a börtönből, mert MacArthur tábornok utasítása alapján zárták be, aki a legszigorúbb ítéletet követeli mindazokkal szemben, akik nem fizetik ki az adójukat. Ezenkívül a fiú kiszabadításához 2 000 dollárra, vagyis a hivatalos beváltási árfolyam szerint 720 000 jenre lenne szükség. Magától értetődik, hogy az egyszerű paraszt, aki még adóját sem tudja kifizetni, nem tud előteremteni ilyen hatalmas pénzösszeget.

Ezután az ujság hasábjain vita kezdődött a levéllel kapcsolatban. Néhány napon belül más ujságok is csatlakoztak a vitához. Ezek az ujságok közölték olvasóikkal, hogy az egyik ujságban ilyen és ilyen tartalmú levél jelent meg és ezzel kapcsolatban „olvasóink a következőket irják"... Ezután következnek a nyiltabb és őszintébb levelek, amelyek leplezetlenebbül síkraszállnak az amerikaiak politikája ellen. Az olvasók már nemcsak a gyilkosságról írnak. Beszélnek a parasztság nehéz helyzetéről, a munkások, tanítók, diákok nehéz életéről, arról, hogyan képzelik el a demokratikus tár-

sadalmat és miért nincs Japánban még csak nyoma sem a demokráciának.

Mindegyik gyilkosság túlmegy az egyszerű bűntett keretein. Hatalmas politikai üggyé fokozódik, amellyel kapcsolatban a japánok kimondják határozott politikai értékelésüket és követeléseiket is.

A megszálló hatóságok, „demokráciájuk" tekintélyének megőrzése érdekében, néha elítélik a gyilkos amerikai katonákat. A tárgyalások rendszerint annyira zárt ajtók mögött folynak le, hogy a tárgyalóteremből semmi olyasmi nem jut napvilágra, ami kedvezőtlen lenne az amerikaiak szempontjából. Az elítélt bűnösök rendszerint már nem az első bűntettet követik el. Multjuknak tisztázása során kiderulnek sötét kapcsolataik a régi tisztekkel, akik tekintélyes vezető állásokat töltenek be a megszálló hadseregben. Ezek a tisztek állnak a bűnösök háta mögött és ők is részesednek a zsákmányból. „Becsületüket" megvédi az amerikai igazságszolgáltatás, amely a vádlottakat nem annyira azért ítéli el, mert bűnt követtek el, hanem inkább azért, mert ügyetlenek voltak és kézre kerültek.

Nem véletlenség, hogy a *Pacific Stars and Stripes* című ujság félig tréfás hangon, félig komolyan azt írta, hogy a lojalitás ellenőrzésekor a Szövetségi Nyomozó Iroda kérdőíveire MacArthur vezérkarának tagjai a „Volt-e már ön letartóztatva?" kérdésre „Nemmel" feleltek, és a következő, „Miért?" kérdésre így válaszoltak: „Mert még nem derült ki semmi rólam".

Hogy továbbra se deruljön ki semmi, a bírósági tárgyalótermet elzárják az „idegenek", vagyis a japánok elől.

A sajtó azonban néha fulsiketítő zajt csap egyes tárgyalásokkal kapcsolatban. A tárgyalóterembe beengednek két-három megbízható amerikai tudósítót, akik a japán sajtót is ellátják „megbízható" tudósításokkal. E tudósítások az Egyesült Államokat paradicsomnak, az amerikaiakat pedig angyaloknak tüntetik fel. A per rendszerint azzal végződik, hogy a bűnös az amerikai parancsnokság propagandaosztálya által megszövegezett, melodrámaszerű bűnbánást mutat és ünnepélyesen kijelenti, hogy végre megérti az „amerikaiak tiszteletreméltó kuldetését Japánban". Az ítélet a legtöbb esetben igen enyhe. Gyakori az olyan eset, amikor a bűnöst

egyévi kényszermunkára ítélik egy japán meggyilkolása miatt, de a gyilkost meghagyják a megszálló hadsereg állományában.

A Diamond-per körül keletkezett zaj igen váratlanul érte a más hangos ügyekben elmerült amerikai vezérkart A tárgyalás napjaiban Luison Davis és Stanford Shackelford, a tokiói szállásesináló zászlóalj „D" századának katonái, megverték Anders Olarson svéd diplomatát a „Godzseon" nevű vendéglőben. A katonáknak megtetszett a svéd diplomata felesége, akit magukkal akartak hurcolni. A férj szembeszállt veluk, azt megverték az amerikai csirkefogók, egy embernek pedig, aki a svéd diplomata segítségére sietett, beretvával levágták az egyik fulét.

A japánok színesen és éles hangon kommentálták a történteket. Újra megjelentek a „szerkesztőségnek írt levelek". Egy Kamijama Takeko nevű olvasó ezt írta:

„Nagy lelkesedéssel tölt el az amerikaiak magatartása a hölgyekkel kapcsolatban. Midőn Őfelsége, a svéd király alattvalójával összetűztek, egyetlenegyszer sem ütötték meg a feleségét!"

Az ujság szerkesztősége hagyományos megjegyzésében, „a tények pontos tisztázása érdekében" megmagyarázta Kamijama Takekónak, hogy a verekedés hevében a levélben említett hölgynek sikerult észrevétlenul elrejtőznie az étterem konyhájában.

Új vita kezdődött. Kiderult, hogy több mint ötszáz japán nőt vertek meg, bántalmaztak vagy erőszakoltak meg az amerikaiak egyetlen hónap alatt (ezek az adatok korántsem teljesek).

Egyszer az amerikai parancsnokság versenyt írt ki a „legjobb" katonai egység címért. Kihirdették, hogy az a hadosztály, amelyben egy hónap alatt egyetlen gyilkosság, rablás vagy fosztogatás sem fordul elő, kituntető zászlót és vándorserleget kap a parancsnokságtól. A zászlót és a serleget az az alosztály őrizheti körletében, amelyben ugyanabban a hónapban egyetlen *újabb* vérbajos vagy nemi megbetegedés sem történik.

A verseny első hónapjában a zászlót és a serleget a 8. hadsereg parancsnoksága nem adta ki egyik hadosztálynak sem mert egyetlenegy sem teljesítette az előírásokat. A máso-

dik hónap sem járt különb eredménnyel. A zászlót és az értékes serleget csak a harmadik hónap végén kapta meg a 8. lovasezred „E" százada, de a században egyetlen olyan szakasz, sőt raj sem volt, amely ki tudta volna harcolni magának a jogot, hogy körletében őrizhesse a zászlót és a serleget, úgy kellett valakinek odaadni megőrzés végett.

A jenkik „gyógyító küldetése"

A Josida-kormány világcsúcsot állított fel a különféle „Fehérkönyvek" kiadása terén. Ezekben a könyvekben olyan okiratokat és adatokat gyüjtenek össze, amelyekkel igazolni akarják a kormány egyes intézkedéseit.

Egyszer egy tokiói könyvkereskedésben valahogy szereztünk egy ilyen „Fehérkönyvet", amelyet az Egészségügyi Minisztérium adott ki. A minisztérium vezetői sokáig kilincseltek a megszálló csapatok parancsnokságán és könyörögtek az amerikai tábornokoknak, hogy engedjék meg 150 millió jen kiutalását az állami költségvetésből a társadalom egészségügyi helyzetének megjavítása érdekében.

150 millió jen Japán egészségügyének helyreállítására! Nevetséges összeg, ha tekintetbe vesszük, hogy a megszálló amerikai hadsereg eltartására például évenként 120 milliárd jent költöttek, míg 1952-re már 221 milliárdot irányoztak elő.

Ámde az amerikai tábornokok nem akartak egyetlen jent sem a japánok egészségének megvédésére költeni, mert azt tartották, hogy az „ilyen kiadások nem felelnek meg a megszállás céljainak". Japánban hatalmas ütemben kezdtek új katonai utakat, támaszpontokat, repülőtereket építeni, agresszív háború kezdődött a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság ellen, ezek meg itt pénzt kérnek holmi egészségügyekre!...

A tábornokok elutasították a japán kormány kérését és kijelentették, hogy a kérést nem indokolták meg kellőképpen. Ekkor az Egészségügyi Minisztérium elhatározta, hogy (nem is annyira a japánok egészségéről történő igazi gondoskodás érdekében, mint inkább a japánok egyre növekvő elégedetlensége miatti vak félelmében) okiratokkal indokolja meg kérését. Ezzel a céllal állították össze az ame-

rikai parancsnokság részére az Egészségügyi Minisztérium „Fehérkönyvét", amelynek ezt az alcímet adták: „A nemibetegségek valóságos állapota a háború utáni Japánban."

Ezek az adatok feltárják az amerikai megszállás szörnyű következményeinek egyik oldalát. Japánban csupán 1949 októbere folyamán 400 000 új szifiliszes megbetegedést vettek nyilvántartásba. „Ha figyelembe veszunk olyan tényezőket — olvashatjuk a könyvben —, hogy a betegek nem akarnak tanácsot kérni az orvosoktól, hiszen lehetőségük nyílik rá, hogy otthon penicilinnel (?!) gyógyítsák magukat, akkor feltehető, hogy jelenleg a betegek száma jóval több mint kétmillió."

Megemlítjük, hogy 1947 augusztusában Japánban mindössze 84 026 nemibeteg volt. Így most már elképzelhetjük az amerikai megszállásnak ezt a tentemlített „nagyszerű eredményét".

A továbbiak során azt olvashatjuk a könyvben, hogy az 1949 októberében megejtett vizsgálatok szerint 3 500 lányt fertőztek meg szifilisszel amerikai barátaik. 60 000 férfi betegedett meg azután, hogy a nyilvános házakat látogatták, amelyeknek működését MacArthur 1946 január 24-i rendeletében törvényesen engedélyezte. 20 000 nőt fertőzött meg saját férje. 1 600 férfi fertőződött meg saját felesége útján. Totigi tartományban több mint ezer 1—10 éves gyermeket tartanak nyilván, akik szifiliszesek. Aiti tartományban a lakosságnak több mint 10 százaléka szenved nemibetegségekben. Japánban a szifiliszes betegek 40 százaléka 20—25 éves férfi.

Az eredmény: minden negyven japánból egy szifiliszes. Ehhez nem kell kommentár.

A „Fehérkönyv" nyilvánosságra hozása után az első napokban Tokió lakosságát félelem töltötte el. Mindenki arra gondolt, hogyan óvja meg magát és családját ettől a szörnyű betegségtől. Japánban mindössze 32 nemibeteg-kórház működik. Ezek a kórházak 2 152 állandó beteget és körülbelül 15—20 000 kezelésre járó beteget tudnak gyógyítani.

A japánok előbb suttogva, majd nyiltan kezdték mesélni egymásnak a szifilisz elterjedésének történetét. A japánok a szifiliszt „bajdoká"-nak, „penészméregnek" nevezik. Kiderult, hogy a „penészmérget" a XIX. században ama bizonyos

Perry nevű amerikai tengernagy tengerészei hurcolták be, aki 1855-ben „felfedezte“ Japánt.

A japánok ma már nem „bajdokának“, hanem „bejdokának“, „amerikai méregnek“ nevezik a szifiliszt.

A megszállók titokban, minden zaj nélkül rövidesen bevonták a „Fehérkönyvet“, azt állították, hogy az „kommunista propaganda“ és elbocsátották az Egészségügyi Minisztériumból azokat a tisztviselőket, akik elrendelték a könyv kiadását. Josida kormányának pedig engedélyezték, hogy néhány millió jent fordítson a társadalom egészségének megvédésére.

Jövendőmondók

Tokió központi utcáinak egyik kereszteződésénél újtípusú, MacArthur-féle rendőrbódé áll.

MacArthur, az építész, nem dicsekedhetik túl nagy fantáziával. Az utasításai szerint tervezett bódé azokat a fakunyhókat juttatja eszünkbe, amelyeket 1941-ben építtetett a Fülöp-szigeteken a japánok partraszállása előtt. Az amerikaiak áldásos japáni tevékenységének ez az emlékműve a következőképpen fest: tömör, köralakú sötétszürke gránitból készult őrház, ovális vasbeton tetővel, mély és kis ablakokkal, amelyek géppuskafészekre emlékeztetnek, hajóablakszerű, kerek, nehéz ajtókkal, amelyek majdnem légmentesen záródnak. Egyszóval, a bódé inkább arra készult, hogy a fronton hosszú ideig tartó körkörös védelemre használják, semmint arra, hogy abból ügyeljenek a városi utca rendjére.

A bódéban japán rendőr ul. Az amerikaiak bejövetele előtt a csendőrségnél szolgált, ormótlan japán egyenruhát viselt és buszkén szamurájnak nevezte magát. Most Josida rendőrségénél dolgozik, amerikai egyenruhát és amerikai típusú géppisztolyt hord. Elsajátította az amerikai életforma alapjait, tökéletes „demokrata“ lett és... japán jenkinek nevezi magát.

Ül a rövidhullámú rádiókészülék mellett és kéttucatnyi rendőr munkáját irányítja. Ezek „willyseken“ cirkálnak körzetükben és nagyokat szirénáznak. Rendes munkájukat végzik — zsarolják az utcai kereskedőket. Az új amerikai technika jelentős mértékben megkönnyítette a japán rendőrök dolgát.

A jenkik „kultúráját" megtestesítő bódé mellett a szamurájok ősi „kultúrájának" emlékeztetője: sötétszemüveges, bő kimonóba öltözött ember ül egy kisszéken a nyilt ég alatt és elgondolkodva válogatja vastag, rövid ujjaival a borostyánkőből faragott szipkákat.

Az amerikaiak még nem épitettek neki alkalmas hajlékot és igy kénytelen beérni azzal, amit az isten ád. Az asztal mellett kifüggesztett plakáton ezt olvashatjuk:

„Őfelsége, a császár kormánya engedélyezi a tenyérjóslást és mindenfajta más jövendőmondást, ami megnyugvást hoz a lakosság különböző osztályaiban az értelemnek."

Isioka Szeirju még fiatal ember. Mindössze harminchárom éves, de igen gazdag tapasztalatokkal rendelkezik és megnyugvást hoz sok ember értelmének. Amikor pedig ezt nem tudja megtenni jövendőmondásával, a szomszédos rendőrbódéban csak jelentést kell tennie klienséről, aki gyanús kérdéseket tesz fel neki, és a rendőrség máris intézkedik, hogy a „veszélyesen gondolkozó alattvaló" részben megbékéljen.

Isioka szívesen mesél:

— Atyám két évvel ezelőtt halt meg. Negyven évig foglalkozott tenyérjóslással Kobében, és többszázezer férfi meg nő tenyerét tanulmányozta.

Az ifjabb Isioka tízéves gyakorlata folyamán több mint 120 000 emberrel „folytatott konzultációt".

A jövendőmondás tarifája 50—1 000 jen, attól függően, hogy milyen természetű jóslást kívánnak és milyen osztályba tartozik a jós. Mindezt a „Tenyérjósok Szövetsége" határozza meg, amelynek több mint 3 000 tagja van.

A „szövetség" elnöke Takasima Donsú, a tudományok doktora. Hogy Takasima Donsú milyen tudományok doktora, azt senki sem tudja. Csak azt tudják, hogy nagyszerű családi házban él a rendőrparancsnokság mellett, jól berendezett fogadószobája van és a rendőrfőnökkel barátkozik. A „szövetség" tiszteletbeli elnöke, Nagasima Maszao, a Külügyminisztérium tanácsosa.

— Nagasima Maszao 500—1 000 jent kér minden konzultációért — meséli az ifjabb Isioka. — Takasima Donsú elnök pedig legalább 100 000 jent keres havonként.

Isioka harmadrangú jós. Jóslási díja 50—300 jen. Ez természetesen édeskevés. Mégis, naponként átlagban 15—20 ember keresi fel, és bár nagy adót kell fizetnie az államnak, no meg a „szövetségi" tagdíj is magas, aztán ajándékokkal kell kedveskednie a rend dicső őrének is, aki a szomszédos bódéban üldögél — keresete mégis bőven elég az olyan ember megélhetéséhez, aki „alkotó" munkával foglalkozik. Japánban ma a jóslást tartják az egyik legjövedelmezőbb foglalkozásnak.

Többet is lehetne keresni, de szigorúan ügyelni kell a rendre, amelyet Takasima szab meg rendeleteiben. Takasima a számára kellemetlen embereket kizárja a „szövetségből" és az ilyenek elmehetnek zabot hegyezni. A „szövetség" rendje teljesen „demokratikus", de igen szigorú. Takasima elnök nem engedi meg például az egyszerű jósoknak, hogy olyankor dolgozzanak, amikor ő maga nem dolgozik. Ha Takasima ebédelni megy, vagy pihenni tér, a rendőrségi gépkocsi rádióadója útján közli ezt a többi jóssal. A jósok ilyenkor szintén ebédelni mennek, vagy kis asztalkájuk mellett üldögélve várják a „boss" visszatértét. Vendéget ilyenkor még abban az esetben sem fogadnak, ha rendkívüli körülmények adódnak. Isioka ebben a pillanatban is csak „a jóslás nagyszerű tudományáról" társaloghat, de „nem mondhatja meg a jövendőt", mivel az elnök pihenni tért.

Voltak olyan esetek, meséli Isioka, amikor néhány ember, különösen az ujságriporterek igyekeztek aláásni a jóslás tekintélyét a lakosság körében. „Jósoltattak" néhány jóssal, majd megállapították, hogy a különböző jósok eltérő dolgokat mondanak.

— Ez azonban nem lehet igaz! — kiáltja felháborodottan Isioka. — Csak úgy tűnik, hogy a jóslásokban ellentmondások vannak, mert a különféle jósok más szavakkal fejezik ki egy és ugyanazt a gondolatot. Most Takasima elnök fáradozása révén már a jósok nyelvét is egységesítették.

Isioka a jóslás új, egységes nyelvével is megismertet bennünket. Takasima különleges körleveleket szerkeszt és nyomat ki. Ezeket a körleveleket a „szövetség" minden tagja megkapja, ha legalább másod-, harmad-, vagy negyedrangú jós. A jósok megkérdezik a vendég születési évét, hónapját

és ennek alapján átadják a megfelelő sokszorosított levelet, amelyen rajta van a vendég „sorsa". Tekintve azonban, hogy a legtöbb vendég nem ismeri ezeket az írásjeleket, a jós maga olvassa fel a jövendőt, amelyhez néha saját fantáziája szüleményét is hozzáadja. Olyan esetben tehát, ha a vendég helyesen mondja be születési évét és hónapját, bármely jóshoz elmehet: mind egy és ugyanazt fogja neki mondani. Az olyan emberek, akik több jóst szoktak felkeresni, most már meggyőződhetnek a jósok „csalhatatlanságáról".

Kik mennek el mégis ezekhez a csibészekhez, akik erős szervezetbe tömörültek és az amerikai meg japán hatóságok támogatását élvezik? Megtört, bánattól és éhségtől elcsigázott emberek — munkanélküliek, tönkrementek, özvegyen maradtak, valamilyen gyógyíthatatlan betegségben szenvedők.

Nézzünk egy tényt, amelyet a *Sinko Simbun* című ujságban olvastunk:

Egy munkanélküli ifjú Tokióba utazott. Mikor látta, hogy a fővárosban sem sikerül munkát szereznie, elhatározta, hogy öngyilkos lesz. A vasúti töltésre ment, hogy a vonat elé vesse magát, de útközben találkozott egy „jövendőmondóval" Takasima bandájából. Az ifjú elhatározta, hogy mégegyszer szerencsét próbál. A jóslásért kabátjával fizetett, a jós pedig azt tanácsolta neki, hogy szerezzen be feszítővasat, kést és más hasonló tolvajszerszámokat.

— Menj, és törj be ma éjjel ebbe a bankba itt, ott vár rád a gazdagság és a szerencse. Ne sajnáld az életedet, gazdag ember leszel.

Az ifjú elment egy üzletbe, hogy kést és feszítővasat szerezzen magának, a jós pedig a rendőrségre ment Itt bejelentette, hogy egy „bandita" járt nála, aki azt tervezi, hogy kirabolja a bankot. A rendőrség eléggé részletes leírást kapott a jóstól ahhoz, hogy „elfogja" a fiatalembert, amikor annak már a zsebében volt a kés meg a feszítővas. Az ifjút börtönbe vetették, a jós kitüntetést kapott a rendőrségtől, Takasima, a „boss" pedig eggyel magasabb kategóriába emelte.

A koreai háború kitörése után a tokiói ujságokban angol nyelven rengeteg cikk jelent meg „a jóslás területén végzett kutatásokról". Közölték olyan „személyiségek" élet-

rajzát is, mint például Takasima vagy Midzuko Josito. Mint kiderült, az utóbbi a háborús jóslások szakembere. A háború idején fontos tisztséget töltött be a japán fővezérkarnál, ő szövegezte meg a japán hadsereg részére szóló jövendöléseket. Ezeknek a jövendöléseknek az volt a feladatuk, hogy ilyen vagy olyan köntösben előre megmondják a japán katonák sorsát, tekintet nélkül arra, hogy a katona hitt-e ebben a jóslásban vagy sem. A jóslatok végeredményben mindegyik katonának szerencsét és boldogságot ígértek.

Tokió utcáin gyakran láttunk jósokat, akiket amerikai katonák és tisztek gyűrűje vett körül. Egyszer a Hibia parkban elhatároztuk, hogy lefényképezünk egy ilyen jelenetet. Az egyik amerikai tiszt meglátta, hogy őket fényképezzük és ezt mondta:

— Csak ne a sajtónak, az isten szerelmére...

Az amerikaiak koreai agressziójának kezdete után a jósok „szövetsége" új „jóslásgyüjteményt" adott ki. Ezt kizárólag amerikai vendégeknek szánták, ha azok meg akarják tudni, mi lesz a sorsuk a fronton. Az egyik ilyen jósláson ezt olvashatjuk: „Győzelem, dicsőség és gazdagság vár önre, ugyanolyan türelmetlenül, mint amilyen szeretettel a felesége várja önt..."

Amerikai ujdonságok

Tokióban mindenütt felfedezhetjük az „amerikanizálás" szégyenletes nyomait, de ezek a nyomok sehol sem annyira szembeszökőek, mint Aszakuszában, a város egyik legnépesebb negyedében.

Egyszer egyik japán barátunknak meséltünk arról a szándékunkról, hogy meg akarjuk látogatni Aszakusza, Sindzsuku és más negyedeket.

— Ó, önök igen sokat kockáztatnak! Hiszen ott a nagy tömegben könnyen meglophatják önöket... A háború után ugyanis megjelent országunkban a „tolvajok szövetsége" és a „tolvajok piaca". Aszakusza az egyik ilyen „piac", valódi amerikai ujdonság!

Barátunk intő figyelmeztetése csak siettetett bennünket, hogy mielőbb megvalósítsuk szándékunkat.

Másnap kora reggel, amikor még alig hangzott fel a

facipők ütemes kopogása, kiléptünk a szállodából és elindultunk a metró felé. Aszakusza a metró egyetlen vonalának végállomása.

Még sötét volt. Az utcai lámpák csak a rendőrbódék mellett égtek. Tekintve azonban, hogy az amerikaiak elég sok rendőrbódét állítottak fel Tokióban, az utcák is eléggé jól megvilágítottak. Vakító fény volt azokban a sokemeletes házakban is, amelyekben az amerikaiak laknak. A japánok házában csak itt-ott pislákolt faggyúmécses vagy füstös lámpa. Tokióban krónikus villamosenergiahiány van, ezért a világítást gyakran kikapcsolják a japán házakból.

A város ébredezett. Valahol álmosan döcögött a villamos. Felhangzott a tokiói gyárak és üzemek mély dudája. A villamosmegállóknál hosszú sorok kezdtek gyülekezni.

A földalatti megállója zsúfolva volt emberekkel, de csend volt. A munkába sietö munkások és hivatalnokok hallgatagon várták a villamost. Valahol az állomás végében felsírt egy kisgyerek, mindenki felkapta a fejét és arra fordult. A kisgyerek elhallgatott. Hallani lehetett, amint a mennyezetről ütemesen csöpögtek a piszkos vízcseppek.

A tokiói metrót nem lehet egy napon emlegetni a moszkvaival. Tokióban a metró hatalmas, kanáliscsőhöz hasonló piszkos valami. Zsúfolásig megtöltik a szomorú, hallgatag emberek.

Végre szörnyű dohogással, pöfögéssel és füttyel bedöcögött a villamos az állomásra, és a hallgatag tömeg egy-kettőre elözönlötte a vagonokat. A sziréna fülsiketítően felbúgott, és a villamos elindult a sötét alagútba. Minden megállónál újabb és újabb emberek nyomulnak a kocsikba, alig tudunk lélekzetet venni, és fülünk majd megreped a szörnyű zajtól.

Végre az emberáradat kisodor bennünket a keskeny kis utcára és meglátjuk a kék reggeli eget. Tüdőnket mohón teleszívjuk friss reggeli levegővel.

Aszakusza már tele van zsibongó lármával. A tömeggel együtt elindulunk egy szűk utcán a híres Kannon templom felé, amelyet már a háború óta nem láttunk. Mindkét oldalon rikító színekkel kipingált fából készült elárusító bódék sorakoznak. Az utcán tarka tömeg hullámzik szüntelenül. Távolabb, a templom mellett tágasabb a hely. Tudomásunk

szerint a templomtól balra is van egy park, kisebb **tóval**, míg a park körül mozik, cirkuszi mutatványosbódék és **lacikonyhák** várják a vendégeket.

De lám, az utca végére értünk és előttünk emelkedik Buddha szürke kőszobra. Buddha intőn felemeli jobbkeze mutatóujját. Megállunk: hová lett a templom? Azon a helyen, ahol a japán kultúrának ez a hírneves emlékműve állt szokatlanul választékos vonalaival, zöld tetejével és vörösre lakkozott hatalmas faoszlopaival, most egy egészen kicsiny, szinte játékszerű modell áll.

Kannon temploma több évszázaddal ezelőtt épült, számtalan földrengést és tűzvészt élt át. Még az 1923-as földrengés idején is épségben maradt. A tokióiak mindennél jobban szerették ezt a templomot. Az amerikai légierő azonban nem volt kímélettel. Az ősrégi templom és az aszakuszai épületek, amelyek a nép szórakoztatására épültek, „veszélyes" katonai tereptárgyak voltak, így porig bombázták őket.

Érdeklődni kezdtünk a járókelőktől:

— Merre van itt a piac?

— Milyen piac?

— A tolvajok piaca.

Megmutatták, merre kell odamennünk, de figyelmeztettek bennünket, hogy a piacon valószínűleg már befejeződött a „munka", mert ott rendszerint hajnalban „dolgoznak".

A mutatott helyen kisebb vízmedencét, helyesebben inkább piszkos tócsát találtunk, függőhidakkal, mesterséges sziklákkal és szigetecskékkel. A környéken néhány rendőr lődörgött, gumibotot lóbázva kezében. Valóban elkéstünk. Olvastuk azonban ennek az amerikai „ujdonságnak" a leírását az *Oszaka Majnicsi* című ujság hasábjain, amelynek igen kiterjedt kapcsolata van Ridgway vezérkarával meg Josida kormányával, sőt valószínűleg a tokiói gengszterekkel is.

„Minden reggel, körülbelül öt óra felé, amint az utcákon megjelennek az első villamosok, a Hjotan vízmedencénél, Kannon temploma közelében összegyűlik néhány gyanús, félig katonaruhába öltözött alak. Ezek az emberek kisebb csoportokban lődörögnek és erősen hadonászva suttognak valamiről egymás között. Megnyílt a «tolvajok piaca», megkezdődött a kereskedés a «tolvajok piacán». Itt találhatjuk

a különböző szakmájú tolvajokat és azokat az ügynököket, akik felvásárolják «az éjjeli munka gyümölcseit».

Mindegyik eladó hatalmas batyut tart a hóna alatt. A batyuban az eladásra kínált áru mintadarabjai. Az üzleteket magas árakon és gyorsan kötik meg, alku nélkül, mivel a piac mindössze 15—30 percig működik. Körös körül őrszemek állnak, hogy a rendőrség meg ne akadályozhassa a piac «munkáját».

A piacon szabott árak vannak a szokásos árukra. Kitűnő férfiruha 2 000 jen, férfiing 400 jen, egy pár új cipő 1 000 jen, női kimonó 800 jen, férfi kimonó 1 000 jen."

Egy háború előtti turistakalauz-könyvecskében azt tanácsolták a turistáknak, hogy az éjszakát töltsék Aszakuszában, a szabad ég alatt, hogy megcsodálhassák Kannon nagyszerű templomát a reggeli napfény ragyogásában. Ugyanennek a könyvnek a háború utáni kiadásában már figyelmeztetik a turistákat, hogy óvakodjanak a tolvajoktól és csalóktól még nappal is. A főváros parkjaiban semmiesetre se időzzenek napnyugta után!...

Ilyen áldásos eredményekkel jár az „amerikai életforma", amelyet a megszállók minden lehető eszközzel terjesztenek

A fegyverletétel után az első hollywoodi film bűntettektől csöpögő körítésben azt mutatta be a japánoknak, hogyan él Arsen gengsztervezér az Egyesült Államokban. A filmet még le sem vették a műsorról és máris éreztette áldásos nevelő hatását: Kamakurában egy japán suhanc elrabolta Szumitomo bárónak, az ismert japán multimilliomosnak a lányát. A leányrablás és a szülők váltságdíjfizetése pontos másolata volt az amerikai film meséjének.

Ezután Tokióban fényes nappal kiraboltak egy bankot. A rabló azt állította magáról, hogy az egészségügyi szerv képviselője, aki harcol a kolerajárvány ellen és ajánlotta a bank alkalmazottainak a „profilaktikus pilulákat", amelyek ciankálit tartalmaztak. Néhány pillanat alatt a bank minden dolgozója meghalt, az „egészségügyi szervek képviselője" pedig kirabolta a bankot. Az ujságok közölték, hogy a bűnös az ötletet egy amerikai filmből tanulta, amely nagyon felelkesítette őt. Az ujságok sokat írtak „Arsen titokzatos bandájáról", ahogy egy tokiói bűnszövetkezet nevezte magát.

A banda levelet küldött a kiszemelt áldozatnak és a nap, óra, perc pontos megjelölésével előre figyelmeztette őt, hogy ki fogja rabolni.

„Mélyen tisztelt Kavai Úr! Mi, a nagy Arsen követői, holnap 13 óra 25 perckor meglátogatjuk önt, hogy elhozzuk öntől értéktárgyait, amelyek igen nagy értéket jelentenek számunkra" — írták az egyik ilyen levélben. És valóban, Kavait a jelzett időben kirabolták, mivel kutyába sem vette a levelet és azt hitte, hogy valamelyik barátja akarja „ugratni".

Japán a megszállás éveiben az Egyesült Államok után a második helyre került a világon a bűntettek számát tekintve. Japánban a gengszterizmus gyors fejlődését még az áruházak is figyelembe vették. Az üzletekben álarcokat, szabványosított feszítővasakat árulnak a különféle zárakhoz. Igen nagy a választék a különféle bicskákból, kábítószerekből és mérgekből, valamint az egyéb „gengszterkellékekből", amelyeket amerikai mintára gyártanak.

A különböző szakmájú nagy tolvajbandák szoros kapcsolatban állnak a rendőrséggel. Ezért semmi eredménnyel sem járnak azok a gonosztevők elleni hadjáratok, amelyeket időről-időre bejelentenek a közönségnek. „Az állami hivatalnokok és a gengszterek közötti szoros kapcsolat megszüntetése nélkül nem harcolhatunk hatékonyan az alvilág ellen... — írta a *Nippon Times* című ujság. — Midőn a rendőrség nemrég Kanto negyedében váratlanul rajtaütött egy gengszterbandán, csak néhány kisebb kaliberű tolvajt sikerült hurokra keríteni. A banda vezéreit nem sikerült elfogni. Valaki a rendőrségtől már jóelőre figyelmeztette a bandát a támadásra. Az ilyen rendőrség hiába tesz akármit egy jólszervezett banda ellen, amely szoros baráti kapcsolatban áll befolyásos állami tisztviselőkkel..."

Egy középkori jelenet

Nem messze Adzabu negyedétől, Tokió kellős közepén igen furcsa látványnak voltunk a szemtanúi. A széles utcán zajos menet vonult végig. Elől egy nő haladt, aki tarka virágokkal és csillogó pikkelyekkel ékesített nehéz ünnepi kimo-

nót viselt. Azt mondták, hogy ez lakodalmas menet, és most viszik kipróbálni a menyasszonyt. Hallottunk már erről a lealázó középkori szokásról, de feltételeztük, hogy a XX. században ilyesmi már nem fordulhat elő.

Néhány lépéssel a menyasszony mögött atyja, anyja, fitestvérei, nővérei, egyéb közeli és távoli rokonai haladtak. Mindnyájan bambuszrúdra erősített papírlampionokat vittek. Fényes nappal volt, de a lampionok égtek: ezeknek kellett megvilágítaniok a lány útját a családi élet felé, amelynek a mai nappal átlépi a küszöbét. Ez az út annyira sötét, hogy a Nap sem tudja megvilágítani, ehhez gyenge és fénytelen. A családi élet felé lépkedő hajadon rengeteg nehézségbe és veszedelembe ütközik, mint például a tűzokádó sárkány, a rablómadarak és egyéb, a lampionokon ábrázolt szörnyűséges borzalmak.

A lány nehezen halad: magára kellett öltenie valamennyi kimonóját. Derekát széles öv szorítja, fején nehéz, csodálatosan feltornyozott frizura, amelyet vendéghajból készítettek. Illatos olajjal átitatott haját fémdíszek meg fésűk ékesítik.

A lány lesüti szempilláit. Arcán alig látható mosoly, mely inkább erőszakkal visszatartott zokogásnak tűnik.

Elől konyhaedényekkel megrakott csikorgó taliga halad. A taliga mellett két fiatal fickó lépeget világoskék mellénykében, amelynek hátára különféle írásjelek vannak hímezve. A legények fehér kendőt visznek magukkal. Torz, disznóröfögéshez hasonló hangokat hallatnak és farudakkal nagy zajt csapnak. Az egyik egy vödör fenekét veri, a másik egy rézüstöt. Ezzel azt jelképezik, hogy a lány asszonynak megy az új házba. A járókelők megállnak, az emberek kiszaladnak a házakból, hogy résztvegyenek a menyasszony kipróbálásában. Tömeg verődik össze. A lány felé rögöket hajigálnak, homokot szórnak rá, leöntik vízzel. Fiatal legények piszkos rongyokat vágnak a fejéhez. Az egyik rongy megakad a fejdíszben és az arcába lóg, a lánynak kicsordulnak a könnyei. Valaki a tömegből a lányhoz fut és teljes erejével lapockán vágja. A lány görcsösen megrázkódik, de nem áll meg, még csak vissza sem fordul. Valaki metszőn a fülébe fütyül, a lány csak enyhén félrefordítja a fejét. Nevetés, lárma, a hóbortos tömeg kiáltozni kezd.

A lány útját kis halom szemét állja, mesterségesen előre odakészített akadály. A menyasszonynak le kell gyűrnie az ilyen akadályokat, nem szabad meghátrálnia, mert különben holnap reggel kezdhet mindent elölről. Most a háta mögé hajítja a rongyot, de csak finoman hajítja, mert a rosszal nem szabad ellenkezni. Megnézi az akadályt, egy pillanatra elgondolkozik, kissé megemeli a rengeteg kimonót és nagynehezen átlépi a szemetet. A fülsiketítő fütyülés erősödik, trágár szavak, sikamlós megjegyzések, lélekrázó jajveszékelés, üvöltés, szörnyű ricsaj hallatszik...

Innen azonban már nincs messze a családi otthon és a lány meggyorsítja tipegő lépteit, de nem fut, mert a futás tilos.

A ház bejáratánál a menet megáll. A szülők kis padra ültetik a lányt és vállára ültetnek egy tizenkét év körüli kölyköt, éppen azt, akinek sikerült a menyasszony fejére dobnia a piszkos rongyot. A lány összeszedi maradék erejét, megfeszíti minden idegszálát és addig ül egyhelyben, amíg a vállára ültetett fickó meg nem elégeli. Így próbálják ki Japánban, hogy a menyasszony el tudja-e viselni a családi élettel járó nehézségeket és terheket.

A próba még akkor sem ér véget, ha a lány átlépte a ház küszöbét. A tömeg körülveszi a házat és rögöket, homokot dobál a menyasszonyra. Mindenki igyekszik elsőnek megtudni, hol áll a menyasszony ágya, igyekszik belesni valami résen.

A „menyasszony kipróbálása" szörnyű és vad látvány. Ebből megláthatjuk a japán asszonyok keserű, szomorú osztályrészét, akiket a régmult kegyetlen szokásai már gyermekkoruk kezdetén megtanítanak arra, hogy ellenkezés nélkül szótfogadjanak férjüknek, hallgatva tűrjenek minden elképzelhető gúnyolódást, s a sors intő ujjának tekintsék azokat, amelyek éppen úgy elkerülhetetlenek, akárcsak a tájfun vagy a földrengés.

A látványnak nem az istenhátamegetti Fukusima tartomány egyik eldugott falvában voltunk a tanúi, ahol az ilyen szokásokat nagyon szigorúan betartják, hanem a főváros, Tokió egyik fényűző központi negyedében. Csak a menyasszony háza előtt álló, 1949-es típusú Buick amerikai gépkocsi emlékeztetett bennünket arra, hogy mindez nem az

emberi társadalom hajnalán, hanem napjainkban, a XX. században játszódik le.

A vőlegény a japán Közoktatásügyi Minisztérium egyik tisztviselője volt, míg a részeg vendégseregben ugyanebből a társadalmi körből származó embereket és néhány amerikai katonát láttunk.

Az Ueno park

Az Ueno park a város északi részén terül el. Itt van az ország legnagyobb könyvtára, néhány nemzeti múzeum és az akadémia. A háború után azonban ezek az intézmények hosszú ideig zárva voltak. A park menedékhelye lett azoknak, akiknek a háború után semmi másuk sem maradt, csak az élniakarásuk.

A város rongyosait a következők vonzották a parkba: a földalatti állomása, hatalmas várótermeivel, a hosszú alagutak, amelyek a földalatti állomásához vezetnek, azonkívül a hatalmas kiterjedésű, sűrű park, árnyas fáival és a háború idejében óvóhely gyanánt ásott mély barlangjaival. A vasút mentén számtalan barakk áll, amelyeket mindenféle hulladékholmiból tákoltak össze.

Valahol itt, az Ueno park földalatti labirintusai, alagútjai és barlangjai között működik az a sajátos „dohánykorporáció", amelyet a megszállási rendszer tenyésztett ki.

Cudzsii Tosihiko, a helyi rendőrtisztviselő vállalkozott rá, hogy velünk jön. A kivilágított alagút egyik kiszögellésébe vezetett minket. A mennyezetről víz csordogált, nedves, fojtó, homályos volt az egész környék. A földalatti állomásán a falak mentén várakoztak az emberek. Cudzsii Tosihiko eléggé bizonytalanul vezetett bennünket. Úgy vélte, hogy nem fogunk kitartani mellette a fojtó levegőben, nedvességben és homályban.

— Nemsokára a kivilágított terembe érünk — mondta minden kanyar után.

Valóban, nemsokára kiértünk a földalatti hatalmas várótermébe. Itt tolonganak az utasok, akik a kocsik tetején, ütközőjén, a túlzsúfolt perronokon utaznak állomásról-állomásra, munkát keresve, kenyér, betevő falat után járva.

A mentőautók naponta két-három tucat embert visznek innen egyenesen a hullaházba.

Az egyik „utastól", egy aszott, sovány öregembertől, aki a piszkos földön hevert, megkérdeztük, hogyan juthatnánk el a „dohánykorporáció" irodájába.

— Tanaka Kindzsit keresik? Menjenek csak tovább, addig a lámpáig, ott a helye — felelte az öreg, és karjával a terem másik végébe mutatott.

Tanaka Kindzsi ezen a helyen a leggazdagabb embernek számít. Kényelmes helyen ül a sarokban, a pislogó lámpa alatt. A földre szórt rongyok között új, virágos mintás ruha, egy vaskályha és néhány könyv hevert szerteszét. Ez volt a „lakosztálya".

Tanaka fürge meghajlással fogadott és még hellyel is kínált bennünket. Mi erről, természetesen, kénytelenek voltunk lemondani. „Házigazdánk" igen bőbeszédű és szívélyes ember volt.

— Rendkívül érdekel a politika és a filozófia — mondta, miközben összehordta egy halomba a szanaszét heverő könyveket.

Megkértük, hogy beszéljen magáról és „vállalkozásáról". Szívesen beleegyezett, mivel véleménye szerint „a sajtó mindig segíti a kereskedelmet".

Beszédében egyetlen népies kifejezés, egyetlen parlagi szó sem fordult elő. Tanakának a multban jólmenő üzlete volt, amely leégett a bombázások idején. Egész családja is benneégett. Igyekszik választékosan beszélni, mondanivalójában csak úgy hemzsegnek a gazdasági és „üzleti" kifejezések.

Szavai szerint az Ueno park állomása az úgynevezett „népi cigaretták" legnagyobb termelő- és árusító helye. Ezeket a cigarettákat Tokió központi állomásán is árusítják, ott azonban a dolog nincs ilyen jól megszervezve, mint nála, Tanaka Kindzsinél. „Korporációja" körülbelül ötszáz „mestert" foglalkoztat. A nyersanyagot azok a cigarettacsutkák szolgáltatják, amelyeket a „gyüjtők" hordanak össze a város minden részéből. A „gyüjtők" száma körülbelül kétszázra tehető. Főleg olyan gyerekek ezek, akik a háború idején elvesztették szüleiket és most az Ueno földalatti megállóján laknak. Mindegyik mester napjában 300 cigarettát készít, de

az eső, amely megnehezíti a „csikkszedést", károsan hat a termelésre — meséli Tanaka.

A „termelők" és a „nyersanyagszállítók" között szigorúan ellenőrzött elszámolási rendszer van érvényben. A gyüjtők 10—12 jent kapnak annyi „csikkért", amennyi körülbelül 10 cigaretta elkészítéséhez szükséges. Ezenkívül 15 jenbe kerül a cigarettapapír és a csomagolás; a csomagolópapírt szintén a csikkszedők szedik össze az utcán. A csomagolás a japán cigarettagyárakban használt rendes dobozka. A késztermék piaci ára 50 jen tíz cigarettánként, tehát a „mester" tiszta haszna 20—25 jen minden 10 cigaretta után.

Néha kiváló minőségű cigarettákat is készítenek. Ehhez a nyersanyag a Gindzáról és a Marunoucsiból érkezik, amelyek a cigaretta „nyersanyagának" legfőbb lelőhelyei.

Tanaka Kindzsi simulékony üzleti modorban folytatja a társalgást.

— Mi az ön teendője, mint a „korporáció" vezetőjének? — kérdezzük tőle, és igyekszünk hozzá hasonlóan megtartani az üzleti hangnemet.

— Először is, én irányítom a csikkszedőket. A helyzet ugyanis az, hogy a konkurrencia miatt igen gyakoriak közöttük a civakodások. Ezért csoportokra kellett osztanom őket, külön választottam a régebbieket, meghatároztam kerületeik határait, amelyen belül mindegyikük összegyüjti a nyersanyagot. A csikkek igazságos elosztása, a minőség ellenőrzése stb. stb. — ez is mind az én dolgom. Mindezért száz jent kapok havonta a korporáció minden tagjától.

Tanaka elővesz néhány csomag cigarettát és átnyujtja nekünk. Külsőre a cigaretták egyáltalán nem különböznek a japán gyári cigarettáktól, de azért senki sem meri közülünk megkockáztatni, hogy rágyujtson.

— Mondja, és mi az egészségügyi hatóságok véleménye az ön cigarettáiról? — érdeklődünk.

— Nem szokott nézeteltérésem lenni az egészségügyi hatóságokkal. Igaz, hogy a rendőrség néha üldöz bennünket, mivel konkurrálunk az állami dohánygyárral, de a rendőrség elfelejti, hogy ha elveszi embereimtől a foglalkozásukat, akkor azok elmennek lopni.

Kísérőnk, Cudzsii azonban nem ért egyet Tanaka szavai-

val. Azt állítja, hogy Uenóban a rendőrség semmiféle akadályt sem gördít e vállalkozás elé...

Cudzsii civilben van ugyan, szavai azonban mégis óvatosságra intik az öreg Tanakát, aki tetőtől-talpig végigmér bennünket és ezt mondja:

— Nálunk Japánban szólásszabadság van és megmondhatom a saját véleményemet...

Cudzsii ebbe készségesen beleegyezik, és mindannyian látjuk, hogy a japán szólásszabadságnak ez a „bizonyítéka" kedve szerint való.

Hazafelé megkérdeztük Cudzsiit:

— Mondja, és Japánban régóta működnek ilyen „vállalatok"?

— Hogy gondolják? Ez csak a legutóbbi idők óta van így. Hiszen látják, milyen nehezen élnek meg az emberek. Mit lehet itt tenni? Ez a megszállás...

Midőn kiértünk a földalatti megállójáról, nem győztünk elég friss levegőt magunkba szippantani, és elhatároztuk, hogy a lépcsőn felmegyünk a parkba, hogy elfeledjük azt a sötét képet, amely az imént tárult szemünk elé.

Mélabús zene hallatszott. A kalekik, a háború veteránjai keresték ezzel betevő falatjukat. 12 ember ült fehér köpenyben és viseltes katonasapkában a lépcsőkön, egyikük kezében gitár, a másikében fuvola, a harmadiknál kürt. Csonka végtagjaikat közszemlére tették valamennyien.

A frontot járt katonák mélabús éneket nyekergettek, amely a hawai dalokra emlékeztetett bennünket. Időnként egyikük kezébe vette a sapkáját és kért bennünket, hogy szánjuk meg őket egy kis ennivaló árával. A pénzt abba a kis ládába kellett hajigálni, amely a lépcső alján volt felállítva. Ugyanitt kisebb oszlop is állt, amelyet fehér papír borított, rajta a felírással: „Valamikor mi is erős, egészséges emberek voltunk."

Japánban tilos a koldulás. A rokkantak énekkarokat meg zenekarokat alakítanak, hogy megmenekülhessenek az éhhaláltól. Hiszen a havonként folyósított „állami nyugdíjból" három napra sem futná. A parkban még több mint 10 ilyen „zenészcsoportot" láttunk fehér kórházi köpenyben.

A lépcső másik végén kopott fekete köpenybe öltözött művészek rajzolták a járókelőket. Mikor megláttak bennün-

ket, odafutottak és egymást túlkiabálva ajánlották fel szolgálataikat.

Néhány amerikai katona érkezett riksákon. A művészek rájuk vetették magukat. A katonák emelkedett hangulatban voltak. Karonfogták a velüklévő japán nőket és letelepedtek a fák árnyékába. A művészek megkezdték munkájukat.

A lépcső felső részén levő kisebb térségről jó kilátás nyílik Tokióra. Balra az Ueno park állomása, elől hatalmas épülettömbök, egyenes utcákkal, hidakkal, jobbra pedig a tokiói egyetem épületének szeszélyes, kacskaringós körvonalai.

Bevettük magunkat a park mélyébe. Az árnyas fák alatt mindenütt férfiak, nők, öregek és gyermekek hevertek vagy ültek, ki odaszórt szalmakupacon, ki a piszkos, csupasz földön. Ezek a hajléktalan családok.

Beszédbe elegyedtünk egy négytagú családdal. Az ember 35 éves, felesége és két gyermeke van. Minden vagyonuk néhány üres konzervdoboz és egy piszkos zsák, valami rongygyal megtömve. Három évvel ezelőtt jöttek ide Fukusima tartomány Takasiju nevű falvából. Szüleikkel együtt éltek. A család igen nagy volt, a föld viszont alig negyed hektár. Azt gondolták, hogy majd itt találnak munkát, de tévedtek. Összegyüjtött hulladékból élnek, rongyokban, papírból összeeszkábált ruhákban járnak. Néha sikerül alkalmi munkát találniok egy-két napra.

— Miért nem mennek vissza a falujukba?

— Ott még rosszabb az élet. A faluban maradt apánk, anyánk és öt testvérünk. Tenyérnyi földünket igen nehéz lenne hét részre elosztani. A föld a legöregebb fiúé, míg a többiekre ugyanaz a sors vár, mint ránk.

A park közepén, a sportpálya közelében egész falu tárul szemünk elé. A házikók falécekből épültek. Ez a legjobbmódú lakosok negyede az Ueno parkban. Hogyne: hiszen még tető is van a fejük felett.

Visszafordultunk az egyik fasoron, és nemsokára az állatkert bejáratához értünk.

A háború előtt az Ueno park állatkertjében eléggé sok állat volt és igen nagy népszerűségnek örvendett a japán lakosság körében. Az amerikai légierő azonban többezer tonna gyujtóbombát dobott az állatkertre. Az állatok leg-

nagyobb része elpusztult, és az állatkert elvesztette régi dicsőségét. Patkányokon kívül hosszú ideig nem volt semmiféle állat benne.

Nemrégiben az állatkert látogatóinak száma hirtelen ugrásszerűen emelkedni kezdett. Azt mondják, hogy az állatkert a Fülöp-szigetekről hozott Duke nevű majomnak köszönheti régi dicsősége visszatértét és bevételét is.

A tokiói ujságok igen gyakran írnak erről a majomról, sőt sok fényképet is közölnek róla.

Duke egy amerikai tiszt könnyű gépén érkezett a japán fővárosba Jokoszuda haditengerészeti támaszpontról. A tiszt neve Donald R. Daniel. Midőn a majom kilépett a gépből, fejével könnyedén biccentett gazdája felé, aki kinyitotta neki az ajtót, majd mellső lábának két ujjával hanyagul pattintott, szakasztott úgy, mint az amerikaiak, amikor a vendéglőkben a pincért hívják. Daniel szivart vett elő a zsebéből, majd Duke-ot is megkínálta. Öngyujtójáról tüzet adott és Duke rágyujtott. A majom végigpillantott a körötte összegyűlt embereken, majd villámgyorsan a kantinhoz rohant. Ott felkapott egy üveg sört a pultról, leszakította a dugót, elhajította, és vedelni kezdte a sört.

— Ki tanította ilyesmire? — kérdezte Koga Tadamicsi, az állatkert igazgatója a tiszttől.

— Pillanat, ne egyszerre kérdezzenek mindent! — mondta Daniel, majd letette a földre bőröndjét, és egy üveg whiskyt meg egy doboz konzervet vett ki belőle. Midőn a majom ezt meglátta, gazdájához rohant, kényelmesen leült a bőröndre, és azonnal nekiesett a whiskynek.

Kis kortyokban ivott, minden korty után nagyot nyelt és csettintett hozzá. Közben az amerikai magyarázott a bámuló állatkerti igazgatónak.

— Azt kérdi, hogy ki tanította őt ilyesmire? Maga tanult meg mindent. Teljesen vad volt, amikor vettem a Fülöp-szigeteken, de hosszabb ideje együtt él velem és így megtanulta minden szokásomat.

Ezután kijelentette, hogy az állatkertnek ajándékozza majmát, mivel már kezdi unni.

— Ha Duke esetleg megszöknék az állatkertből, keressék őt Josivarában, vagy valami más olyan negyedben, ahol nyilvános házak vannak. Nagyon jól ismeri az odvezető utat.

Azóta Duke az állatkertben él. Az amerikanizált majom nagyon érdekli a tokióiakat, mert ilymódon alkalmuk nyílik arra, hogy nyiltan kinevethessék a megszállókat.

Midőn Duke ketrecéhez mentünk, egész sereg állta körül. Egy fiatal japán hadonászva, kikiáltó módjára magyarázott:

— Most uraim, megfigyelhetik Duke-ot, a majmot. A majom a Fülöp-szigetek szülötte, de sokáig élt amerikaiak között Japánban, ezért pontosan úgy viselkedik, mint egy igazi amerikai. Figyelem, uraim! Menjenek arrébb, mert arculköpi önöket, vagy egy üveget vág a fejükhöz. Uraim!... Halló, hölgyem, abban a kék kimonóban! Tartsa óvatosabban a retiküljét, mert elcseni a pénzt belőle...

A látogatók egyike-másika felsóhajt, mások fogukat csikorgatják, mert azokra gondolnak, akiket a majom utánoz...

A nap lenyugodott. Szajgo Takamorinak, az 1868-as fordulat egyik vezérének hatalmas szobra kirajzolódik az alkonyba boruló ég alján.

Az emlékmű melletti őrbódéban szolgálatot teljesítő rendőr amerikai ujságíróknak néz bennünket. Tört angol nyelven, udvariasan megkérdi tőlünk, nem történt-e valami kellemetlenségünk. Megnyugtatjuk őt, hogy minden rendben van, egyszerűen csak a parkban nézelődünk. Elmeséli, hogy nemrégen a fővárosból külön bizottság jött ellenőrizni a parkot, Tanaka Eicsi rendőrfőnök vezetésével. A csoportban sok ujságíró is volt. Midőn a parkban jártak, az Ueno park hajléktalanjai megtámadták és kegyetlenül elverték őket. Tanakának is bőven jutott a verésből. Az esetet sok japán ujság is megírta.

Josivara, Sindzuko és Tamanoi bordélyházainak tulajdonosai arra használták fel az esetet, hogy megmeneküljenek „szervezetlen" versenytársaiktól, akik az Ueno parkban ütötték fel a tanyájukat. A hatóságok külön rendeletben megtiltották, hogy a parkban este hat óra után járkáljanak. A rendeletet szövegező rendőrtisztviselők és néhány parlamenti képviselő a rendelet megjelenése után többtízezer jent tett bankba — a bordélyháztulajdonosok hálájának kézzelfogható bizonyítékát.

A rendeletet azonban nem tartották be. Amint elhagytuk a rendőr őrbódéját, két-három japán nő lépett hozzánk.

Mikor megtudták, hogy szovjet ujságírók vagyunk, panaszkodni kezdtek sorsuk miatt. Egyikük, Szudzuki Josiko, három évvel ezelőtt végzett az orvosi egyetemen, és a 49. számú amerikai kórházban dolgozott Tokióban. Ott megismerkedett az egyik gyógyulófélben lévő amerikai tiszttel, aki megígérte neki, hogy feleségül veszi, de hamarosan elfeledkezett nemcsak az ígéretéről, hanem Josikóról magáról is. Midőn a nőnek gyermeke született, azonnal elbocsátották a kórházból. Anyja és kistestvére van. Ezzel a szégyenletes foglalkozással kell kenyerét keresnie, hogy eltarthassa őket.

— Kisebb csoportokba tömörültünk. Megvan a saját „főnökünk" és fiúja is van mindegyikünknek, akik megvédenek bennünket a részeg csavargóktól. Természetesen megfizetünk a védelemért — mondja Josiko.

A beszélgetés közben toprongyos, középkorú japán férfi lépett hozzánk, a lányok egyik „testőre".

— Sokáig színész voltam — mondja. — Igen jól játszottam női szerepeket, de aztán a színház bezárt. Nem tudtam zöldágra jutni, inni kezdtem és ide züllöttem. Sok színészbarátom ugyanerre a sorsra jutott.

Már egészen sötét volt, amikor kiléptünk a parkból. Kezdett hűvösödni. Néha felhangzott messziről a cirkáló rendőrjárőrök füttyjele.

Az Ueno park megállójánál lementünk a földalattihoz. Újra a homályos barlangban voltunk, amely zsúfolva volt kimerült, elcsigázott emberekkel, a park mindennapos lakóival, akik ide menekültek a hideg és nedves idő elől. Szorosan egymáshoz húzódva ültek egymás mellett.

Feltűnt a rendőrjárőr és egy mentőautó. A mentők hordágyakkal szedték össze a nap halottait...

„Nem akarunk sem amerikai civilizációt, sem amerikai mundért"

Csak ki kell lépnünk Tokió bármely többé-kevésbbé forgalmas utcájára és máris szemünkbe ötlik, vakít és elkábít bennünket az amerikai „civilizáció". A „Coca-cola" és a hollywoodi „slágerek" színpompás, tündöklő reklámjai, a detektívregények és a pornográf könyvek kiáltó címlapjai, részeg

amerikai katonák verekedése tűnik a szemünkbe. Ennek a „civilizációnak" az elviselhetetlen bűze érint bennünket, amikor a rengeteg közleményt olvassuk a legelvetemültebb bűntettekről és vad szórakozásokról, vagy a megvesztegetett tábornokok és miniszterek kulisszákmögötti dolgairól, a riksaversenyekről, a prostituáltak mozgósításáról, amelynek az a célja, hogy „fenntartsák az ENSz koreai hadseregének jó szellemét".

Az amerikai sajtó, rádió, mozi és színház összehord Japánban minden silányságot, odahordja a burzsoá „kultúra" minden szemetét, főképpen azért, hogy meggyőzze a japánokat: az élet legfőbb mozgatóerejét a legaljasabb ösztönök jelentik. Azzal pedig, hogy a japánokat meggyőzik erről, megfosztják őket méltóságérzetuktől és nemzeti buszkeségüktől, engedelmes rabszolgákká változtatják őket. Becsületes japán nem szolgál annak, aki leigázta hazáját. Ezért minél több gyilkost, szadistát, árulót és aljas embert kell nevelni — ez a japánok „átnevelésének" a feladata, amit a megszállók rendszeresen végre is hajtanak.

Tokióba több különleges „kultúrbizottság" látogatott el, amelyek, természetesen, teljes egészükben az amerikai katonai hírszerzőszolgálat és a Szövetségi Nyomozóiroda (FBI) képviselőiből álltak. E bizottságok jelentései alapján egy bizonyos Van Wagoner nevű ezredes, az Egyesult Államok Hadugyminisztériumának egyik vezetője, különleges háromféves programot dolgozott ki, hogy „Japán eltanulhassa az amerikai életformát és gondolkodásmódot". Japánba tömegével szállítanak amerikai irodalmi termékeket és filmeket, mindenutt amerikai zenét játszanak, mindenutt amerikai festmények stb. láthatók. A program azt is előírja, hogy japán ifjakat kell toborozni, akik „tanulmányútra" az Egyesült Államokba kerulnek. Ezzel szemben a japán tanintézetekbe amerikai „professzorokat" kuldenek. Az amerikai ujságok közlése szerint Van Wagoner elrendelte, hogy 1950—51-ben 400, 1952-ben még újabb 557 japán ifjút kell oktatni az Egyesult Államokban a Szövetségi Nyomozóiroda költségén. Azt is előírták, hogy 1950—52 között 855 „japán vezetőt" kell kiképezni, vagyis amerikai ugynököket szerveznek be a japán kulturális intézmények vezetésére. Ezenkívul úgy döntöttek, hogy ebben az időben körulbelul 500 amerikai „szakértőt"

küldenek Japánba, akik a „humanista tudományok ismerői". Ezek a „szakértők" foglaltak el minden tanszéket az ország főiskoláin. A „szakértők" kettős fizetést kapnak: a Szövetségi Nyomozóiroda dollárjait, valamint a japán kormány jenjeit. Feladatkörükbe tartozik az is, hogy olyan „elméletet" dolgozzanak ki, amely cáfolhatatlanul megindokolja az amerikai megszállás szükséges voltát.

Az ilyen „elméleteknek" japán hirdetői is akadnak. Ilyen például a volt háborús bűnös Tozso egész környezete. Szuda Szokiti, a filológia doktora, a császári tudományos akadémia volt tagja, a háborús években néhány könyvet írt a szamuráj faj „felsőbbrendűségéről". Most a *Csuo Koron* című ujság hasábjain arról fecseg, hogy a „japánok velükszületett kisebbségi komplexumban élnek, ezért tehát engedelmesen végre kell hajtaniok az amerikaiak akaratát". Az imperializmus másik kincstári ideológusa, Kume Maszao író, többtucat militarista féremű szerzője, egyik akkori könyvében azt írta, hogy a foglyulejtett amerikai elnököt ketrecbe zárva fogják mutogatni a tokiói állatkertben. Most ugyanez a Maszao kijelenti, hogy Japánnak nem kell függetlenségre törekednie, hanem a „boldogulás útját" kell keresnie, mégpedig azon az úton, hogy csatlakozik az Egyesült Államokhoz. Azt javasolja, hogy a japánok mondjanak le nemzeti nyelvukről és teljesen térjenek át az angol nyelvre.

Nézzük, hogyan fogadja ezeket a programokat és „elméleteket" a japán nép, és elsősorban a japán ifjúság, amelyet némán tűrő rabszolgahaddá akarnak tenni.

Gyakran láthatunk Tokió utcáin fekete formaruhás és feketesapkás ifjakat. Ezek a tokiói diákok. Csatornatisztogatással foglalkoznak, reggelenként ablakot mosnak a Marunoucsi negyed sokemeletes házain, cipőt tisztítanak a Gindzán stb. A japán ifjúság csak igen nagy nehézségek leküzdése árán tanulhat a megszállt országban.

Hongo negyedében, az Ueno park közelében emelkedik a tokiói egyetem épülete, amely Japán egyik legrégibb és legnagyobb iskolája. Az egyetemet 1886-ban alapították, hét fakultása van: bölcsészeti, gazdasági, orvosi, műszaki, jogi, mezőgazdasági és természettudományi fakultás. Az egyetemen többezer diák tanul.

A laboratóriumokat, előadótermeket és az egyetemi

könyvtárat dúslombú, magasnövésű fák övezik, az épület körül hatalmas park terül el. A fák szinte már jelképei lettek az egyetemnek. Ha az egyetem végzett diákjai visszaemlékeznek a tanulással eltöltött évekre, mindig a fákról szőtt mesékkel kezdik beszélgetésüket. Ősszel, amikor a fák hullatni kezdik leveleiket és gyümölcseiket, a park zsúfolva van munkanélküliekkel és szegényekkel, akik a földön csúszva szedik és mohón rágcsálják a fák apró gyümölcseit. Ezek a nyomasztó képek mindig az örömtelen életre és a leigázott népre emlékeztetik a diákokat.

Május elején a diákbizottság meghívására ellátogattunk az egyetemre. Az ósdi japán villamos egészen az egyetem kapujáig vitt bennünket. A vasrácsos kerítésen tisztán kivehető a fehér krizantém, a császári család címere. A kapituláció előtt az egyetemet császári egyetemnek nevezték, de a japán militarista klikk leverése után a „császári" szó használatát elhagyták, viszont a krizantémot továbbra is őrzik. Nem vezényelték el az egyetem épülete elől a rendőrőrszemet sem.

Feketeköpenyes, az egyetem jelvényével díszített négyszögletes sapkát viselő diákok csoportjával találkoztunk. Sokan egészen jól tudnak oroszul.

Rögtön ezt kérdezték:

— Hogyan kaphatnánk *Pravdá*-t, *Komszomolszkaja Pravdá*-t, *Ogonyok*-ot?

— Lehet-e orosz könyveket szerezni?

— Mikor fejezik be a Volga—Don-csatorna építését?

Éreztük, hogy az ifjúság élénken érdeklődik minden iránt, ami nálunk, a Szovjetunióban történik. Látszott, hogy olvassák lapjainkat.

Mi a diákéletről, a békeharcról kérdezgettük őket.

— Hogyan harcolunk a békéért és a háború ellen? — kérdezte Giszuke K. — Majd ma meglátják a konferencián. Ugyanúgy élünk, mint a többi japán diák, szürkén, hétköznapin. A gazdasági fakultás diákbizottsága nemrégen körkérdést intézett a hallgatókhoz. Kiderült, hogy a diákok 45 százalékának nincs meg a megélhetési lehetősége, és kénytelen dolgozni. A legtöbb diák kihordással, árusítással keresi kenyerét. Néhányan irodai munkát végeznek vagy kazánfűtők. A lányok felszolgálók a kávéházakban és étter-

mekben. A diákok napi 150—200 jent keresnek, de ez még az élelemre sem elég.

Különösen nehezek a diákok lakásviszonyai. A bölcsészeti kar harmadik évfolyamának egyik diákja egy volt óvóhelyen lakik a Mejdzsi park közelében. Az óvóhelyet felül bádoglemezzel és földdel fedte be, de ez nem védi meg őt az esőtől. A jogi fakultás egyik diákja a Gindza egyik teaházának illemhelyén lakik.

Giszuke K. észrevette hitetlen és csodálkozó tekintetünket, ezért megismételte:

— Igen, igen, az illemhelyen. Ott alszik éjjel, nappalra pedig összegöngyöli a fekhelyét.

Csengetés hallatszott. Hívtak bennünket, hogy menjünk be az épületbe, ahol a béke hívei fogják konferenciájukat tartani. A park széles fasorán át az egyetem egyik épületéhez értünk. A fasor végén egy kifeszített vörös vásznon ezt a jelszót olvastuk: „Követeljük a háborús propaganda megszüntetését!" Valamivel messzebb, ugyanilyen vörös vásznon: „Tiltsák el az atomfegyvert!"

Az épület bejáratát plakátok és jelszavak díszítették, ezek arra hívták fel a diákokat, hogy vegyenek részt a Békehéten.

Sötét lépcsőházban vezettek fel bennünket, és egy kisebb szobába értünk. Bár kívül nappali fény volt, itt mégis villany égett. A napfény csak kis, rácsos ablakon keresztül hatol be a szobába. Itt székel az egyetem Békevédelmi Bizottsága. A szoba falán rajzok, plakátok, amelyeket a diákok készítettek. A plakátok a japán imperialisták kínai kegyetlenkedéseit ábrázolják. Mellettük Dulles fényképe, alatta a felirat: „Minek jött ide?" Arrébb — mintegy válaszképpen — nyomorult, hajléktalan szegények, öngyilkosok képei, akik a halálba menekültek, mert nem tudták megfizetni az adójukat. A feliratokat csak körmönfontan szövegezhetik meg, a rendőrök mindenhol szaglásznak és azonnal „a megszálló rendszer elleni lázítás" vádját sózzák az ember nyakába. A diákok azonban nagyszerűen értik a képletes beszédet. Az egyik plakáton azt olvassuk, hogy Katacsimura falvába egy bizonyos személy érkezett „jeepen" és elhurcolta azokat a parasztokat, akik nem teljesítették rizs-

beszolgáltatási kötelezettségüket. Néhány kép és ábra a Szovjetunió diákjainak életét ismerteti.

Egy nagyobb előadóterembe vezetnek bennünket, ahol a diákok békevédelmi konferenciáját fogják megtartani. A falon ugyanolyan háborúellenes plakátok, Josida karikatúrái. Néhány állványon könyvek és brosúrák. Marx, Engels, Lenin és Sztálin műveinek japánnyelvű kiadásai. Babajevszkij „Aranycsillag lovagja", Szimonov „Nappalok és éjszakák", Azsajev „Távol Moszkvától" című könyveit is lefordították japán nyelvre.

Az ifjú békehívek nagy szenvedéllyel szólaltak fel a konferencián. A japán diákok sokat és sokféleképpen beszéltek, de beszédük értelme egy volt: a japán ifjúság sohasem lesz az amerikai és japán reakciósok ágyútölteléke. Úrlapokat osztottak ki, amelyeken aláírták a Békevilágtanács felhívását.

Az egyetem diákjai igen nagy propagandamunkát végeznek a lakosság körében. Csoportosan ellátogatnak a gyárakba, a munkástelepekre és ott felolvasásokat tartanak a békeharcról, tanítják az írástudatlanokat. Az orvostanhallgatók orvosi segítséget nyujtanak a szegényeknek. Ezt a munkát az egyetem kommunista sejtje vezeti.

— Valószínűleg hallottak a 16 tokiói egyetemi hallgató peréről? — kérdik a diákok és egymás szavába vágva mesélni kezdik az esetet. — A japán rendőrség az amerikai megszálló csapatok utasítására letartóztatott 16 ifjú hazafit, mert Tokió utcáin aláírásokat gyüjtöttek a Békevilágtanács felhívása alá, hogy az öt nagyhatalom kössön békeegyezményt egymással. Két hónapig kegyetlenül kínozták őket, a rendőrök eszméletlenre verték valamennyiüket. Japán népe felháborodottan tiltakozott a vadállati brutalitás ellen, amit az ártatlan diákokkal szemben alkalmaztak. Az egész országban kampány indult az ifjú békeharcosok haladéktalan szabadlábra helyezéséért. Az amerikai megszálló hatóságok kénytelenek voltak szabadonbocsátani 13 diákot, de három ellen bírósági tárgyalást tartottak és azzal vádolták őket, hogy „aknamunkát folytattak a szövetséges hatalmak ellen".

Az egyik diák a bíróság előtt kijelentette:

— Elítélhetnek engem és még ezer olyant, mint én va-

gyok. Meg is ölhetnek engem és elvtársaimat, ugyanúgy, mint Kobajasi Takidzsit, a hős hazafi írót és sok mást, akiket annakidején eltettek láb alól. De nem ítélhetik el és nem semmisíthetik meg a japán népet, amely nem hagyja magát leigázni!

A japán tanulóifjúság mozgalma különösen nagy méreteket öltött az úgynevezett „Eells-uggyel" kapcsolatban.

Bizonyos Eells nevű amerikai „professzor" Japánba érkezett, hogy végrehajtsa Van Wagoner ezredes programját. Később kiderult, hogy Eells egyáltalán nem professzor, hanem az amerikai hírszerzőszolgálat tisztje. Az amerikai militarista klikk már régóta professzori ruhába vagy reverendába bujtatja ugynökeit. Nugent, a megszálló hatóságok oktatási osztályának vezetője, a háború előtt hosszabb időt töltött Japánban, mint egy katolikus misszió tagja. A háború éveiben az amerikai vezérkar hírszerző oszlopának tisztje volt, majd Japán fegyverletétele után ezredesi rangban ő lett a pedagógusok legfőbb vezetője. Ez természetesen nem teszi őt különösebben népszerűvé, és igen ritkán szerepel az egyetemek előadói székein. Sokkal jobban szereti, ha a vezérkarnál lévő irodai szobájában uldögélhet. Ez a bizonyos Eells abban reménykedett, hogy nem tudják meg kilétét, s elhatározta, hogy körutazást tesz a japán egyetemeken és előadásokat tart az „amerikai életforma előnyeiről".

Első előadása Szendajéban, a Tohoku Egyetemen azzal végződött, hogy a diákok kipisszegték és kifutyulték a „professzort" az előadóteremből. Erre utasította a helyi rendőrséget hogy tartóztasson le kétszáz diákot és néhány rokonszenvező japán professzort, majd továbbállt Hokkaido szigetére. Ott azonban még határozottabb visszautasításba ütközött: a diákok mégcsak be sem engedték az egyetem épületébe. Ekkor itt is megtorlásokat kezdtek a diákok és a haladó professzorok ellen, akik nyiltan védelmükbe vették az amerikai népbutítás ellen harcoló ifjúságot. A legöregebb japán professzor, Nambara, a tokiói egyetem volt rektora mérgeshangú cikket írt Eells tevékenysége ellen. Nambara nemrégen járt az Egyesult Államokban. Cikkében kijelentette: „Az amerikai életforma idegen a japánok számára."

Eells azonban nem hallgatott el.

Végül a japán diákság nemtetszése tömeges megmozdulássá fokozódott. Majdnem minden város egyetemének diákjai és tanárai kimentek az utcára. Különösen viharos tüntetés volt Tokióban, ahol több mint 50 000 ember vett részt a tüntetésben.

Korán reggel a főváros valamennyi tanintézetéből diákok kezdtek kivonulni a Hibia parkba. A tuntetők feliratokat vittek: „A békéért és a nemzeti függetlenségért!", „Nem hagyjuk megsemmisíteni nemzeti kultúránkat!", „Eells, menj haza a Pentagonba!"

A megszálló hatóságok vezérkara és Josida kormánya nagy rendőri erőket vetett be a tuntetés elnyomására. Amerikai katonák valóságos mészárlást rendeztek a Hibia park bejáratánál. A Vaszeda Egyetem területén harckocsik és páncélgépkocsik jelentek meg. A tokiói egyetemet több napig rendőrség tartotta megszállva. Mindennek azonban nem volt semmi eredménye. Az ifjúság nem adta meg magát. „Elhatároztuk — jelentették ki a Vaszeda Egyetem diákjai —, hogy megmutatjuk a megszállóknak: a japán ifjúság nem akar sem amerikai «kultúrát», sem amerikai katonaruhát."

Tokióban, Oszakában, Kjotóban és az ország más városaiban a tartalékos rendőrség és az amerikai megszálló csapatok parancsot kaptak, hogy készuljenek fel bevetésre a diákok ellen. Az ifjúság azonban nem maradt egyedul bátor harcában. Segítségére sietett Japán munkásosztálya, amely azonnal a harc élére állt. Sztrájkok kezdődtek. A munkások csatlakoztak a tuntető diákokhoz és vezették őket. Az ipari szakszervezetek kongresszusa felhívással fordult a diákokhoz: „Együtt harcolunk a közös ellenség ellen, mert célunk egy — olvashattuk a felhívásban. — Támogatjuk harcotokat, diák elvtársak, mégpedig Japán valamennyi munkása nevében. Harcoljatok bátran a fasiszta terror ellen. A győzelmet csak akkor vívhatjuk ki, ha egységbe tömörültök a nemzeti függetlenség élenjáró harcos osztagával, a munkásosztállyal."

A megszállók vezérkara és a Josida-kormány azonnal meghátrált, amikor látta, hogy a munkások fellépnek a diákok védelmében. Szabadon engedték a bebörtönzött diáko-

kat és törölték a „tisztogatási listáról" a sok haladó japán tudóst, köztük Ojama Ikuót is.

Az amerikai hírszerzőszolgálat „professzora" pedig titokban, csendben, mint a tolvaj, szépen hazatakarodott Amerikába. Csak az amerikai *Pacific Stars and Stripes* című ujság, amely mindig első oldalon közöl pompás leírásokat az amerikaiak megérkezéseiről és elutazásairól, közölte utolsó oldalon, kis, eldugott hírben, hogy Eells doktor „jó egészségben San Franciscóba érkezett, de megtagadta, hogy bármilyen felvilágosítást is adjon a sajtónak..."

2. AZ AMERIKAI MEGSZÁLLÓK KISZOLGÁLÓI

„Charlie"

A japán városokban a közlekedés két részre oszlik: a rendes közlekedés a japán lakosság rendelkezésére áll, míg az amerikai megszállók részére külön közlekedési eszközöket állítottak be. Az első csoportba a kivénhedt, kivert ablakú villamosok tartoznak, no meg az ócska autóbuszok, melyek felfelé meredező kipuffogócsöveikkel úgy festenek, mint holmi kerekekre szerelt óriási szamovárok. Aki használni akarja ezeket az autóbuszokat vagy villamosokat, annak igen nagy turelemmel és kitartással kell rendelkeznie. E járművek mindig zsúfolásig tömve vannak.

A megszállókat rengeteg legújabb típusú, kényelmes, hatalmas autóbusz szolgálja ki. Ezek ragyogó zöld színűre vannak festve és rajtuk ez a figyelmeztető felirat áll: „csak a megszálló katonaság részére". Ezek az autóbuszok vészesen szirénáznak, hatalmas sebességgel száguldozhatnak az utcán. Ha a közlekedési rendőr lámpája tilosat jelez, az autóbusz vészes hangot hallat — úgynevezett „direktívát" ad —, és az utcai forgalom japán irányítója azonnal szabadra állítja az utat.

Ha ezek az autóbuszok sebesült katonákat hoznak Koreából, ami mindennapos jelenség, még a katonai rendőrség 4—5 gépkocsija is kíséri őket, vakító fényszórókkal és minden irányban felállított géppuskákkal. Ilyenkor az autóbuszok olyan lármát csapnak, hogy a járókelők ijedten menekülnek, amerre látnak.

Egyszer úgy adódott, hogy az amerikaiak autóbuszán kellett utaznunk. A kocsi üres volt, kívülünk csak két amerikai tiszt utazott rajta. Hangosan és vidáman beszélgettek

valamiről. Midőn az autóbusz megállt a Hibia parknál, az egyik tiszt felugrott a helyéről, leszálláshoz készülődött és ezt mondta a társának:

— Tehát a Washington Heights-ba mégy? Én pedig elmegyek és megnézem Charlie-t. Ma fellép ...

— Mondja, kérem, mi az a Washington Heights? — kérdeztuk a bennunket kísérő orosz elvtársat.

— A Washington Heights nemrégiben épult amerikai katonaváros — mondta, és azonnal hozzáfűzte: — És azt már tudják, hogy ki az a Charlie?

— Biztosan valami vendégszereplő színész ...

— Abban, hogy színész és vendégszerepel, van valami igazuk. Méghozzá eléggé híres színész. Az amerikaiak Hirohitót, a volt császárt hívják Charlie-nek. Látták a mai ujságot? — folytatta kísérőnk. — Az első oldalon kép az amerikai életforma diadalmenetéről. A császári udvar hivatalosan közli minden igaz alattvalóval, hogy a császár mától kezdve fellép a nyilvánosság előtt, mégpedig nem a hagyományos kimonójában, hanem új ruhában. Már varrtak is a számára divatos ruhákat, mégpedig a legjobb hollywoodi szabók ...

Hogyan lehetséges, hogy a japán császár, aki nemrégen még „élő istennek" tartotta magát, most felcsapott amerikai „Charlienek", japán jenkinek?

A kérdés érdekelt bennunket és több könyvet átlapoztunk, amelyek a „tenszíről", az „ég fiáról" szóltak. Szemunk előtt megjelentek a régi Japán képei. Ez az ország évszázadokig majdnem teljes elszigeteltségben élt a kulvilágtól, valahol a világ végén. Japán, amelynek méhében megszuletett a Micui- és Micubisi-konszern, azok, amelyek aztán a véres mészárlás és rablás örvényébe sodorták az országot! ...

Ne menjunk azonban előre, hanem kezdjuk ott, amivel minden japán kezdi, midőn „isteni" kormánya sajátos származását tanulja.

Az egyik iskolai történelemkönyvben ezt olvashatjuk:

„Kezdetben csak pára volt. Idzanagi isten és Idzanami istennő a hömpölygő ködben álltak, valahol a magasban, az ég közelében. Idzanagi a ködbe sujtott buzogányával. A bu-

zogányra tapadt nedvesség cseppfolyóssá vált. a cseppek lehullottak és létrejött az első föld: «a cseppfolyóssá vált köd szigete», Avadzi, amely a Belső-tenger bejáratánál terül el."

A fellelkesult istenek, Idzanagi és Idzanami leszálltak a szigetre és végigfutottak rajta. Midőn találkoztak, Idzanami felkiáltott: „Milyen szép, hogy találkozom veled, gyönyörűszép férjem!" Viszont a nőhöz nem illik a kezdeményezés, ezért Idzanagi azt javasolta, hogy váljanak el és újra fussák körul a szigetet. Újra találkoztak, s most már Idzanagi mondta: „Milyen szép, hogy találkozom veled, gyönyörűszép feleségem!"...

Ezután terjengős mese következik ezeknek az isteneknek az életéről és kalandjairól. Megteremtették a Japán-szigeteket, amelyek hosszú ideig az egyetlen szárazföldet jelentették az óceán közepén. A sziget körul keletkezett habokból és sárból fokozatosan más szigetek képződtek, sőt kialakult az egész földkerekség is.

Japánt tehát az istenek teremtették, míg a világ többi része csak hab és sár. Idzanagi és Idzanami istennő még nyolcmillió más istent is szult és ezek között a legfőbb a „heves férfi", Szuszano, valamint a „nap istennője", Amateraszu.

Szuszano, a japán háborús bálvány megölte a sárkányt, farkából kardot tépett magának, amely valamennyi szamuráj kard ősatyja, majd megerőszakolta testvérét, Amateraszut és számos más „hőstettet" hajtott végre. Amateraszu istennőnek is igen harcias természete volt. Megparancsolta Niniginek, unokaöccsének, hogy menjen le a földre és kormányozza. Ninigi ukunokája, Dzsimmu valami rablóbandát nemzett és Japán első császára lett. A tankönyv tanítása szerint időszámításunk előtt 600-ban lépett a trónra. Trónraléptének napja, február 11-e, Japán nemzeti unnepe, „a birodalom megalapításának napja", amelyet minden évben megunnepelnek.

Ha hinni lehet a tankönyvnek, ez Japán kialakulásának hiteles története. Az országot „a császárok dinasztiája kormányozza, akik megszakítás nélkul és örökké uralkodnak", amint azt a régi japán alkotmány is leszögezte.

„Az ég fiai" a semmiségbe hullanak

A császár isteni eredetének meséje a „Kodziki" és „Nihongi" nevű sajátos japán krónikákból került a tankönyvekbe. Ezeket a legendagyüjteményeket i. u. 712—722 között írták. Azt állítják, hogy hiteles krónikák alapján készült.

Érdekes azonban, hogy Mejdzsi burzsoá államcsínye előtt, 1868-ig egyetlen japán sem tudott ezekről a legendákról. Japánt az államcsíny előtt feudális urak igazgatták, a Tokugava nemzetség sogunjai. A császár tétlenül töltötte napjait Kjotóban, szerény birtokán, és nem akadt senki, aki származását „isteninek" tartotta volna.

Azok az idegenek, akik 1868 előtt jártak Japánban, mitsem hallottak az „ég fiáról", és írásaikban rendszerint császárnak vagy királynak nevezték az uralkodót. Midőn Harris, az első amerikai konzul megérkezett Japánba, hosszú ideig semmit sem tudott a császár létéről és a sogunt tartotta a legfőbb hatalomnak az országban. Harris naplójából azt látjuk, hogy több mint egy évvel Japánba érkezte után tudta meg, miszerint „Kjotóban egy trónbitorló megfosztotta a császárt hatalmától".

Hogy miként viselkedtek a sogunok az „ég fiával" szemben, arra jellemző a következő tény: 1623-tól 1863-ig, vagyis több mint két évszázadon keresztül egyetlen sogun sem tartotta fontosnak, hogy meglátogassa a császárt.

Abban az időben a császári udvarban már teljes hanyatlás volt észlelhető. Például, amikor a XVI. század végén meghalt Go-Cuci császár, holtteste több mint negyven napig hányódott a palota kapuja körül. A császárt csak azután temették el, hogy fiának a buddhista templomban sikerült megszereznie a halotthamvasztáshoz szükséges pénzt. De az már nem sikerült neki, hogy atyját kövesse a trónon, mert a trónralépési ceremóniák költségére már nem futotta a pénzből.

Go-Cuci halála után Japánnak húsz évig egyáltalán nem volt császára, ezt azonban senki sem vette észre.

Voltak olyan császárok, akik kolduskénthaltak meg és fővárosuk utcáin koldultak könyöradományért, vagy szalmakalapokat árultak, amelyeket a császárnő és a császárkisasszonyok készítettek. Szantaro japán történész beszélt

a jelenlegi császár, Charlie dédnagypapájáról, aki alkoholista volt és nagyon szerette a rizspálinkát. Nem volt azonban elég pénze, hogy jobbminőségű pálinkát vegyen magának, ezért azzal is beérte, amit a jobbágyparasztok hoztak neki.

A mindenható sogunok eltették láb alól a számukra kellemetlen császárokat, vagy vazallusaik „intézték el" őket. Szeiva császárt 26 éves korában egy sogun taszította le trónjáról, míg Szudzaki császár 23, Rejdzej császár 20, Kadzan császár 19 éves korában jutott ugyanerre a sorsra. Az egyik császárt a sogunok Avadzsi szigetére telepítették, majd onnan „az égbe továbbították", vagyis, parlagibb kifejezéssel szólva, megfojtották. Egy másik sogun megkötözte Korejaszu herceget, lábával felfelé felakasztotta a gyaloghintójában és így küldte be a palotába.

Különösen kegyetlenul bántak „az ég fiaival" a Hodzjo nemzetség vezetői. Három császárt börtönbe vetettek, egyet a másvilágra kuldtek, néhány vérbeli herceget a Csendes-óceán távoli, kellemetlen szigeteire száműztek, vagyis egyszóval, régóta kivégezték azt a legendát, hogy a Jamato császári ház uralkodási vonala „nem szakad meg".

Általában, ami a japán trón dicső dinasztikus sérthetetlenségét, átöröklését illeti, ezt a szabályt minden évszázadban legalább egyszer megszegték. A trónon egyszer olyan császár ult, akinek gésa volt a mamája, másszor a császár férji mászágyát sikerrel foglalta el a császárnő valamelyik kegyence, olykor pedig a császár családja éhenhalt vagy valamelyik mindenható hűbérúr vasmarkának esett áldozatául.

Így például Szudzun császárt 592-ben egyik alattvalója ölte meg. A Szoga nemzetséghez tartozó hűbérurak igyekeztek saját dinasztiát alakítani és a trón kérdése csak 858-ban tisztázódott. A kérdést igen egyszerűen oldották meg: a két trónkövetelő ökölharcra kelt, mégpedig a mélyentisztelt közönség szemeláttára. A győztes, aki addig csak egyszerű földi halandó volt, trónralépése után azonnal „halhatatlan isten" lett.

Érdekes esemény játszódott le a XVI. században is, amikor testvérháború tört ki a császári család északi és déli ága között. A harc 57 évig tartott, végül Go-Kamejama, a déli ág képviselője megadta magát és a sogunok parancsára

a trónt átengedte Go-Komacunak, az északi ág képviselőjének.

Öt évszázaddal később, 1946-ban Nagoéban felbukkant a déli ág egyenes leszármazottja, bizonyos Kumadzava Hiromicsi nevű falkereskedő. Sikerult egyszer beszédbe elegyednunk ezzel az „isteni leszármazottal", aki félművelt ember, a szellemi degeneráció szemmelláthatő ismérveivel. Sokat beszélt a „történelmi igazságtalanságról", melyet szerinte a győztes hatalmaknak kell helyreigazitaniok. Kétségbe vonta Hirohito isteni eredetét és dicsekedett a maga császári eredetével.

— Nagoe város több negyedében ismernek az emberek — jelentette ki buszkén. — Csak száraz fával kereskedem és még soha nem csaptam be senkit. Jobban ismerem a nép szukségleteit, mint ez a trónbitorló Hirohito...

Vele volt „személyi tanácsadója", bizonyos Szudzuki nevű történész is. Ez az ügyes szélhámos sokat fáradozott azon, hogy kiderítse a XIV. század testvérharcának történetét. Szudzuki a kérdéssel kapcsolatban terjedelmes könyvet adott ki és abban igyekezett bebizonyitani, hogy Kumadzava Hiromicsi Japán egyetlen törvényes császára. A könyv csak annyiban tarthat számot érdeklődésre, hogy eléggé nyiltan feltárja a „nagyfejűek" sötét uzelmeit.

Az isteni eredet restaurációja

Mi az oka annak, hogy egyszerre bedobták a köztudatba a császár isteni eredetének legendáját?

A háborús évek egyik iskolai tankönyvében ezt olvashatjuk:

„Bármilyen bűnös, bármilyen vétkes ember volt is a multban a japán alattvaló, amint kivonul a csatamezőre és ott megállja a helyét, levezekli a mult bűneit és már nem tekintik olyannak, mint volt azelőtt. Japán háborúját a császár nevében vívjuk, ezért az szent háború. Minden katona a császár képviselője. Mindenki, aki ezzel a kiáltással az ajkán esik el a csatamezőn, hogy «tenno hejka banzaj» (éljen soká a császár), akár rossz, akár jó ember volt életében, bekerül a szentek gyülekezetébe... Ha nem lenne császár,

nem lenne nemzet sem. A császár nélkül nem lennének alattvalók és nem lenne területünk... A császár a fény istene, látható isten. Hatalma egyedülálló a maga nemében. A császár korlátlan hatalommal rendelkező uralkodó, az isteni ősök küldötte."

Olyan japán könyvekben, amelyeket Tokugava hűbérúr uralkodása idején adtak ki, nem találhatunk ilyen fejtegetéseket. Ezeket a legendákat az új, a burzsoá Japán szulte. A mult század hatvanas-hetvenes éveiben végbement burzsoá átalakulások vezetői találták ki ezeket a meséket. A Micuhoz hasonló mágnások segítségével igyekeztek megragadni a hatalmat, előzték a sogunokat és megtisztították az utat a tőke előtt. Ezek az emberek akkoriban Európában és Amerikában kaptak kiképzést, ahol megismerkedtek az igazgatás burzsoá formáival.

De még a szűkreszabott nyugati demokrácia is úgy tűnt a szemukben, hogy az játék a tűzzel, amely porig égetheti burzsoá államuk épületét. Hiszen a nép már nem egyszer felkelt fegyverrel a kezében a hűbérurak ellen és a kereskedő-uzsorások hatalma ellen is. Ezért a hűbérurakkal kötött egyesség és a néptömegek becsapása érdekében közös érdekeiknek megfelelő eszméket találtak ki, és bedobták a köztudatba azt a legendát, hogy a császár „isteni" eredetű. Ezt a mesét a régi templomok bibliáiból, a „Kodzikiből" és a „Nihongiból" vették kölcsön. Ez a dajkamese lett az 1868-as alkotmány alapja, amely Japánt burzsoá-feudális monarchiává nyilvánította.

A „császár isteni eredetének" meséjére épult monarchia idétlen, undorító szörnyszülött, annak a frigynek a szuleménye, amelyet számításból kötött a még nem teljesen lábrakapott burzsoázia a régi szörnyszülöttel, a feudalizmussal. Nem véletlenség, hogy a „Kodzikiből" és a „Nihongiből" kaparták elő és frissítették fel az ősi mesét, hiszen a fentemlített frigyet a Macukata pénzügyi klikk képviselői és az Ito szamuráj nemzetség képviselői kötötték. Ezek juttatták trónra a kiskorú Mejdzsit, a Kjotóban felejtett alkoholista császár törvénytelen fiát. Isteni eredet nimbuszával vették őt körül és lehetővé tették neki, hogy Japán leggazdagabb embere legyen.

A helyzet úgy alakult, hogy a felnőtt Mejdzsi erélyes

uralkodó lett, aki tevékenységével még jobban megszilárdította a maga hatalmát, császári befolyását. Ebben a japán kereskedőknek és szamurájoknak az amerikai-angol imperialisták is nagyban segítségére voltak. Prynes amerikai újságíró leírja „Japán és az ég fia" című könyvében, hogyan szállították át az amerikai és angol hajók a császár csapatait Hokkaido szigetére, hogy ott elnyomják a köztársaságot, amely a hatvanas évek polgárháborúja idején keletkezett a szigeten. Az amerikaiak a cél elérése érdekében „Stonewall" nevű páncélos hajójukat is a császár rendelkezésére bocsátották. „A hajó befutott Hokkaido szigetére — írja Prynes —, és ott sikerrel leszámolt a köztársaságiak fából készült hajóival."

Howard amerikai történész is őszintén beszél arról az igyekezetről, amelyet az amerikai-angol imperialisták fejtettek ki, hogy megszilárdítsák az „isteni eredetű mikádó" hatalmát. Howard „Amerika szerepe Ázsiában" című könyvében tárgyalja ezt a kérdést.

„A nyugati hatalmak — írja Howard — döntő erőt jelentettek a császárság 1868-as restaurálásában. Ez egy része volt programjuknak, hogy Japánban megteremtik a saját hatalmukat, ugyanúgy, mint Kínában tették. Ez az egész igen érdekes történet, jóllehet kevesen tudnak róla. Általában úgy ismerik a helyzetet, hogy a restauráció a császárhoz hű japánok felkelésének volt az eredménye, mivel azok ellenezték, hogy «megsértsék a korona szuverenitását»... Ez tisztára koholmány, melyet több évvel a leírt események után agyaltak ki. Az akkori amerikai követek jelentései egészen világosan bizonyítják, hogy a lázadás legfőbb szervezője és bujtogatója a brit misszióhoz tartozó Ernst Satow volt. Ő ajánlotta a lázadóknak, hogy restaurálják a császárt. Harry Parkes brit követ, Satow főnöke parancsolta meg az ingadozó lázadóknak, hogy törjenek ki Oszakából és hatoljanak a császári székhely, Kjoto felé, amelyet a lázadók aztán el is foglaltak."

Érdekes megjegyeznünk, hogy maga Satow Japánról írt számos munkájában úgy beszél Mejdzsi császárról, mint az angolszászok talpnyalójáról, és a Tokióban székelő amerikai meg angol diplomaták nem is nevezték őt másképpen, mint Michaelnek.

Ez a császár „isteni eredetének" és „egyenes nemzetségi leszármazásának" története.

Hirohito — a „demokrata"

Lemondott-e Charlie „isteni eredetéről"?

Tudjuk, hogy a japán militarista klikk a fegyverletétel napjaiban azzal a kéréssel fordult Amerikához, mentse meg a császárt Japán számára. A jenkiknek eszük ágában sem volt, hogy a császárt elkergessék, vagy trónjától megfosszák. Így aztán minden maradt a régiben. A világ közvéleményének nyomására és a Japánban keletkezett tiltakozó hullám hatására azonban az amerikaiak 1946 elején mégis kénytelenek voltak olyan rendeletet kiadni, amelyben hatályon kívul helyezték a császár „isteni eredetét".

Charlie maga is alávetette magát ennek a rendeletnek, de minden eszközzel igyekezett bebizonyítani, hogy csak kényszer hatására cselekszik így. Sőt, a rendelet megjelenésének napján, 1946 január 1-én allegórikus költeményt hozott nyilvánosságra „Hó a fenyőn" címmel:

Dicső fenyő!
Még hólepel alatt sem
Változik meg a színed
Vegyetek példát róla
Ti is, emberek!

Ebből a versből minden japán tisztán megértette, hogy Hirohitónak esze ágában sincs „megváltoztatni a színét".

S a fegyverletétel első évfordulóján az amerikaiak kijelentették: „Japán hagyományait tiszteletben tartottuk és a császárt meghagytuk a trónon, mint az állam jelképét." Később ezt az új alkotmányba is bevették, amelyet a megszállók diktáltak a japánoknak. A jenkik ezt a határozatukat úgy magyarázzák, hogy „a császárt fel kell használni, mint a belpolitikai élet stabilizáló tényezőjét".

Már Japán katonai leverése is megtépázta Hirohito császár szentségének nimbuszát. A japán nép tovább nem akar hajlongani császára előtt. 1946 május 1-én és 19-én a japán dolgozók hatalmas tuntetéseket rendeztek Tokióban és

az ország több nagy városában. A munkások és a parasztok, a tisztviselők és az értelmiség egyéb képviselői követelték a császárság megszüntetését. A megszállók ekkor valamiképpen meg akarták nyugtatni a közvéleményt és Hirohitót „ártatlan, jámbor fickónak" nevezték, aki „százszázalékos demokrata", a „militaristák remetéje és foglya" stb.

Három alakban láttuk Hirohito-Charlie-t, mindig az adott politikai helyzetnek megfelelően.

1944 február 11-én a császári testőrezred dísszemlét tartott a tokiói Jojogi-téren, a birodalom megalapításának emlékére. Hirohito fehér lovon, tábornagyi egyenruhában, mint a japán szárazföldi, légi és haditengerészeti erők legfőbb parancsnoka fogadta a díszmenetet. Hirohito beszédében hangsúlyozta, hogy „kövessék szent őseik példáját", „zúzzák szét az ellenséget" és „teremtsenek békét a nyolcszögletű tető alatt", vagyis a császári korona égisze alatt. Hirohito akkor istent játszott és úgy dölyfösködött, mint a kakas.

1946 február 11-én Hirohitóra már egészen más szemmel nézett a nép. Meg akarta nyugtatni alattvalóit, akik már torkig voltak a földi istenekkel. Ezért a császár egyszerű halandók módjára elindult, hogy megnézze a tokiói lakónegyedeket, amelyeket porrá bombázott az amerikai légierő. Hirohito beretválatlanul, öreg kabátban, szűk, vasalatlan nadrágban, piszkos, nyűtt cipőben, zsíros, poros kalapban jelent meg a nép előtt. De ez is csak szemfényvesztés volt: azt kellett mutatni, hogy Hirohito is vesztett az elvesztett háborún.

1951 február 11-én Hirohito nyitott, vörös gépkocsin utazik a Palotatérre, hogy udvözölje népét. Új, tiszta, amerikai szabású ruhában jelenik meg, hiszen most már Charlie ő, a demokrata, aki vállon is veregetheti alattvalóit. Elégedetten mosolyog, vigan dörzsöli a kezét, üdvözli a véletlenségből összegyűlt néhány japánt. Az amerikai tisztek sűrű gyűrűje veszi őt körül.

„Egy-két év múlva újra katonai egyenruhában jelenik meg előttünk, hacsak a nép véglegesen le nem vetkőzteti" — írta egy japán ujság, amikor Hirohito a fent leírt ruhában megjelent Tokió utcáin. Másnap az ujságot betiltotta Josida kormánya.

Minobe, az ismert japán közíró megjegyezte: a sinto vallás lehetővé teszi a tökfejűek számára is, hogy istenek legyenek, különösen olyan esetben, ha mindenhez konyító tanácsadók, nagylétszámú államapparátus és fegyveres erő veszi őt körül. Hirohito azonban nem tökfejű ember. Igaz, hogy külsőre nem a legvonzóbb: mitugrász kis emberke, aránytalanul nagy fejjel, óriási szemüvege majdnem az egész arcát eltakarja. Rövid, huszárosan görbe lábai vannak.

Ez a kis emberke uralkodása idején számtalan gonosztettet hajtott végre. Az ő nevéhez fűződik a japán militarista klikk minden gonosztette. Az ő parancsára kezdtek véres háborút, lemészárolták a becsületes embereket mind Japánban, mind a meghódított országokban. Ő adott parancsot arra is, hogy élő embereken kísérletezzenek a baktériumfegyver hatásával.

Hatalma korlátlan volt, egyetlen szóval döntött élet és halál felett. Hatalmát óriási vagyon támasztotta alá.

Körülbelül ezer részvénytársaságban voltak részvényei, pontosan nem lehetne felsorolni valamennyit. Ezenkívül másfélmillió hektár szántóföld, hárommillió hektár kitűnő erdő ura volt, halastavai, kincseket érő kultúremlékei, művészeti ritkaságai stb. voltak.

Ikuo Ojama professzor még a háború éveiben kiszámította, hogy Japán egész tőkéjének 7,7 százaléka van a császár birtokában. Vagyona 1913-ban 340 millió jen volt, ami 1941-re 30 milliárdra növekedett. Abban az időben ez az összeg hatmilliárd dollárnak felelt meg, vagyis akkora vagyona volt, amekkora még a Morganoknak, DuPontoknak és Rockefellereknek sincs!

Ikuo Ojama professzor a statisztikai adatok elemzése közben arra a következtetésre jutott, hogy a Kínába való betöréstől a háború kezdetéig a császár vagyona 275 százalékkal növekedett és a császár keresett legtöbbet a háborún az egész világon.

Japán fegyverletételével mind a császár hatalma, mind gazdagsága és tekintélye erősen megrendült. Az amerikai megszállók azonban újjáélesztik a japán militarizmust és lakájuk, a Josida-kormány igencsak erőlködik, hogy visszaállítsa Hirohito hajdani nagyságát. A császári udvart amerikai szakértőkkel és tanácsadókkal vették körül, akik azt

erősítgetik, hogy „az állam jelképe" kifejezés lényegében semmiben sem különbözik az „isteni eredet" fogalmától.

A japán militaristák ezt nagyon szívesen el is fogadják. A japán iskolákban újból bevezették a császári beszédek ünnepélyes felolvasását. Jaszukuni templomában, ahol a császárért hősi halált halt harcosok porhüvelyei nyugszanak, mindennapos vendégnek számítanak az úgynevezett tartalékos rendőrosztagok, amelyek kegyeletuk lerovására járnak ide. A zajbacu monopóliumai, amelyek szoros kapcsolatban állnak a Wall Street részvényeseivel, ismét hatalmas részvénykötegeket adnak át „tiszteletük jeléül" a császárnak, a Josida-kormány pedig felemelte a császár civillistáját.

Az amerikaiak előrángatják Charlie-t, mert azt remélik, hogy az ő segítségével a japán népet ismét idegen területek meghódítására kergethetik a Wall Street és a Marunoucsi-negyed profitjának szent nevében.

Charlie igen gyakran vendégszerepel az országban, aminek az a célja, hogy népszerűsítse az amerikai életformát, ez azonban nem hozza meg a várt eredményeket. Legjobb esetben az történik, hogy a nép ügyet sem vet császárára. Előfordul azonban olyan eset is, hogy Charlie-nek igen felzaklatott idegállapotban kell visszatérnie a palotájába. Oszaka lakossága például kereken tudtára adta a császárnak, hogy semmi keresnivalója a városban. Amikor pedig Hirohito ennek ellenére is úgy döntött, hogy kezet fog ottani alattvalóival, olymódon válaszoltak, hogy végülis az amerikai katonai rendőrségnek kellett közbelépnie és gépfegyvertűzzel kellett helyreállítania a császár megrendült tekintélyét. „Le Charlie-vel, az amerikaiak talpnyalójával!" — ezzel a köszöntéssel üdvözölték császárukat Oszaka lakói. Kjotóban a diákok petíciót nyujtottak át neki, amelyben követelték lemondását, a császárság megszüntetését és a sanfranciscói különbékeszerződés megtagadását.

A Japán Kommunista Párt új programjában ezt olvashatjuk:

„Japánt a császári hatalom a második világháborúba sodorta, ami Japán vereségével végződött. Most ismét újabb háborúba akarja sodorni Japánt, amely még pusztítóbb

lenne, mint a mult háború volt. A japán nép csak nyer azzal, ha megszabadul a császári hatalomtól."

A japán nép egyre nagyobb tömegei értik meg, hogy ez a következtetés helyes. Josida kormányzó klikkje is érzi ezt, ezért cselszövésekhez folyamodik. A parlament legutóbbi, 13. ülésszakán felvetették, hogy Hirohito helyett fia, Akihito legyen a császár. A Josida-klikk berkeiben, sőt a reakciós japán sajtóban is vita indult. Néhány előretekintő „liberális" Ridgway-nek és Josidának is azt tanácsolta, hogy az apát váltsák fel fiával. Viszont kérdés, hogy ezzel a trükkel sikerül-e becsapniok a népet. A japán nép tudja, hogy az alma nem esik messze a fájától.

Egyszer igen kifejező plakátot láttunk az amerikai autóbuszon. Valami titokzatos kéz ezt írta a plakátra: „Le a császársággal és Josida kormányával, az amerikai rabtartók bábjaival!"

A plakátot valamelyik bátor japán hazafi ragasztotta fel az autóbuszban.

Két úr szolgája

Sigeru Josida az amerikai megszállók egyik legfőbb lakája. A hivatalos japán életrajzírók jobbnak látják, ha hallgatnak arról, hogyan is kezdődött Josida karrierje. Nyilvánvaló, hogy ez magának a miniszterelnöknek sem lenne valami előnyös. Viszont diplomáciai pályafutását széltében reklámozzák.

1927-ben Tanaka tábornok, az akkori miniszterelnök és külügyminiszter külügyminiszterhelyettessé nevezte ki Josidát és azzal a feladattal bízta meg, hogy dolgozza ki, milyen „küldetést tölt be Japán Ázsiában és az egész világon". Ugyanez év júliusában a császári palotában konferenciát tartottak, amelyen Josida beszámolót tartott „Japán alapvető politikájáról". Beszámolójában követelte, hogy Mandzsúriát szakítsák el Kínától és adjanak Japánnak szabad kezet Ázsiában. Más szavakkal, Josida előrevetette annak árnyékát, hogy az egész világrészen a japánok fognak garázdálkodni. Valamivel később az előadás rövidített szövegét Tanaka báró aláírta és az okiratot „Josida-memorandumnak" nevezték el.

Josidát felbátorította, hogy őrült lázálomban szőtt terveit a császári Japán kulpolitikájának alapjaként fogadták el, ezért nagy hévvel fogott annak megvalósításához. 1927 augusztusában Tozso tábornokkal hosszas utazásra indult Kínába, ahol személyesen oktatta ki a japán diplomatákat és kémeket teendőikre. Josida az utazás után az „agresszív diplomata" nevet kapta, maga Tanaka is így nevezte őt egyik beszédében. Így tehát Josida és Tozso tábornok volt az eszmei sugalmazója és egyik legfőbb kezdeményezője a japánok távolkeleti agressziójának.

A militarista Japán szétzúzása után Tozsót felakasztották, Josida pedig a miniszterelnöki bársonyszékbe kerult. Ezt a Josida személyével kapcsolatos igen igazságtalan eljárást egyszerűen megmagyarázhatjuk. Csak azért sikerult elkerulnie a jólmegérdemelt kötelet, mert mentő talizmánja volt, az American Air Corporation nevű amerikai társaság részvényeinek bizonyos hányada. Ez a társaság a legszorosabb kapcsolatban állt Micui konszernjével. A kapcsolatok a háború idején sem szakadtak meg.

Ma már közismert tény, hogy az amerikai cégek egyik semleges állam bankja révén hatalmas összegeket fizettek ki Josidának osztalék fejében, és nem kevésbbé hatalmas pénzösszegeket kapott azért is, mert „kereskedelmi információkat", más szavakkal, kémjelentéseket kuldött az Egyesult Államoknak. 1945 elején Josida hurokra kerult „kereskedelmi információi" miatt, és a háború végéig a japán kémelhárító szolgálat vendége volt.

MacArthur felhasználta azt a tényt, hogy Josidát letartóztatta a japán kémelhárító szolgálat, és mártírnak tuntette fel őt a nép előtt, aki tisztán demokratikus érzelmeiért szenvedett. De ki kételkedik abban, hogy Josida éppen olyan „demokrata", amilyen Tanaka, Tozso és MacArthur, esetleg valamennyi egyuttvéve?

Josida demokratikus ideáljairól fecseg és napjainkban ezzel szédíti a naív embereket. Elfojtja a demokratikus pártokat, szakszervezeteket és más haladó szervezeteket, közben pedig kijelenti, hogy ezzel „a klasszikus kétpártrendszerre" törekszik. Hiszen Japánnak — úgymond — untig elég kettő a jelenleg működő pártok közul, ez a két párt pedig a „liberális" párt és a „demokrata" párt. Nézzuk azon-

ban, hogy mik is valójában ezek a pártok és mi a különbség köztük?

Az első, amiben különböznek — elnevezésük. Egyébként e két párt minden parlamenti választás előtt megváltoztatja a nevét. Így például, az 1946-os választások idején Josida pártját „liberálisnak" nevezték, míg a másik amerikai bérencnek, Asidának a pártját „haladó" pártnak hívták. Az 1947-es választások idején a neveket újból átfestették: az egyik „liberális-demokrata" párt lett, a másik pedig „demokrata" párt.

Így a Josida vezette japán reakció folyton váltogatja a pártok neveit, hogy ezzel becsaphassa a népet. A két párt reakciós jellege azonban mindig ugyanaz marad. Még összetételük is egyenlő: mindkettőben a „trón megsegítésére alakult társaság" hírhedt tagjai vannak. Igen érdekes a következő statisztika: a liberális párt vezetői közül kilenc komaságban van a „demokrata" párt vezetőivel. És megfordítva is fennáll ugyanez a helyzet: a „demokrata" párt 11 vezetője „liberális" vezető lányát vette feleségül.

A második eltérés az, hogy a Micui-konszern állandóan a „liberálisoknál" tesz panaszt, míg a Micubisi-konszern a „demokratáknál". Előfordul azonban, hogy ezen a téren is „zavar" keletkezik: 1948-ban például Asida, a „demokraták" vezetője kétmillió jent kapott megvesztegetés címén a Micui-konszern „Siova denko" nevű társaságától, míg 1949-ben Josida, a „liberálisok" vezetője kapott ugyanilyen összeget a Micubisi-konszern „Goi szangjo" nevű társaságától.

Így fest Josida belpolitikai „demokratizmusa". Külpolitikai eszméinek viszont egy végcélja van: az amerikai monopolistákkal karöltve meg akar gazdagodni Ázsia népeinek kirablásán és elpusztításán.

Josida, a megszállók kegyence mindent elkövetett, hogy az amerikaiak segítségével a koreai agresszió arcvonalmögötti bázisává változtassa Japánt. Acugi és Tacsikava repülőtereiről indulnak nyugatra az amerikaiak négymotoros bombázói, hogy megsemmisítsék a koreai városok és falvak békés lakosságát. Jokoszuda és Szaszebo haditengerészeti támaszpont kikötőiben amerikai csatahajók horgonyoznak. Itt vesznek fel üzemanyagot, kiegészítik a hadi-

anyagkészletet és újra kihajóznak a Japán-tengerre, hogy kalóztámadásokat intézzenek a koreai halászfalvak ellen.

A városok utcáin viszont japán katonák menetelnek. Ez az úgynevezett tartalékos rendőrhadtest. Rá kell azonban csak néznünk ezekre a tartalékos rendőrökre és rögtön látjuk, hogy nem az utcai forgalom éber őrei, hanem letagadhatatlanul katonák, olyanok, akik alig néhány éve eltiporták csizmájukkal Ázsia sok népét, felgyujtották a kínai városokat és falvakat, megölték az öregeket, nőket és gyermekeket a császár nevében. Most ez a horda amerikai zeneszóra menetel. Az egyenruhájuk és fegyverzetük szintén amerikai. Az amerikai gyártmányú vontatókra nehéztarackok vannak kapcsolva, a „jeepeken" amerikai ikergéppuskák.

Előfordulhat, hogy ha japán faluba akar utazni valaki, nem engedi a japán titkosrendőrség. Ehhez különleges beutazási engedély szükséges. Hokkaidóban a rendőrhadtest gyakorlatozik, Honszuban és Kjusúban az „ENSz csapatai", így tehát majdnem egész Japánt tiltott területté nyilvánították.

A városokban olyan gyárakat láthatunk, amelyeket szögesdrót kerítés övez és a titkosrendőrség különleges osztagai őrzik. Ezek bombákat, rakétalövedékeket és más hadianyagot gyártanak.

Minden nap hallhatunk olyan hírt, hogy a rendőrség megtámadta a haladó szervezeteket, tömegesen letartóztatta a béke híveit, betiltotta a demokratikus sajtószerveket. 1950—1951-ben több mint 1 800 ujságot tiltottak be és több mint egymillió letartóztatási parancsot adtak ki.

Így él Japán az amerikai „demokrácia" lobogója alatt, amit a Josida-kormány valósít meg. Így tehát az amerikai monopóliumok és a japán zajbacu a kormány segítségével újra militarista állammá, felvonulási területté változtatja Japánt az ázsiai katonai kalandokhoz.

Mindezt a jenkik és a japán militaristák sanfranciscói különbékéje pecsételi meg, amelyet „békeszerződésnek" neveztek el. A különszerződésben lefektették az amerikaiak és japánok katonai terveit, amit „közös védelmi egyezménynek" neveztek el.

Ezeket a törvényellenes és bűnös egyességeket még az

Egyesült Államok sajtója is igen egyértelműen kommentálja. A *Daily Compass* nevű amerikai ujság szerint a sanfranciscói szerződés „katonai szerződés, amely Japánnak szuverén jogot biztosít, hogy saját akarata szerint cselekedjék, amennyiben akarata megegyezik az amerikaiak instrukcióival."

Ezek után érthető, hogy a japán militaristák máris újabb hódításokról fecsegnek.

„Ha Japán történelmét nézzük — mondja Josida miniszterelnök —, arra gondolunk, hogy minden valószínűség szerint felidézhetjük országunk ragyogó multját."

Mindenki tudja, mit nevez Josida „ragyogó multnak": a japán militaristák és imperialisták fegyveres rablótámadásait Kínában, Koreában és Ázsia egyéb országaiban.

Hogyan akarja megismételni Josida ezt a szégyenletes történelmet? Erre a liberális párt egyik másodhegedűse, Kindzsiro Jamagucsi ad választ.

„Nem kell lemondanunk a háborúról. Japán elérheti célját, ha hatalmasabb fegyverre tesz szert, mint az atombomba."

A japán militaristák nem érik be puszta fecsegéssel. Már nyiltan részt is vesznek az amerikaiak hódító kalandjaiban. Példa erre az a japán tiszti részleg, amely Bao Dajnál szolgál. A Fulöp-szigeteken is japán tisztek vezetik a nemzeti szabadságmozgalom elfojtását. Koreában Li Szin Man bandáit is japán militaristákkal töltötték fel.

Miként a Telepress hírügynökség közölte, tavaly nyáron titkos tárgyalások folytak Tokióban Josida és Marshall között. Itt vitatták meg a kínai Hainan és a Paracelsus-szigetek elfoglalását a japán fegyveres erők felhasználásával. Miként az amerikai sajtó közölte, a tervnek az a célja, hogy lehetővé tegye a most még „rendőrhadtestnek" nevezett japán hadsereg számára „az első tapasztalatok megszerzését, és az amerikai hadsereg ökle" lehessen. A terv részleteit Nemoto tábornok dolgozta ki Taibében, Csang Kaj-sek tanácsadóival és Rankin amerikai diplomatával karöltve.

Így Japánt az amerikaiak nemcsak támaszpontukká változtatták, hanem már az ország anyagi és emberkészleteit is felhasználják távolkeleti agressziójukhoz.

Josida klikkje a hat és fél éve tartó amerikai megszállás alatt a japán nép nemzeti kincseinek jelentős részét eladta az

amerikai monopolistáknak. Eladták a kurei hatalmas állami hajóépítő műhelyeket, a niigatai ásványolajat, sok olajfinomítót, Jokoszuda és Szaszebo haditengerészeti támaszpontjait, a repulőtereket, utakat, a japán föld méhét, a japán tengerek kincseit. Az amerikaiak megkaparintották Japán külkereskedelmét is.

Sőt, Josida még a nemzeti kultúremlékeket is eladja az amerikaiaknak. A megszállók utasítására a kormány mellett különleges amerikai bizottság alakult, amely megvásárolja a japán nemzeti művészet értékes alkotásait és eladja azokat az amerikaiaknak. MacArthur és Eichelberger (a 8. hadsereg volt parancsnoka) hatalmas elefántcsontkészítmény-gyujteményt szerzett. Rengeteg képet vásároltak Hirosige híres japán festő képeiből, ősi japán írásos faemlékeket kaparintottak meg. Kjotóból Amerikába hurcoltak egy régi japán hangszergyüjteményt, ősrégi buddhista templomképeket és szobrokat stb.

A japán nemzeti kincsek összevásárlásával a különböző amerikai bankok és cégek foglalkoznak. Képviselőiket majdnem minden japán városban megtalálhatjuk. Oszakában és Tokióban nemrégen új amerikai „bankok" jelentek meg, amelyek tömegesen kezdték vásárolni a — vért vérátömlesztéshez. A *Nippon Times* című ujság ezt írta ezzel kapcsolatban: „Japánban vérvásárló bankok nyíltak. A szükséges felszerelést Amerikából szállították. Az összegyujtött vért kiviszik Amerikába..."

Josida minden eszközzel bővíti az ágyútöltelékkel való kereskedést is. Erről azok a japánok beszélhetnének, akiket Josida klikkje a koreai frontokra küldött az amerikai imperialisták érdekeiért.

Ha a Japánnal kötött amerikai különszerződés szövegét olvassuk, amelyet Josida írt alá, feltétlenul el kell fogadnunk a szerződésnek Hajasi kommunista képviselő által adott jellemzését. Hajasi azt mondta, hogy a szerződésben Japánt eladták az amerikai imperialistáknak.

Josida, aki véletlenul elkerülte a jólmegérdemelt akasztófát, miniszterelnök lett, és most újra azon töri a fejét, hogy agresszív háborúba sodorja Japánt, ezúttal az amerikaiakkal szövetségben. Ilyen a visszatérő bűnösök lelki al-

kata: ha nem teszik hűvösre őket, mindig újabb és újabb bűnöket követnek el.

Midőn Josida hazatért San Franciscóból, ahol aláírta az agresszív katonai egyezményt, amelyet „békeszerződésnek" neveztek el, az amerikaiak egész hadosztályt vezényeltek Tokióba. Ezer katonát állítottak a miniszterelnök őrizetére, hogy megvédjék őt a néptől, amely kivonult az utcára, hogy tiltakozzék a japán-amerikai háborús gyujtogatók ellen. Josida egyetlen támasza az amerikai szurony. A közmondás szerint azonban „sokáig nem lehet szuronyon ulni".

Kakasok

Nem csekély időt fordítottunk arra, hogy kiböngésszük annak a furcsa feliratnak az értelmét, amely egy hatalmas fatáblán díszelgett Jojogi vasútállomása közelében. Végül megértettuk, hogy négysoros, angol nyelven írt verssel állunk szemben. A betűk a felismerhetetlenségig torzak voltak, majdnem minden szóban két-három helyesírási hiba. Minden nyelvtudásunkat összeszedtuk, és végre el tudtuk olvasni a verset, sőt szószerint le is fordítottuk:

Ismeritek-e szívunket —
A szárnyukvesztett madarak szívét?
Repuló kakasok vagyunk
És szerelmunk az ég!

A vers alá kakas volt rajzolva.

— Ez nyilvánvalóan a hosszúfarkú japánkakasok reklámtáblája — mondta valaki közülünk bizonytalankodva. — Tudjátok, igen hosszú a farkuk, néha tíz méterre is megnő.

— És miért hívják őket „repulő kakasoknak"?

— Valószínűleg a ritmus kedvéért. Amint látom, a verset igen nagy kínnal fabrikálták össze ... De az is lehet, hogy ezzel akarják becsapni a hiszékeny vásárlókat.

Ez a feltevés valószínűnek látszott, elhatároztuk tehát, hogy megnézzuk ezeket a ritka japán madarakat.

A reklámtáblára mutatva megkérdeztuk az első járókelőt, hol található a kakaskereskedés. A járókelő jóindulatú, kedélyes mosolya váratlanul szívből fakadó hahotában tört ki.

— Kakasok?! ... Valóban, ezek tényleg kakasok! Menjenek el abba a házba ott, amelynek fehér zászló lobog a tetején és ott megláthatják őket — mondta nevetve a járókelő.

A válasz természetesen elképesztett bennünket. Az a társunk azonban, aki azokra a hosszúfarkú kakasokra vonatkoztatta a reklámot, amelyek valóban megtalálhatók Mijanoszta üdülőhelyen, a Hakone hegységben, továbbra is kitartott állítása mellett és védelmezte a maga mondókáját.

— A japánok szemében egyszerűen nevetséges, hogy miért érdeklik ennyire a külföldieket ezek a kakasok. Menjünk, nézzük meg őket ...

Bizonytalanul elindulunk a kisebb, kétemeletes ház felé. A bejáratnál két fiatalember áll. Meghajolnak és hívnak befelé, ahogy az már szokás a japán üzletekben.

— Kérem, mi hosszúfarkú japán kakasokat szeretnénk vásárolni ... — mondjuk, de már látjuk, hogy nem jó helyen járunk.

A japánok összenéznek, egyik lábukról a másikra topognak és érthetetlen szavakat mormognak. Végre az egyik megszólal tört angol nyelven:

— Tévedtek, uraim, ez nem madárkereskedés. Önök a volt japán repülőtisztek klubjában járnak.

Kellemetlen lett volna azonnal távozni, ezért kis szünet után megkértük őket, hogy meséljenek a klubról, amelyet — mint kiderült — teljes nevén „Szárnyavesztett kakasok klubjának" neveztek. A japánok eleget tettek kérésünknek és meghívtak bennünket egy csésze zöld teára.

Vendéglátóink szerint a „kakasok klubját" azért alapították, hogy az segélyezze a volt katonai repülőket. Több mint ötszáz volt tiszt a tagja, sokan közülük „az istemi szél kakasa" nevű, vagyis a hírhedt Kami-kadze egységnél, a halálpilótáknál szolgált. A klub elnöke, Tanaka, ismert pilóta, aki a háború idején egy repülőiskola parancsnoka volt.

A „kakasok klubja" fehér zászlót tűzött ki az épület tetejére, hogy Tanaka ötlete szerint, „véglegesen biztosítsa a győzteseket Japán teljes kapitulációjáról". A táblára írt versnek pedig minden valószínűség szerint az a feladata, hogy meghassa a győzteseket, amiért azok lehetővé tették, hogy a „kakasok" beszippantsák az üde égi levegőt.

— A klub célkitűzése rövid és világos: repülni fogunk

akkor is, ha meg kell változtatnunk állampolgárságunkat — magyarázta a mesélő, majd nyilván észrevette, hogy eljárt a szája, ezért hirtelen elhallgatott.

Megkíséreltuk, hogy részletesebben megismerkedjunk a klub tevékenységével, de nem tudtunk zöldágra vergődni. A mesélő hirtelen célozgatni kezdett arra, hogy nem érti tisztán kérdéseinket, vagy kérdéseinkre nem tud válaszolni. Válasz helyett másról kezdett beszélni, megváltoztatta hangját, elnyujtott hangon beszélt, de semmi konkrétumot nem mondott. Japánban már többször találkoztunk ilyen emberekkel, akik üres szócsépléssel helyettesítik a logikus beszélgetést és az idegen egy szót sem ért a beszédükből. Így tesznek például a hivatalos személyiségek olyan esetben, ha a beszéd számukra kellemetlen mederbe terelődik.

Végul az egyik japán ezt mondta:

— Jöjjenek olyankor, amikor itthon van Tanaka úr is, mi nem tudunk semmiről...

Később a japán sajtóból megtudtuk, hogy a „kakasok klubjának" tagjai tényleg betartották célkitűzésuket: repulni fognak akkor is, ha meg kell változtatniok állampolgárságukat. A klub lényegében emberpiac, ahol japán pilótákat toboroznak az amerikaiak megbízásából. A klub közvetítésével már sok japán pilóta lett Bao Daj „alattvalója", Li Szin Man köztársaságának állampolgára, Csang Kaj-sek embere, és most résztvesznek a délkeletázsiai nemzeti szabadságmozgalmak elfojtásában.

Az ilyen természetű klubok nyilt működése, sőt tevékenységük nyilt hirdetése valami egészen cinikus arcátlanságot jelent, ami szemmelláthatóan új szakasz a japán militarizmus újjáélesztésének folyamatában. Igaz, hogy a japán sajtóban eddig is gyakran volt alkalmunk találkozni olyan közleményekkel, amelyek hasonló természetű „mezőgazdasági szövetkezetek", „kereskedelmi vállalatok", „tudományos kutatóintézetek" és „irodalmi körök" működéséről számoltak be. Valójában ezek mind katonai szervezetek, ami egyáltalán nem titok senki előtt.

A volt japán repulőtisztek „mezőgazdasági szövetkezeteket" létesítettek a volt repulőtereken. Az ilyen „farmok" vezetői volt tábornokok vagy ezredesek lettek, akik régebben azokat az egységeket vezényelték, amelyek annakidején

az illető repülőtéren állomásoztak. A „farmokon" katonai kiképzés folyik, a személyzet körében katonai fegyelmet és rangsort tartanak.

Hokkaido szigetén például a haditengerészet volt magasrangú tisztjei „disznóhízlaldát" létesítettek. A „hízlalda" vezetője Jonai nyugalmazott admirális lett, aki többször volt haditengerészeti miniszter mind a háború előtt, mind utána. Sőt, 1940-ben ő volt a japán kormány miniszterelnöke. Rajta kívül még körülbelül 10 admirális és kéttucatnyi sorhajókapitány lett disznóhízlalási „szakértő", sőt iskolát is nyitottak, amelynek hallgatói „állattenyésztési oktatást" kaptak a nyilt tengeren, jólfegyverzett jachtokon. A disznóhízlaló admirálisok szabadidejükben könyveket írtak, amelyekben összegezték a csendesóceáni háború tapasztalatait. A kéziratokat azután amerikai „katonai történészeknek" adták át, akik természetszerűleg az Egyesült Államok hírszerző szolgálatának voltak a tagjai.

Tudomásunkra jutott, hogy a Fudzsijamáról elnevezett „költői társaság" tagjai, akik állítólag a „japán versek kedvelői köréből" kerültek ki, a volt fővezérkar munkatársai, a legveszettebb fasiszták, valamennyien „a trón megsegítésére alakult társaság" tagjai. A Gindzán, a Micukosi nagyáruház tőszomszédságában Kuni hercegnek van illatszerkereskedése, aki a háború idején sorhajókapitány volt. Az üzletben „teázóterem" is van, ahol esténként összegyűlnek a volt tábornokok és admirálisok, hogy a trón képviselőjével megbeszéljék az amerikaiak soronkövetkező agresszív kalandjait.

Elmúlt már az az idő, amikor a japán militarista klikknek álcáznia kellett magát ahhoz, hogy megőrizhesse kádereit. 1950-ben újabb amerikai egységek kezdtek érkezni Japánba, és ekkor minden japán tisztán megértette, hogy az amerikaiak valamiben törik a fejüket, valamit forgatnak az agyukban. Ekkor tervezték az amerikaiak rablótámadásukat a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság ellen.

Erre a japán militaristák is felbátorodtak, és kezdték széltében-hosszában reklámozni tevékenységüket. 1950 áprilisában aztán megjelent a „kakasok klubjának" verse a fatáblán, majd megnyílt Kuni herceg boltja, rádióleadóval együtt, amely távolról sem a teaestek programjával szórakoztatja hallgatóit. Ebben az időben jött elő az illegalitásból és kezdte

meg újra tevékenységét a japán militarista klikk legsötétebb reakciós ereje is. Az úgynevezett „leszerelési iroda" állományához tartozó volt vezérkari tisztek a japán kormány tudtával operatív vezérkarrá alakultak a megszálló hadsereg mellett. A militaristák kukorékolni, kakaskodni kezdtek...

1950 májusában újra megjelent a világ szeme előtt Maszanobu Cudzsi ezredes, a jólismert „kakas", akit jó párszor megvertek, de ennek ellenére az amerikai sajtó hősként magasztalja. Cudzsi a háború idején magas beosztásban szolgált a japán vezérkarnál. Hosszú ideig személyi hadsegéde volt Tozso tábornoknak és különösen híres lett vadállati mészárlásai révén, amelyeket akkor hajtott végre, amikor a japán csapatok elfoglalták Szingapurt. Ezért Cudzsit az angolok a háborús bűnösök listájára írták és követelték, hogy MacArthur tartóztassa le, ítélje el őt.

Az amerikaiak azonban elhatározták, hogy ezt a hóhért saját céljaikra használják fel: Kínába küldték őt, ahol Csang Kaj-sek vezérkarában dolgozott a Pentagon képviselője mellett. Midőn Csang Kaj-sek bandáját teljesen szétverték a Kínai Népköztársaság csapatai, Cudzsi misszionáriusnak öltözött és hazamenekült Japánba.

Most pedig arra pályázik, hogy a japán militarista klikk „Fuhrerje" lehessen. Az amerikai sajtó a japán zsoldoshadsereg főparancsnoki tisztét szánta neki. Cudzsi beutazta az országot, előadásokat tartott és azt hangoztatta hallgatóinak, hogy hamarosan másként lesz, csak némi kis szünetről van szó és nem fegyverletételről. Mindenfelé arról fecsegett, hogy haladéktalanul meg kell alakítani a japán hadsereget.

Jellemző azonban, hogy Cudzsi nem fogadta el azt a magasrangú beosztást, amelyet Josida és Ridgway szánt neki a japán tartalékos rendőrhadtestnél. A dolognak az a nyitja, hogy a japánok nem akarnak a tartalékos rendőrhadtest tagjai lenni. Midőn Ridgway 1951-ben követelte a tartalékos rendőrhadtest létszámának 10 000 fővel való növelését, Josida kénytelen volt mozgósítani az újjáépítési minisztérium majdnem minden tisztviselőjét, akik csak azért voltak hajlandók belépni a hadtestbe, mert féltek, hogy elvesztik a kenyeruket.

Hokkaido szigetén a tartalékos hadtest egyik zászlóaljából sok katona aláírta a Békevilágtanács felhívását. Egy

másik zászlóalj tüntetést rendezett: a katonák kijelentették Josidának, hogy nem lesznek az amerikaiak ágyútöltelléke. Maga Cudzsi is sokszor volt kénytelen hanyatt-homlok menekülni olyan gyűlésekről, ahol egyszerű dolgozókat akart becsapni.

Általában, Cudzsi meggyőződött arról, hogy a japán nép nem akar háborút, nem akar az amerikai imperialisták zsoldosa lenni. Ekkor elhatározta, hogy kihasználja a nép hazafias érzelmeit. Ezért könyvet írt. A könyvben Cudzsi eléggé meggyőzően bizonygatja, hogy az amerikaiak hiába igyekeznek ágyútöltelékként felhasználni a japánokat, nem mennek semmire, mert a tartalékhadtest, bár amerikai fegyverrel van felszerelve, nem az a megbízható zsoldoshadsereg, amelyről az amerikaiak álmodoznak.

„Ne fogjanak bennünket olyan szigorúan" — tanácsolja Cudzsi az amerikaiaknak, és rögtön hozzá is fűzi: „hadsereget akarunk szervezni és igen hálásak leszünk az amerikaiaknak, ha fegyvert adnak a japánoknak és mindazt, amire a háborúban szükség van, de zsoldosok nem leszünk, mert ez „ellentmond a japánok nemzeti szellemének" ...

Ez a könyv egyáltalán nem tetszett sok amerikai megfigyelőnek. Már arra kezdtek gondolni, hogy le kellene számolni a szerzővel régi bűneiért. Különösen kellemetlennek tűnt az a tény, hogy Cudzsi említést tesz az ősi legendák hőséről. Szuszano hercegről, aki erős ellenfeleivel szemben a következő taktikát használta: békét kötött velük, meghívta őket magához vendégségbe, leitatta őket, majd tőrrel hátulról ledöfte az ittas embereket ...

— Nem gondolnak-e a japánok arra, hogy velünk is ugyanezt teszik majd? — kérdezgették önkéntelenül egymástól a tokiói amerikai diplomaták.

Cudzsi elméletéről nemrégiben a *Times* is komoly aggodalommal írt:

„A militaristák egyik leghetvenkedőbb képviselője a makacs Cudzsi ... Könyvet írt, amelyben *komoly kétséget* támaszt aziránt, megnyerhet-e az Egyesült Államok egy totális háborút Oroszország ellen. Cudzsi fegyvert akar Amerikától, de nem akar kapcsolatokat az Egyesült Államokkal."

A *Times* tartózkodóan beszél arról, hogy Japánban olyan hétpróbás csirkefogók sem akarják támogatni az amerikaia-

kat, mint Cudzsi. Az ujság megpendíti, hogy Cudzsi és a hozzá hasonló kapcabetyárok csak azért lettek ennyire „óvatosak", mert saját bőrukön érezték a Szovjet Hadsereg csapásait.

„Cudzsi ezredes — írja az egyik amerikai ujságíró — még akkor kinevelte magában a kellő tiszteletet az oroszok iránt, amikor 1939-ben a Halhin folyónál harcolt ellenuk és segitett megmenteni a japán hadsereg maradványait, amelyek katasztrofális vereséget szenvedtek."

Ugyanilyen óvatossá tette ezt a dicső szamurájt a kínai Felszabadító Néphadsereg is, amellyel szemben saját bevallása szerint is mindenki „zsákutcába kerult". A koreai nép hősi harca pedig egyenesen foszlányokká tépett szemében minden legendát a jenkik harckészségéről. Végul megfélemlíti őt a harcoló japán nép is, amely egyre erősebben érezteti a megszállókkal, hogy ég a talaj a lábuk alatt.

Ez a valóság: még a Cudzsi-féle szamuráj „kakasok" is kételkedni kezdenek abban, hogy az amerikai címer sasmadara olyan verhetetlen volna!

3. HARCOL A NÉP

Az öreg tanító

Gyakran láttuk az öreget. Mindig kerékpáron jött, amely mögött kisebb pótkocsi volt két furnírládával. Végighajtott az utcán, majd eltűnt egy szűk kis keresztutcában, amely lefelé vezetett, oda, ahol a dolgozó emberek nyomorognak viskóikban. Ott elővette kereplőjét és lassan, kis szünetekkel forgatni kezdte. A kereplő hangja összecsődítette az egész lakónegyed gyermekeit. A gyerekek hamarosan megtöltötték a keresztutcát, és a kerékpár után szaladva, egymást túlharsogva kiáltoztak:

— Kami-sibai! Kami-sibai!

Már régebben is hallottunk a kami-sibairól, a „papírszínházról". Ez a gúnynevük az utcai árusoknak, akik mindenféle lim-lommal kereskednek a munkásnegyedekben. A kereskedők minél több vásárlót igyekeznek odavonzani, főleg gyermekeket, ezért a kereskedés mellett „színielőadásokat" tartanak, szórakoztató meséket mondanak és megnyerő színes képekkel illusztrálják mondókájukat.

A mi öregünk is így tett. Midőn már eléggé nagy gyerekhad verődött össze körülötte, megállt kerékpárjával és megnyitotta „magazinját". Előbb eladott néhány kandiscukrot meg egypár papírjátékot, majd rátért az érdekesebb részre, a lényegre — bemutatta a legújabb „előadását".

Az öreg rendszerint a felnőttek figyelmét is magára vonta, akik szintén széles gyűrűben vették körül üzletét. Gyakran hallottuk, hogy az utcai nézősereg hangosan nevet vagy viharosan tapsol. Mindenki világosan láthatta, hogy az öreg többet mesél és játszik, mint kereskedik.

Egyszer rászántuk magunkat, hogy mi is megnézzük a

kami-sibait, és besodródtunk a tömegbe. Mikor az öreg meglátott bennünket, gyorsan eldugott valamilyen képet és sebtiben másikat ráncigált elő. A nézők értetlenül nézelődtek körül. Végül ránknéztek, elégedetlenek és haragosak voltak: az embereknek nyilvánvalóan nem tetszett, hogy mi is ott vagyunk és akadályozzuk a vidám előadás megtartását. Egyszerre azonban a tömegből valaki hirtelen hangosan felkiáltott:

— Mit félsz, hiszen ezek oroszok!

Lakónegyedünk vízvezetékszerelője volt.

Az öreg elmosolyodott, újabb képet vett elő, amelyet a nézősereg hatalmas kacagással fogadott.

— Ez aztán igen! De mennyire igaz! — hallatszott a tömegből ugyanaz a hang.

Mit ábrázolt a kép? Josida miniszterelnök, mint lottócédulakereskedő, hatalmas bottal kapaszkodik felfelé egy meredek hegyi ösvényen. A lottólapokon a japán szigetvilág térképe és egy felirat: „Kicsiben egy dollár szigetenként, nagyban — fél dollár!" A hegyi ösvényen útjelzőtábla, amely jelzi Josida útirányát: „San Francisco, Egyesült Államok". Előtérben a Fudzsijama látható, csúcsa mögül japán munkás hatalmas válla és feje tűnik elő. A munkás haragosan nézi a miniszterelnököt, akiről a nehéz teher miatt patakokban folyik az izzadság.

— Átjut-e Josida ezen a csúcson? — kérdezi az öreg.

Valaki a tömegből ezt válaszolja általános kacagás közben:

— Hogyan jutna át ilyen hájasan?

— Hogy ne juthasson át a csúcson és ne árulhassa kicsiben-nagyban hazánkat, írjátok alá a békeegyezményt követelő felhívást, követeljetek általános békeszerződést Japánnal!

Az öreg óvatosan körülnéz és aláíróívet kotor elő. Végignéz a tömegen, aztán mintegy magának ezt mondja:

— No, lám csak! Hiszen már mindannyian aláírtátok ...

A tömegből néhány ember lép elő. Elveszik az öregtől az ecsetet, amely a lappal együtt észrevétlenül előkerült a zsebéből, belemártják a tusosüvegbe, a felhívást ráteszik a ládára és aláírják az ívet.

Az öreg újból végignéz a tömegen és megelégedett hangon ezt mondja:

— No, úgy látom, most már valamennyien aláírtátok ...

— Odzsii szan, mesélj még valamit az amerikai lakájokról — kérik őt.

— Köszönöm a figyelmet, kedves barátaim — felel az öreg meghajolva minden irányban. — Egy kicsit azonban kereskedni is kell, hiszen annyi gyermekem van ...

Valaki pénzt nyujt neki. Az öreg elteszi és megkérdi:

— Mit kér érte?

— Semmit, az előadásért adtam.

— No, akkor vegye csak ezt itt és vigye haza a fiának — mondja az öreg és egy dobozka kandiscukrot nyujt feléje. — Hiszen nekem is hálásnak kell lennem az önök figyelméért.

A gyermekkezek átveszik az ajándékot. Japánban általában nem illik visszautasítani ajándékot ilyen esetben.

Midőn az öreg elhajtott és mi hazaindultunk, három tiatal legény lépett hozzánk.

— Kár, hogy nem voltak itt az elején ... Ma olyan érdekes képek voltak nála ... — mondja az egyikuk.

— Nagyszerűen lerajzolta, hogyan vesszőzik meg Josidát az amerikai vezérkarnál, mert még nem minden japánt hajtott börtönbe és a tartalékos hadtestbe — vág a szavába a másik legény. — Ennek a képnek az a címe, hogy „Amerikai lakájok" — magyarázza.

— Mondják csak, kicsoda ez az öreg? — kérdezzuk tőluk.

— Azt beszélik, hogy régebben tanító volt, de elbocsátották, mert nem megbízható ...

Később gyakran visszaemlékeztunk az öregre, akit kidobtak az utcára, nyilvánvalóan csak azért, mert a gyermekeket nem akarta megtanítani arra, hogyan hajlongjanak rabszolgaként a megszálló urak előtt. Megjelent szemünk előtt okos, értelmes arca, hallottuk nyugodt hangját, amint közmondásokkal magyarázta képeit. Öreg munkászubbony, viseltes, műrostból varrt ruha volt rajta. Kulsőre semmit sem különbözött a többi munkástól, a sokszázezer hozzá hasonló embertől, akiket a megszállók elnémítanak, hogy nemzeti öntudatuktól megfosszák és ágyútöltelékké változtassák

őket. A megszállóknak ez a céljuk, de nem tudják megvalósítani! Nem hiába ragad meg az öreg tanítóhoz hasonló rengeteg japán ember minden alkalmat azért, hogy harcra hívja a népet a békéért, a haza függetlenségéért. Emlékezetünkben az öreg tanító úgy maradt meg, mint egyik példaképe annak a rengeteg egyszerű embernek, akik elháríthatatlan akadályt jelentenek a háborús gyujtogatók útjában.

Bizonyos idő mulva azt olvastuk a japán ujságokban, hogy Josida kormánya betiltotta a „kami-sibaikat". Rögtön az öreg tanító jutott eszünkbe. Mit csinálhat most?

Biztosak lehetünk benne, hogy így vagy úgy, valamilyen formában még most is harcol a békéért, országa nemzeti függetlenségéért! Hiszen a japán nép napról-napra egyre jobban megérti azt a pusztulást, amely az amerikai megszállással együtt szakadt rá. A japán nép azzal válaszol a belső reakció nyomására, hogy tömöríti sorait és erélyesebben harcol a béke ügyéért.

A nemzeti érdekek kupeceinek nem sikerül átjutniok az egész nép elégedetlenségének hatalmas hegycsúcsán!

„Japán kapuja"

A március hatalmas hóeséssel kezdődött. Este váratlanul elcsendesedett a gonosz szél, amely szünet nélkül majdnem egész februárban fújt és alacsony, piszkos felhőket sodort a város fölé. Éjjel havazni kezdett. Reggelre hó borította az egész várost. Sokáig nem hallottuk a villamos megszokott csörömpölését és az autobuszok dübörgését. A hóesés megbénította a japán főváros forgalmát. A járókelők kígyózó sorban, egymás nyomában lépegetve siettek munkába az egyenletes hószőnyegen.

Valahol a lakók nyüzsögtek házuk előtt. Szűk ösvényeket tapostak, a tetőket tisztogatták, áthatolhatatlan buckákat torlaszoltak össze, amit csak a jó idő tüntetett el újra. A nap áttűzött a felhőkön — sugarai hamar megszabadítják majd az utcákat a hótól. A városi hatóságok segítségében nem nagyon lehet bízni.

Ilyen napokon csak a telefon csengetése emlékeztet bennünket néha arra, hogy modern nagyvárosban vagyunk. Ezt

idézte emlékünkbe telefonon keresztül régi ismerősünk, Szakai, a jokohamai kisvállalkozó is.

— Jöjjenek el hozzám és nézzék meg, hogyan virágzik a szilva a kertemben. Itt a tavasz! — mondta. — Ne törődjenek a hóval. Csak a városban van hó, a főutat már megtisztították az amerikaiak számára.

Vasárnap volt és elhatároztuk, hogy élünk a meghívással. Jó volt már kiszakítani magunkat a tokiói magányból és megtekinteni Jokohamát, közelebbről megismerkedni egy „átlagjapán" életével, olyannal, mint Szakai — aki egyike a kis kerámiagyártó cég három tulajdonosának.

Tokiót vasútvonal és néhány gépkocsiút köti össze Jokohamával. Az egyik gépkocsiút egészen házunk közelében húzódott. Elég nagy fáradsággal sikerült megtennünk azt a néhányszáz métert, amelyet hótorlaszok zártak el a szűk utcákon. Végre gépkocsink kiért a műútra, amely már példásan rendbe volt hozva, hiszen a kikötőhöz vezet, ahol az amerikaiak bonyolítják le szállításaikat.

A megszállók általában igen sok japán pénzt fordítottak stratégiai utak építésére, amelyek a számtalan légitámaszpontot és haditengerészeti bázist kötik össze. Ez azonban csak elényésző része azoknak a kiadásoknak, amelyeket az óceánontúli gyarmatosítók róttak a japán nép vállaira. Japán lakosságának már majdnem 5 milliárd dollárjába, azaz több mint 1 800 milliárd jenjébe került az amerikai megszállás. Ez az összeg az ország két és félévi költségvetésének felel meg.

Az út mentén emberek dolgoznak kisebb csoportokban. A hó maradványait kotorják össze a tükörként fénylő aszfaltról. Arrább hókotrógépek és hatalmas tehergépkocsik állnak. Nyitott amerikai gépkocsik robognak Tokió felé. Mindkét irányban fehér „willysek" robognak, rajtuk amerikai katonai rendőrök. Itt-ott japán motorkerékpáros útellenőrző rendőrök láthatók.

Omija mellett az út jobbra fordul, majd rövidesen a hegyalja vidékére érünk. Mindenütt kémények és hosszú, barakkokhoz hasonló vasbeton gyárépületek. Köröskörül mindenütt sűrűn szál a korom. Itt még a frissen hullott hó sem fehér, hanem szürke a füsttől, amely vastagon hömpölyög a föld felett.

A Tamagava folyó feletti hatalmas híd Curumival köti össze Tokiót. Curumi Jokohama ipari elővárosa. Lényegében mindkét város régen megnövekedett, csak a folyó választja el őket egymástól. Szoros kapcsolatban állnak egymással mind területileg, mind gazdaságilag. Jokohama a hatalmas Tokió tengeri kikötője. Ezért néha mindkét várost közös néven Keihinnek nevezik.

Curumi sűrű, fekete füstfelhőkkel és a dolgozó üzemek egyhangú morajával fogad bennünket. Az üzemek közelében hatalmas hófedte síkság, ahol a háború előtt sűrűn lakott munkásnegyed volt. Most alig-alig vehető észre néhány kisebb viskó vagy a hó alól előkandikáló földkunyhó.

A keresztútnál az „MP"-k, a katonai rendőrök megállítják gépkocsinkat. Várnunk kell: a keresztúton kilőtt, kiégett harckocsikat vontatnak a füstölgő üzemek felé. Az egyik harckocsira lófej van festve, az 1. amerikai gépesített hadosztály jelképe. A hadosztály régi felszerelése után lovashadosztálynak nevezi magát és most ezek a „lovasok" némi kis foltozásra-toldozásra jönnek a koreai kudarc után.

Lassan haladunk a magas vasúti töltés mellett. A töltés barlangjaiban hajléktalan családok tengődnek. Rozsdás hullámlemezekből tákoltak össze hajlékot maguknak, a réseket furnírlemezekkel, féligégett deszkákkal és bádoglapokkal foltozták ki. Az út másik oldalán ugyancsak puszta síkság, amit csak itt-ott szakít meg egy-egy nyomorúságos kalyiba. Amint azonban közeledünk a város központja felé, egyre több újonnan épült, amerikai típusú kétemeletes házat látunk.

Az amerikai gyarmatosítók nem véletlenül nevezik Jokohamát „Japán kapujának". Száz évvel ezelőtt még hivatlan vendégként érkezett ide Perry admirális hajóraja. „Fekete hajóinak" ágyúi arra kényszerítették a japánokat, hogy megnyissák országuk kapuit az amerikai kereskedők előtt. 1854-ben az öböl partján, egy kámforfa alatt írták alá azt az egyenlőtlen jogú „barátsági és békeszerződést", amelynek értelmében a jenkik szabad kezet kaptak Simoda és Hakodate kikötőjében. Ezekre a kikötőkre elsősorban azért volt szükségük, hogy behatolhassanak kereskedelmükkel Japánba, másodszor pedig azért, hogy azt katonai támaszpontul használhassák fel Oroszország ellen.

Rövidesen azonban ez is kevés lett a gyarmatosítóknak, akik már régóta szemet vetettek Japánra, mivel alkalmas támaszpont volt Kína és Korea elfoglalásához. 1858-ban az Egyesült Államok arra kényszerítette Japánt, hogy még négy kikötőt adjon át neki: Jokohamát, Kobét, Niigatát és Nagaszakit. A külföldi kereskedők — főleg az amerikaiak és angolok — területenkívüliségi jogot élveztek és előnyös vámtarifák mellett kereskedtek.

Jokohama abban az időben még csak kis halászfalu volt, 30 kilométerre Tokiótól, a „lankás parton", mint a neve is mondja. Az öböl vize itt mély, alkalmas nagy óceánjáró hajók befogadására. Ezért az amerikaiak elhatározták, hogy megvetik a lábukat ebben a falucskában, legfőbb gyarmatosító támaszpontjukká változtatják át. A misszionáriusok a kereszt jegyében megáldották az amerikai dollár útját, és maguk is tömegesen jelentek meg a faluban.

A kereskedők raktárakat és hajójavító dokkokat építettek, míg értékeik megőrzésére amerikai tengerészszázlóaljak szálltak partra. Ez az oka annak, hogy a nép már a „restaurált" Mejdzsi császár uralkodásának első éveiben „gennyes tályognak" nevezte Jokohamát.

Ma Jokohama az ország legnagyobb üzleti központja Keihin ipari körzetében, amelyet az amerikaiaknak sikerült karmukba kaparintaniok. Itt vannak a legnagyobb gépgyárak és hajóépítő dokkok. Az öböl mentén sűrű falként emelkednek az üzemek, gyárak és raktárak.

A jenkik megszállták az országot és elsősorban a japán ipart igyekeztek megbénítani, főleg Keihin körzetében. Számtalan rendeletet adtak ki, amelyeknek értelmében a japán vállalatokat át kellett adni az amerikai közigazgatásnak. Szóban likvidálniok kellett a zajbacut, „szét kellett aprózniok" a nagyipart, állítólag azért, hogy megsemmisítsék Japán háborús potenciálját. Valójában a rendeleteknek csupán az volt a céljuk, hogy megsemmisítsék a japán versenytársat a világpiacon, az amerikai tőke befészkelődhessen a japán monopóliumokba és a japán gazdaságot a Wall Street mágnásainak érdekei alá rendeljék.

Már 1946 januárjában, vagyis alig néhány hónappal a megszállás kezdete után megtiltották az ásványolajbehozatalt. MacArthur vezérkara megparancsolta, hogy a japán

kormány állítsa át békés termelésre Japán ásványolajfeldolgozó üzemeit. Ezek az üzemek kezdtek gutalint, festéket, krémeket, pomádét és hasonló dolgokat gyártani. Így a vállalatoknál a munkásokat megtartották teljes számban, de a gyárak tulajdonosai hatalmas veszteségeket szenvedtek. A részvények értéke még a háború előtti árfolyamnál is mélyebbre zuhant, annak ellenére, hogy a jen igen erősen elértéktelenedett. Ekkor megjelentek a színen a Wall Street mágnásai, és kezdték potom áron összevásárolni az értéktelen papírokat.

A Standard Vacuum Oil Company megvásárolta az East Asiatic Fuel Company nevű japán társaság részvényeinek 51 százalékát, a Caltex-konszern pedig a Nippon Petroleum és a Coa Petroleum társaság részvényeit kaparintotta meg. 1948-ra már Japán valamennyi nagy ásványolajtársasága az amerikai tőke ellenőrzése alatt állott. Ezután 1949 júliusában MacArthur vezérkara ismét engedélyezte a nyersolajbehozatalt.

Ugyanígy kaparintották karmukba Japán egyéb fontosabb iparágait — a kohászatot, a vegyipart, a gépgyártást, a villamosipart stb. is. Ebben az értelemben valóban szimbolikus az a reklámtábla, amely egész útunkon végigkísért bennünket: egy nyitott gépkocsi volánjánál ülő félmeztelen amerikai nő a Caltex amerikai cég jelvényét tartja kezében. Lefelé a képen írás húzódik: „Nippon Ssekiju Kabusiki Kaisa" — „Japán Ásványolajipari Részvénytársaság".

Gépkocsink begördül Jokohama széles utcáira. A város külseje teljesen amerikai, nem is hasonlít más japán városokra. Itt ritkábban találunk japán cégért, sok utcának amerikai neve van. Alig látni buddhista vagy sinto templomot, ezzel szemben a rengeteg bár meg táncterem mellett keresztény templomok állnak.

Eddig még sehol sem láttunk ennyi amerikai katonát. A kikötőben csupán egy kisebb dereglye áll japán lobogóval. Valamennyi más hajón az Egyesült Államok lobogója leng. Ugyanez a helyzet a raktárépületekkel és a hajójavító dokkokkal is.

A város központjában, a sík terepen amerikai villák állnak, amelyeket a katonai rendőrök hatalmas tömege őriz. Jokohama Japán legnagyobb katonai városa. Josida kor-

mánya 14 millió jent költött az amerikai negyed felépítésére, ugyanakkor, amikor az egész ország lakásépítkezéseire mult évben csak 15 millió jent fordítottak, azt is rövidlejáratú kölcsönök formájában.

Pedig hát Japánban erősen hiányzik az a 3,5 millió lakóház, amelyeket megsemmisített az amerikai légierő bombázása. Miként a *Nippon Times* közölte, körülbelül 18 millió japánnak még ma sincs fedél a feje fölött. Különösen sok a hajléktalan ember Jokohamában.

A japán sajtó vajmi keveset ír Jokohama életéről, mivel kezét erősen megköti az amerikai katonai cenzúra. Hiszen a városban állomásozik annak a 8. amerikai hadseregnek a vezérkara, amely gyilkos háborút vív Koreában. Ide hozzák gyógyulni a sebesült katonákat és itt javítják a kilőtt harckocsikat, meg a sérült repülőgépeket. Itt pihenik ki fáradalmaikat a Koreában halálra rémült tisztek is.

Később megtudtuk, miben különböznek a Koreába induló amerikai tisztek onnan érkezett bajtársaiktól. Az előbbiek parádés uniformisban feszítenek, zajos tivornyákat csapnak, egész nap riksán lótnak-futnak a városban az egyik nyilvános házból a másikba. A Koreából érkezett tisztek viszont egyenruhájukat bőröndbe hajítják és igyekeznek minél előbb civilbe öltözni. Ezek hallgatagon isznak, óvatosan járnak az utcán és állandóan jobbra-balra kémlelnek.

Mesélték, hogy a helyi ujságban az egyik japán ujságíró cikket akart közölni, amelyből ha nem is tisztán, de mégis sejteni lehetett, hogy az amerikai tisztek részegesek és martalócok. A cikket a cenzúra visszatartotta, szerzőjét pedig beidézték a rendőrségre, ahol megfenyegették, hogy bíróság elé állítják... katonai titkok kifecsegése miatt.

Természetesen arról sem szabad írni, miként tagadják meg Jokohama dokkmunkásai az amerikai hadiszállítmányok kirakását, miként sztrájkolnak Curumi munkásai, mert nem akarják teljesíteni az amerikaiak katonai megrendeléseit. Nem szabad megírni, milyen „kitörő örömmel" fogadják a külváros lakói az amerikai katonákat, akiket a 8. hadsereg vezérkara külön paranccsal visszatartott a városban és szigorúan megtiltotta, hogy eltávozzanak a város központjából, mivel „közlekedési nehézségek" vannak.

Egyszer, még 1947-ben kénytelen volt Eichelberger tá-

bornok, a 8. hadsereg akkori parancsnoka személyesen meglátogatni az egyik körzet munkásait, ahol a japán ifjak annyira elpáholtak egy csoport csavargó amerikai katonát, hogy azokat kórházba kellett küldeni. Ma a tábornokok már nem utaznak ilyen helyekre, hiszen akkor a nap nagy részét hasonló jellegű utazással kellene eltölteniök. Alárendeltjeiknek sem tanácsolják, hogy ezekre a helyekre járjanak, hanem inkább Josida rendőrhadseregét vezénylik oda a rend fenntartására.

— Nálunk Jokohamában annyi a rendőrőrszem, mint a villanypózna — szokták mondani a japánok.

Már akkor is rengeteg rendőr tűnt a szemünkbe, amikor behajtottunk a városba. Ezek a rendőrök mindenfelé bolyonganak, némelyek „willysen", mások motorkerékpáron. Ott állnak minden sarkon, őrbódéikban vagy a szabad ég alatt. Az utcákon egész rendőrszázadok cirkálnak.

A japán hazafiakat azonban semmiféle rendőri intézkedés nem rémíti meg.

Nézzük, mit mesél Tagucsi ifjúmunkás, az egyik hajójavító dokk alkalmazottja:

— Egyik nap békeharcra hívó röplapokat terjesztettem elvtársaimmal. Elhatároztuk, hogy az utolsó röplapot a legforgalmasabb helyen, egy villanyoszlopra ragasztjuk. Az oszlop már tele volt mindenféle hirdetésekkel, amelyeken kiadó szobákat hirdettek, munkát kerestek stb. Az oszlop körül rengeteg nép tolongott. Közelebb mentünk és láttuk, hogy a középpontban egy rendőr áll teljes díszben. Megkérdeztük, felragaszthatunk-e ott egy hirdetményt. „Milyen hirdetményt?" — kérdezte a rendőr. „Munkát keresünk". Beleegyezett. Mi elővettük a röplapot és mintha mi sem történnék, megenyveztük, aztán felragasztottuk. Félrehúzódtunk és onnan figyeltünk, hogy mi lesz. Láttuk, hogy a rendőr elolvassa, aztán egyszer csak odébbáll a másik oszlophoz. Másnap véletlenul találkoztam ezzel a rendőrrel. No, gondoltam, most lebukom. Ő azonban megfogta a vállam és tréfásan ezt kérdezte: „Megint munkát keresel?" Ekkor — lesz, ami lesz jelszóval — elővettem az ívet és megkértem, írja alá a felhívást a békeegyezményre, a különszerződés ellen. A rendőr szótlanul ceruzát vett elő a zsebéből, elvette a lapot és aláírta, majd kérőn rámnézett, ujját a szájára tette

és ezzel kért, hogy hallgassak az esetről. Intett, hogy legyek óvatos.

Ez az elbeszélés bizonyos mértékben megmagyarázza, miért hajt végre olyan lázasan Josida „közigazgatási újjászervezéseket", miért bocsátja el tízezrével a közalkalmazottakat. Tokióban egyszer láttuk a közalkalmazottak tüntetését, akik az elbocsátások ellen tiltakoztak. A tüntetés a békeharc, az ország nemzeti függetlenségéért vívott harc jelszavával folyt. A résztvevők a Todzsima parkban gyűltek össze, amely a munkásnegyedben van. A japán közalkalmazottaknak törvény tiltja, hogy politikával foglalkozzanak. Még kevésbbé szabad tüntetéseken vörös zászlókkal résztvenniök, vagy a munkásegységről szóló énekeket énekelniök.

De hát megtilthatja-e Ridgway és Josida a becsületes embereknek, hogy hazájuk hű fiai legyenek?

Ezekkel a gondolatokkal utaztunk Szakai kis házába. Kertjének fáin sűrűn állt a hó, és majdnem a földig húzta az ágakat. Mikor azonban kiléptünk a gépkocsiból, az üde északi szél kellemes illatot hozott felénk. A japán szilvafa virágjainak szagát éreztük. Közeledik a tavasz...

„A tőke képviselője"

Szakai kis kétemeletes házában ülünk a parazsastál körül elhelyezett lágy párnákon. A szobában japán szokás szerint semmi bútorzat nincs. A padlót egyenlő nagyságú, téglalap alakú gyékényterítők borítják. A festetlen deszkából készült mennyezetet a négy sarkon gyalulatlan, bütykös oszlopok tartják. Mégis, valahogy igen jól érezzük magunkat. Lehet, hogy a kellemes melegtől, amit az izzó szén áraszt, lehet, hogy a széles, egész falat beborító ablak miatt, amelyen keresztül idelátszik a csodálatosan szép, behavazott kert. De az is lehet, hogy a helyiséget az a bambuszkosárka teszi kellemessé, amelyben három virágzó szilvaág áll. A kosárka a nem túlságos mély ablakfülkében áll egy emelvényen, a japán házak „szent helyén". Úgy éreztük, hogy váratlanul egy gondtalan, a külvilágtól elzárt, kellemes helyre jutottunk, amelyet nem érhet sem földrengés, sem tajfun, sem háború, sem a legszörnyűbb — az idegen elnyomás.

— Nézzék, még hó van, reggelenként még fagy, de a szilvafa már virágzik! — mondja Szakai, és kimutat a görbén nőtt, csomós fára, amelynek ágai majdnem az ablakot súrolják.

Valóban, az ágakat borító hótakaró alól már kikukucskálnak a japán szilva halvány rózsaszín virágai.

Szakai felállt, óvatosan levette az emelvényről a bambuszkosárkát, és magyarázni kezdte, mit jelképez a benne lévő három ág. A leghosszabb ág az eget, a középső az embert és a legkisebb a földet jelképezi.

A japán szilvafa hasonlít a rendes szilvafához. Megjegyzendő, hogy Japánban több mint négyszáz szilvafajta van. A nép azért szereti és tiszteli ezt a szilvafajtát, mert a zord tél ellenére is korán virágzik és jelzi a közelgő tavaszt. Ezek a lágy, rózsaszínű virágok az élet nemességének és erejének jelképei.

Szakai sokáig mesélt a kertjéről. Mi némán hallgattunk. Mindazok után, amiket Japánban eddig láttunk és hallottunk, furcsának, sőt egyáltalán nem helyénvalónak találtuk ezt a témát.

Hosszú, suta szünet után, amely elkerülhetetlenül bekövetkezik olyan esetben, ha a társalgók nem találnak közös témát, Szakai ezt mondta:

— Azt hihetnék, hogy a háború nem érintette házamat, nyomtalanul elment mellette és nem bántott sem engem, sem virágaimat. Igen, Jokohama e kis része valóban nem szenvedett az amerikaiak légitámadásaitól. Amit azonban nem tettek meg a bombák, azt megtette a politika. Nemsokára jönnek a vevők és megfosztanak kertemtől is, házamtól is, amelyet atyámtól örököltem...

Szakai teát hörpintett egy kisebb csészéből és újból elhallgatott. Nem adtunk fel neki udvarias kérdéseket, amint az Japánban szokás, ha a beszéd megakad. Éreztük, hogy arról beszél, ami a legjobban fáj neki.

— Lám, már hat hónapja — mondta elkeseredetten, hosszú hallgatás után — igen, már hat hónapja, cégünk nem tudja teljesen kifizetni a mesterek munkabérét. Árunknak nincs felvevőpiaca, megfojtanak bennünket az elviselhetetlen adók. A bankok nem adnak hitelt. Azt mondják, hogy vállalatunk nem rentábilis, nincs semmi kilátásunk az ame-

rikai tőke szempontjából. No és az adósságok, a súlyos, nyomasztó adósságok...

Szakai mesélni kezdett arról a sorsról, amely az ő és a hozzá hasonló sokezer kisvállalkozó nyakába szakadt.

A fegyverletétel után, amíg a zajbacu a Wall Streettel tárgyalt üzleti ügyekben és kereskedett vele, a japán ipar sokáig tétlenül állt. Tönkrementek az épségben maradt üzemek, megrozsdásodott, elavult a felszerelés, egyre nőtt az infláció. Az árak veszedelmesen emelkedtek, és a nyomorgó nép még a közszükségleti cikkeket sem tudta megvásárolni magának. A feketepiacon, ahová a zajbacu kidobta a háború idején felhalmozott hatalmas készleteket, könnyen lehetett vásárolni akár tíz tonna kiváló minőségű acélt is, de például, nem lehetett tíz egyszerű varrótűt kapni.

Ezekben az években az volt a helyzet, hogy a munkások igyekeztek megteremteni a társadalmi ellenőrzést az üzemekben. A békés termelésre akartak áttérni, hogy legalább a legszükségesebb cikkeket gyártsák. Ám ilyenkor mindig amerikai katonák jelentek meg az üzemekben, és elkergették a munkásokat, akik megsértették a magántulajdon szentségét. Ugyanakkor Tokióban különleges bizottság tevékenykedett, állítólag azért, hogy felszámolja a zajbacut. Ebben a bizottságban a hírek szerint a zajbacu leghírhedtebb főkolomposai is résztvettek. Valójában a bizottság azzal foglalkozott, hogy a zajbacu részvényeit eladta a Wall Streetnek. Az amerikaiaknak komoly érdekei fűződtek ahhoz, hogy megtartsák a japán ipart.

A háború utáni zilált gazdasági helyzetben kezdtek megjelenni a kisvállalatok. 1950 elején már azok a kisvállalatok alkották az országban működő vállalatok 98 százalékát, amelyek száz munkáson aluli létszámmal dolgoztak. Jellemző, hogy sok kisebb kjotói textilüzem, amely helyi nyersanyaggal dolgozik, úgy kezdte meg újra a munkát, hogy a munkások körében gyüjtötték össze a szükséges anyagi eszközöket.

Végül aztán a zajbacu egyességet kötött a Wall Streettel. A zajbacu urai átadták az amerikai cégeknek a részvényeik felét, és előnyös feltételeket biztosítottak az amerikai tőkebefektetések számára. Ezért a Wall Street megígérte, hogy dömpinget biztosít a japán árucikkeknek az an-

golok külső piacain. Ezenkívül a jenkik tervet dolgoztak ki, hogy a japán ipart átállítják haditermelésre, mert agresszív katonai kalandra készültek Kínában és Koreában.

Kihirdették az ország „politikai és gazdasági stabilizációját". A rendőrség a munkásokra, a kommunista pártra és a szakszervezetekre rontott. A bankok viszont támadást intéztek a kis- és középvállalkozók ellen. Betiltották a politikai sztrájkokat, ellenőrzés alá vonták a társadalmi szervezeteket, és kiterjesztették a rendőrség hatáskörét. Ugyanakkor Dodge detroiti bankár kidolgozta „a gazdasági stabilizáció programját". Tervének megvalósítása érdekében az első intézkedés az volt, hogy újjászervezték a hitelrendszert és új adórendszert vezettek be.

A japán adórendszert Shawn amerikai üzletember dolgozta ki. Több mint húsz különféle adót rendszeresített, helyi és állami vonatkozású adóterheket. A történelem még nem ismert ennél könyörtelenebb adórendszert. Nemhiába járja mostanában a japánok közt az a mondás, hogy még a Fudzsijamában való gyönyörködésért, vagy a kimonóviselésért is adót kell fizetni.

Ami a hitelrendszert illeti, Dodge lezáratta a kisebb bankokat és minden pénztartalékot a zajbacu öt legnagyobb régi bankjánál vont össze. Ettől kezdve hitelt csak „rentábilis" vállalatoknak adtak, vagyis azoknak, amelyek az amerikai tőke érdekeit képviselték. Ezeknek a vállalatoknak különféle kiváltságokat biztosítottak adófizetés, nyersanyagellátás stb. terén.

Ez a politika a közép- és kisvállalatok gyors tönkremenetelét eredményezte, mert hiszen ezek nem álltak kapcsolatban a zajbacuval. Bekövetkezett az 1950-es „márciusi válság". Abban a hónapban körülbelül 14 000 olyan esetet jegyeztek fel, amikor a közép- és kisvállalatok nem tudták kifizetni munkásaik munkabérét. Az ilyen vállalatoknak több mint 80 százaléka hamarosan csődöt kért maga ellen. A munkások milliói kerültek egyszerre az utcára. Az országban példátlanul felszökkent az öngyilkosságok száma.

Tokió, Oszaka, Kjoto és Nagoja parkjaiban, sőt sok más városban is megjelentek az ilyen feliratok: „A parkban öngyilkosságot elkövetni szigorúan tilos!"

„Lehetséges, hogy a bevezetett szigorú gazdasági poli-

tika néhány áldozatot követel. De nem olyan nagy baj, ha néhány kisebb vállalat tönkremegy" — jelentette ki a parlamentben Ikeda pénzügyminiszter.

Mindez a koreai háború küszöbén játszódott le, és igen emlékeztetett azoknak az éveknek az eseményeire, amikor Japán Kína megszállására készült. A harmincas években a zajbacu ugyanúgy megrohanta a közép- és kisvállalatokat, ugyanolyan könyörtelenül elsöpörte őket a föld színéről. Ez a „szabadverseny" farkastörvénye, amelyet olyan dühödten védelmeznek a nagy monopolisták.

— Jokohamában, a Benten kereskedőutcában láthatnak egy reklámembert — mesélte Szakai —, aki virágos női kimonót visel. A ruhát a zajbacu cégeinek kereskedelmi védjegyei díszítik. Az ember fején papírvirágcsokor, kezében dob, lábain csengők. Valóságos bohóc, énekel és mókázik, hajnaltól napestig népszerűsíti a Micui, Micubisi, és néhány más tisztán amerikai cég gyártmányait. Ez az ember egy volt vállalkozó, 1950-ben ment tönkre. De még szerencséje volt, legalább ilyen munkát talált, míg ezer más sorstársa öngyilkossággal fejezte be életét.

Szakai beszél a Szekigava család tragédiájáról. Gyárukat lefoglalták adónemfizetés miatt, és a 43 éves Szekigava feleségével meg hat gyermekével együtt megmérgezte magát, mert nem akart az adósok börtönében elpusztulni.

— Nekem annyival volt jobb, hogy 1951-ig kitartottam. Szetói porcelángyárunk — Szeto Aiti tartományban van — nem függ az amerikai nyersanyagtól. Lassan azonban már mi sem bírjuk tovább. Megfojtanak bennünket az olyan nagy cégek, mint például a Nihon villamossági társaság, a Szangio-cég és a többiek, amelyek hatalmas gyárakat helyeztek üzembe Szetóban. Valamennyiük kapcsolatban áll a Micui-, Micubisi- és más konszernekkel, vagyis ennek következtében az amerikai tőkével is. Amerikai ügynökeik révén kivihetik cikkeiket. Minket az amerikaiak nem engednek exportálni, Japánban pedig a kutya sem veszi gyártmányainkat. A lakosság számára a porcelán elérhetetlen fényűzést jelent.

Szakai eladja házát, hogy kifizethesse adósságát. Valamelyik amerikai üzletember akarja megvenni tőle.

Midőn elbúcsúztunk Szakaitól, szilvafaágat adott nekünk.

— Én egyáltalán nem gondolok arra, hogy öngyilkossággal fejezzem be — mondja keserű mosollyal. — A virágok még a reggeli fagytól sem pusztulnak el. Nemrégiben résztvettem egy békevédelmi tüntetésen. A különbéke ellen tüntettünk, és elfogott a rendőrség. A rendőrfelügyelő feltétlen elcsodálkozott: „No nézd csak, erre igazán nem gondoltam volna, hogy a tőke képviselője is a tüntetők között lesz!" Ekkor megkérdeztem, hogy a tőke tönkrement képviselői nem szerepelnek-e az öngyilkosok listáján. Erre elhallgatott. Majd emlékeztettem őt, hogy ugyanaz a zajbacu, amely nemrégiben vágóhídra kergette a japán népet, most elárulja országunkat, hogy profitra tehessen szert. ... Azt hittem, le fog tartóztatni, de nem... Úgy látszik, nem kellemes számukra, ha ilyesmiért kell elítélniök „kapitalistákat"...

Fényes diók

Estefelé tértünk haza Szakaitól. Az út szélén kis patak csörgedezett, a beépítetlen telkeken olvadni kezdett a hó, itt-ott egy-egy földkunyhó teteje látszott. Mint kiderült, ezen a helyen ugyanolyan sok ember lakik, mint régebben, amikor még munkástelep állt a pusztaság helyén. Már majdnem hét éve élnek ezek az emberek ilyen nyomorúságosan, az emlékezetes 1945 április 12-e óta, amikor 750 „B-29" típusú amerikai bombázógép két teljes órán keresztül szórta a gyujtóbombákat Jokohama munkásnegyedeire. Az amerikaiak kedvező időjárást választottak: az erős szél felkapta a szikrákat, amelyek mindent elpusztítottak.

Még világos volt, de az egyik bár felett már kigyúlt a neonfény: „Tengerészparadicsom". Ilyen helyiséget rengeteget találhatunk Japán katonai útjai mentén. Ezek a bárok elválaszthatatlan részei a katonai építkezéseknek, és rendszerint az amerikai benzinkutak mellett épülnek.

Már messziről egy hosszú barakkot látunk, amely körül emberek tolonganak. Egyesek álldogálnak, és izgatottan beszélnek valamiről, mások hallgatagon támaszkodnak a barakk falához. Idáig hallatszik a gyerekek sírása. Oldalt hatalmas csoport rendőr áll készenlétben.

Megállunk gépkocsinkkal, nem messze a rendőröktől.

A barakk a munkások körzeti munkaerőirodája, vagyis helyesebben a munkaerőbörze, míg a körötte tolongó emberek „félmunkanélküliek", amint a hivatalos közegek nevezik őket. Keihin körzetében sok ilyen börze van, sajátos táborok, amelyek körül éjjel-nappal többezer éhező ember tolong abban a reményben, hogy valami alkalmi munkát kaphat.

Az alkalmi munkát — meséli egy öregember — igen rosszul fizetik, és nem mindenki bírja ki. Az ilyen lerombolt részeket kell megtisztítanunk, utat kell javítanunk. Tokióban ezért napi 243 jent fizetnek, vidéken pedig 140—160 jent. Ebből éljen meg az ember, amikor egy egészen silány ruha 15—20 000 jen, egy pár cipő 5—6 000 jen. És még azért a munkáért is négy-öt órát kell ácsorognunk reggelenként, össze vissza kell futkosnunk érte. Legjobb esetben hetenként egyszer-kétszer sikerül valamit kifognunk...

Japánban 18 millió teljes és részleges munkanélküli él. Csupán Tokióban is hatalmas hadsereget alkotnak. Ezeket az embereket felkartonozzák és nyilvántartják a különböző kerületek munkásbörzéin.

— Körülbelül egy éve vettek nyilvántartásba Tokióban — mondja az egyik munkás.

Az öreg két fényes diót mutat nekünk.

— Ez az egyetlen munka, amitől még nem fosztottak meg — mondja.

Ezeket a diókat az öregek „gondűzőjének" nevezik. A diók az évek során kifényesednek az ember tenyerétől. Így azt a látszatot keltik, hogy elefántcsontból készültek. Az ilyen diókat értékesnek tartják a japánok.

Az öreg Gitaro tovább dörzsölgeti a diókat. és egy érdekes esetet mesél nekünk.

Egyik napon elhatározta, hogy éjjel nem megy haza, hogy el ne késsen a munkásbörze megnyitásáról. Még villamosra sem volt 16 jenje. Feje alá gyűrte régi katonaköpenyét, amelyben minden vagyonát hordta: egy szakadt törölközőt és egy alumíniumpoharat. Gitaro azt gondolta, hogy nem is a legrosszabbul rendezkedett be éjszakára.

Szeretett volna aludni, de ijesztő, rossz gondolatok mo-

toszkáltak a fejében. Gitaro a földön hevert és sorsáról gondolkozott: nem munkanélküli ő, hanem alkalmi munkás, hivatalos nyilvántartási lapot állítottak ki róla, bejegyezték őt a munkásbörzén. Előfordulhat, hogy minden nap is kaphat munkát, csak idejében fel kell kelnie és elsőnek kell odaállnia a kis ablakhoz.

Viszont két és félezer ugyanilyen ember van nyilvántartva, mint ő. Tegnap eljutott egészen az ablakig, már nyujtotta is kis könyvecskéjét, de a tisztviselő kijelentette, hogy több munkásra nincs szükség.

„Otthon éhezik a feleségem és két kis unokám. A kis kölykök hiába kutatnak az élelmiszeres kosárban" — gondolta az öreg...

Tegnapról mindössze 40 jenje maradt. Késő estig dolgozott a piszkos szennycsatornában. Szegeket gyüjtött, apró vasdarabkákat és drótot. Valamikor 40 jenért jó ruhát vehetett magának, most pedig — mindössze egy híg lötty levest...

Éjszaka megeredt az eső, Gitaro felébredt.

— Biztosan elaludtam — gondolta.

Gyorsan felugrott, vette kis kosarát és futólépésben indult a fabarakk-iroda felé, ahol a munkásbörze működött. Minden oldalról emberek rohangásztak, most jöttek a villamossal és rohantak sorbaállni az ablakhoz.

Mikor Gitaro az ablakhoz ért, látta, hogy már kétszáz ember gyűlt össze.

Az emberek hallgatagon, szorosan egymás mellett álltak. Csak néha sírt fel egy-egy éhes kisgyerek, akit az anyja hátára kötözve hordozott. Az anyák tőlük telhetően megnyugtatták a kisgyermekeket. „Ne sírj, mert elvisz az amerikai katonai rendőr" — mondta az egyik anya és a kicsi hirtelen elhallgatott. A gyerekek nyilván már többször láttak fehér „jeepeket", amelyek éjszakánként cirkálnak a kunyhók környékén és összeszedik a felnőtteket, akik többé nem térnek haza.

Az emberek hamar összeverődtek, sűrű sorokban álltak az ablak előtt. Gitaro már akkor sem tudott volna kilépni a tömegből, ha akart volna.

Kezdett pirkadni. Reggel nyolckor a barakkból zörgés

hallatszott. Mindenki óvatosan felfigyelt, még a gyerekek is abbahagyták a sírást.

A hirtelen beállott csendben hadarva megszólalt egy férfihang, mintha félne, hogy nem engedik befejezni a mondókáját: „Ma nincs felvétel alkalmi munkára, kérem, menjenek haza, oszoljanak szét". Az iroda ajtajában megfordult a kulcs.

Az emberek egy pillanatig hallgatva álltak, nem tudtak felocsúdni. A tömeg nem akarta elhinni, amit hallott. Aztán mozgásba jöttek, nekilendültek. Gitaro iparkodott, hogy ne szorítsák el az ablaktól, és a barakk deszkáiba kapaszkodott. A deszka recsegve összetört. Ez a hang egyszerre felébresztette a tömeget. Az emberek kiáltozni kezdtek, ezernyi kéz nyúlt a deszkák felé, amelyek recsegve váltak el a barakk falától. Mindenki iparkodott, hogy a következő deszkát ő téphesse ki. Néhány ember megragadta az ablak alatti kis deszkapolcot és az ablak rámától együtt nagy robajjal a földre zuhant. A munkásbörze megrémült alkalmazottai összekapkodták aktatáskáikat és irataikat, majd rémülten elmenekültek az épület hátsó ajtaján. Az emberek eszeveszett dühükben törték-zúzták a deszkákat és kidöntötték az oszlopokat. A tető nagy robajjal összeomlott. Valaki felkapta a fémhangszórót és teljes erejével a földhöz vágta.

Midőn a rendőrök megérkeztek tehergépkocsijaikon, a börze helyén csak deszkahalmazt és romokat találtak. Azonnal körülvették az egész területet.

A zaj elült. A munkások nyugodtan álltak és farkasszemet néztek a rendőrökkel. Ezek szintén hallgatagon közeledtek áldozataik felé, megragadták őket karjuknál fogva és elvonszolták őket. 70 embert tartóztattak le. Köztük volt Gitaro is.

— Én is törtem össze deszkákat, kérem, és igen jó érzés volt! — mosolyodott el Gitaro. — Végre dolgozhatok is valamit, gondoltam... Tudják. hogy van az, amikor sokáig nincs semmi tennivalója az embernek. Nem igaz?... — aztán elhallgatott. — Már négy éve fényesítem ezeket a diókat...

Japánban egyre gyakoribb lesz, hogy „tobiknak",

halálkatonáknak állnak be az emberek. A burzsoá sajtó keveset ír ezekről az emberekről, de az amerikai megszállás éveiben számuk jelentős mértékben megnövekedett. Minden japán városban láthatunk napjainkban kékkabátos embereket, akiknek a hátán ölyvet jelentő írásjel van. Ezek a kétségbeesett emberek hallgatagon járnak-kelnek az utcákon és munkát keresnek, amely megmenthetné életüket.

Az amerikai ujságok arról írnak, hogy a „tobik" tejet isznak, amelyet vérhasbaktériummal fertőznek meg, hogy az orvosok az emberi szervezetben tanulmányozhassák a mikróbák fejlődését. Oszakában az egyik amerikai tiszt felesége a kanálisba dobta gyűrűjét, hogy lássa, miként kotorászik a szennyes vízben egy „tobi", aki vállalkozott a gyűrű megkeresésére.

Az ilyen események leírásában az amerikai ujságok gondoskodnak a politikai tartalomról. E leírásoknak az a céljuk, hogy az amerikai nyárspolgárokat meggyőzzék arról: nem kell nyugtalankodniok a koreai kudarc miatt — nemsokára már a japánok fognak harcolni, hiszen az életük már nem ér egy hajítófát sem...

Így gondolkoznak az amerikaiak. A valóság azonban megcáfolja ezeket a feltevéseket. Az egész országban tüntetnek a munkások. A munkanélküliek felvonulásokat rendeznek, összeütköznek a rendőrséggel és az úgynevezett tartalékos rendőrhadtesttel. Nézzünk néhány ilyen esetet:

Kjotóban körülbelül kétszáz alkalmi munkás tüntetést rendezett és követelte, hogy fizessék ki a bérüket. A tüntetés leverésére háromszáz rendőrt vezényeltek ki.

Ugyanazon a napon Nagano munkásai követelték bérük kifizetését és „a társadalmi biztonsági szerv vezetőjének", egy hírhedt fasisztának a leváltását. Összetűzésre került sor egy hatalmas, felfegyverzett rendőrosztaggal. Egy munkás megsebesült, néhány embert letartóztattak.

Tokióban több mint két és félezer alkalmi munkás, akik a szindzukui munkásbörze nyilvántartásában szerepelnek, követelte újévi fizetése kiadását. A tartalékos rendőrhadtest négy századát vetették be ellenük.

Ugyanazon a napon Kitatama körzetében körülbelül 1 000 munkás mozdult meg. Több mint száz munkás tüntetett Tokió Iidabasi kerületében, Curumiban stb.

A végsőkig elkeseredett japán alkalmi munkások a könyörtelen terror ellenére is önfeláldozóan harcolnak jogaikért.

Kobe városában

Kobe városa — a „távolkeleti Nápoly" — a Belső-tenger és a Maja meg Rokko hegyek közötti hosszú, keskeny földsávon terül el. Központi része igen keskeny. Messziről úgy látszik, hogy a hegyek egészen a partig nyúlnak. A hegyek azonban nem tudták megállítani a város növekedését, amely egyre jobban elnyúlik mindkét végén és már szinte egybeolvad Arimával, az ismert japán üdülőhellyel.

Kobe lakossága a hozzá tartozó Mikage, Uodzaki és Szumijosi falvacskák lakóival együtt 765 000. Lakosság szempontjából Kobe Japán hetedik legnagyobb városa.

A festői szépségű kikötő, hosszú mólójával — ez Kobe szíve. A kikötő alkalmas a legnagyobb óceánjáró hajók befogadására is. A várost előnyös földrajzi fekvése igen fontos kereskedelmi központtá tette. A háború előtt Japán külkereskedelmének körülbelül 35 százalékát Kobén keresztül bonyolították le. A selyem nyersanyaga, a textil, a műtrágya, a gyöngyszállítmányok, a bambuszkészítmények és más árucikkek most is innen indulnak messzi útjukra.

A helyi ipar legjelentősebb terméke — a hajó és a kobei bor. Furcsának tűnhetik ez a két dolog egymás mellett, de ennek megvan a maga történelmi magyarázata. A város keleti negyede, Nada és elővárosai — Nisinomija meg Uodzaki — már régóta híresek kiváló minőségű szake-szőlőjükről. A borkereskedők hajókat építettek, hogy az egész országba eljuttathassák a híres szőlőt és bort. Így aztán idővel itt alakult ki Japán legkorszerűbb hajóépítő ipara.

A Kavaszaki hajóépítő dokk emelődarujának hatalmas tornya, mely a város minden végéből látható, valósággal a japán hajóépítőipar szimboluma lett. Kavaszaki hajóépítő dokkjainak legfőbb megrendelője azelőtt a császári haditengerészeti flotta volt. Itt építették a 300 méter hosszú, 60 000 bruttoregisztertonna űrtartalmú repülőgépanyahajókat. Nem csodálkozhatunk tehát, hogy a dokk egyáltalán nem élt át amerikai légitámadásokat. Igaz, hogy a jenkik porig

rombolták az egész világ tengerészei előtt jól ismert Motomati-utcát, Sinkava kunyhóit, a kínai városnegyedet és Kobe egyéb lakónegyedeit — de a dokk nem kapott légitámadást.

Miként a többi kapitalista városban, Kobében is megtalálhatjuk a nyomortanyákat. Ezek azonban nem a város valamely félreeső kerületében vannak, hanem pontosan a város központjában. Esős idő esetén a Vancso-negyed minden szennye és piszka végigfolydogál a nyomorúságos viskók között húzódó szűk utcákon. E nyomorúságos negyedben egész évben fojtó bűz terjeng, amelyet még a tenger felőli erős szél sem tud eloszlatni.

Az ujságok közlése szerint a hatóságok „harcolnak a negyed egészségügyi állapotának megjavításáért". Ez a harc azonban abban merül ki, hogy a kunyhók falára és az oszlopokra plakátokat ragasztanak és jelszavakat írnak, amelyekben felhívják a lakosságot, hogy tartsa be az egészségügyi szabályokat, vagy óvják őket a különféle betegségektől. A plakátok felsorolnak minden Japánban létező betegséget, de ennek semmi hatása sincs a lakosságra. Vancso negyedében ugyanis a felnőtt lakosság legnagyobb része írástudatlan, a gyermekek pedig iskolalátogatás helyett inkább cipőt tisztítanak a Szannomija-pályaudvar környékén, vagy koldulnak a városban.

A városban rengeteg a munkanélküli. A pályaudvar melletti tér éjjel-nappal zsúfolva van többezer hajléktalan emberrel, akiket szánalmas rongyok fednek. A tönkrement parasztok és munkások, akiket „megbízhatatlanságuk" miatt bocsátottak el munkahelyükről, vagy az úgynevezett „észszerűsítés" áldozatai, állandóan növelik e munkanélküli hadsereg sorait.

— Tavaly bocsátottak el — meséli az egyik szerencsétlen, sovány, megkínzott arcú, beesett mellű ember. — Az a kiadóvállalat, ahol előfizetésgyüjtő voltam, szintén elhatározta, hogy „észszerűsítést" hajt végre, vagyis egyszerűbb szavakkal, még jobban fokozza testvéreink kizsákmányolását. Száznyolc emberből 35 alkalmazottat akartak elbocsátani. Először úgy döntöttek, hogy az utcára tesznek minden kommunistát és „baloldalit". A „baloldaliakat" azonban nem volt olyan könnyű kiebrudalni, hiszen vala-

mennyi munkás tevékenyen résztvesz a békeharcban, a tüntetéseken, mindegyik tagja a szakszervezetnek. Ekkor a vállalat elbocsátotta a kommunistákat, a többieknek pedig azt ajánlották, hogy húzzanak sorsot. Nekem is piroscédulás boríték jutott, és én, a húsz éve dolgozó előfizetésgyüjtő, ide kerültem, hogy alkalmi munkát keressek a kikötőben...

Kobe volt az első olyan japán város, amelyben az amerikaiak kihirdették az ostromállapotot és könyörtelenül elfojtották a japán meg a koreai munkások megmozdulásait. 1948 tavaszán a Japánban élő koreai állampolgároknak megparancsolták, hogy a koreai nyelvű iskolákat zárják be és adják át a japán Közoktatásügyi Minisztériumnak.

A koreai származású lakosság erre tömegtüntetéssel felelt. Április 23-án tömegtüntetés volt Kobében, amelyen körülbelül 7 000 koreai vett részt. Másnap a tüntetés megismétlődött és ennek eredményeképpen Hjógó tartomány kormányzója meg a rendőrfőnök megígérte, hogy visszavonják a rendeletet.

Az amerikai megszálló hatóságok csak kedvező alkalomra vártak, hogy leszámolhassanak a Japánban élő koreai lakossággal, amely tevékenyen harcolt a békéért és Korea egyesítéséért.

Április 24-ről 25-re virradó éjjel, a megszállók kihirdették az ostromállapotot Kobében. Egész katonai rendőrségüket mozgósították, nem is beszélve a japán rendőrségről. Tömeges letartóztatások kezdődtek. Három nap alatt 1 810 embert tartóztattak le a városban, köztük japán hazafiakat is, akik támogatták a koreaiak megmozdulását. Sok letartóztatott embert haditörvényszék elé állítottak.

A megtorlások azonban nem törték meg a koreaiak akaratát, ellenkezőleg, ellenállásuk fokozódott a megszálló hatóságokkal szemben. A Koreai Polgárok Ligája, amelynek több mint félmillió tagja van, széleskörű harcot indított a békéért, Japán demokratizálásáért.

A koreai agresszióra készülő amerikaiak 1949 végén betiltották a Liga működését, de a harc tovább folyt.

A Japánban élő koreai polgárok üdvözletet küldtek Kim Ir Szennek az 1919 március 1-i koreai felkelés évfordulója alkalmából. Az üdvözletben ez állt:

„Őszinte tiszteletünket fejezzük ki Ön iránt, a koreai nép dicső vezére iránt... amely az Ön vezetésével folytatja hősi harcát hazánk egységéért. Mi, a Japánban élő 600 000 koreai állampolgár, teljes meggyőződéssel támogatjuk a Demokratikus Hazafias Egységfront programját...

Az 1919-es felkelés tiszteletére elhatároztuk, hogy Japán különböző városaiban tömegtüntetéseket tartunk március 1-én. Ezek a tüntetések az imperialisták és bérenceik ellen vívott harc jegyében fognak lefolyni, akik Japánt katonai támaszponttá akarják változtatni, amivel a mi hazánk függetlenségét is veszélyeztetik.

Forró szeretettel kívánjuk, hogy hazánkban élő testvéreink és nővéreink tudomást szerezzenek erről a tüntetésről..."

A Japánban élő koreaiak a békeharcosok első sorában menetelnek. Tokió közelében, csupán Haramacsida vidékén 53 035 aláírást gyüjtöttek a koreaiak szervezetei a Békevilágtanács felhívása alá. Dzsó Sze Icsu koreai ifjú 3 389 aláírást, Boku Daj Csu pedig 3 365 aláírást gyüjtött össze.

Aiti tartományban 1951 július 12-én volt a békeharcosok aktivistáinak konferenciája. A konferencián a koreai küldöttek kijelentették, hogy a tartományban 77 741 aláírást gyüjtöttek a Békevilágtanács felhívása alá, és „a haza megvédésére szentelt hónapban" 328 gyűlést tartottak. A tartományban 6 600 koreai vett részt az aláírásgyüjtésben.

El a kezekkel Koreától! A koreai kérdést magának a koreai népnek kell megoldania! — ezt az álláspontot vallja minden japáni dolgozó, függetlenül nemzetiségétől. Ezek a rokonszenvjelszavak egyesítenek minden becsületes embert az amerikaiak agressziójával szemben.

A szögesdrótkerítés mögött

Kavaszaki egyik üzemében hatalmas változások történtek. Elsősorban is, minden idősebb munkafelügyelőt elbocsátottak és helyükre fiatal, markos fickókat hoztak, akik katonás külsejükkel, gumibottal és pisztollyal felfegyverezve sétáltak fel-alá.

Ezután az üzemben idegen személyek tűntek fel, rövid

bőrkabátban és erősen homlokukra húzott sapkával. Ezek az emberek fürkészve figyelték a munkapadoknál dolgozó munkásokat.

Az üzem külső arculata is megváltozott. Eltűnt az üzem nevét hirdető hatalmas felirat, amely hosszú ideig ékesítette a főbejárat feletti rácsot. Helyébe két angol betűt raktak, amelyek azt jelentették, hogy az üzem az amerikai katonai közigazgatás kezelésébe került. Az üzem körül szögesdrótkerítést húztak, a sarkokon pedig fatornyokba őröket állítottak. Ez igen különös látvány volt, ilyesmit még a háborúban sem láttak a japánok.

Mindez röviddel az amerikaiak koreai agressziója után történt.

A termelés jellege is megváltozott. Az üzem kezdett amerikai tervrajzok szerinti alkatrészeket gyártani. Senki sem tudta, hogy hova mennek ezek az alkatrészek és mi a feladatuk, mivel a késztermékeket valahol máshol gyüjtötték össze. Csak egy volt világos: az üzem hatalmas amerikai katonai megrendelést kapott. Ezután bevezették a túlórát, majd rövidesen teljesen megtiltották, hogy a munkások elhagyják az üzem területét. Ott aludtak az üzemudvaron, a barakkokban.

Egyszer a műszerészműhelyben megjelent egy amerikai hadnagy. Sokáig kószált a munkapadok között a mérnökkel és egy tolmáccsal, egy Amerikában élő japánnal. Midőn a sziréna az ebédidő kezdetét jelezte és elült a munkapadok zaja, a hadnagy megparancsolta, hogy gyüjtsék össze a munkásokat.

A művezető irodája előtt gyűltek össze. Az amerikai rágyujtott és beszélni kezdett. Úgy beszélt, hogy nem is nézett a munkásokra, hanem csak a tolmács felé fordult.

— Elhatároztuk, hogy ellenőrizni fogjuk szakszervezetük titkárságának tevékenységét — mondta. — A szakszervezet mostani vezetősége nem tetszik nekünk, túlzottan baloldali beállítottságú, ezért új vezetőséget kell választani. Nem tetszik szakszervezeti zászlajuk vörös színe sem, azt fehér vagy zöld zászlóval kell kicserélniök.

Az amerikai olyan közönnyel beszélt minderről, mintha a szoba kimeszeléséről beszélt volna. Ez a hideg, ostoba megvetés felháborította a munkásokat.

— Hát ez az amerikai demokrácia! — hallatszott a dühös kiáltás a tömeg köréből.

— Ne hallgassatok erre a taknyosra! — kiáltotta egy éles női hang.

Mindenki a kijárat felé indult. A hadnagy elvörösödött és a mérnököt kezdte szidni. A tolmács nem győzte lefordítani, amit a hadnagy elhadart, a mérnök pedig csak hajlongott.

Másnap a szakszervezet helyiségét lepecsételték. Az iratokat és a szakszervezet pénztárát elvitték valahová. A szakszervezet elnöke és titkára nyomtalanul eltűnt. A munkásokkal közölték, hogy az ebédszünetben valami „fontos bejelentést" tesznek.

Délben két órakor a műszerészműhelyben összegyűlt minden munkás. Az arcok aggódást fejeztek ki, a helyzet komolyra fordult. A főkönyvelő és a pénztáros lépett az asztalhoz, kis pénzeszsákkal. Dermedt csend ülte meg a szobát. A főkönyvelő kigöngyölt egy papírtekercset és olvasni kezdett:

— A társaság elhatározta, hogy észszerűsíti a termelést és csökkenti a létszámot. Azok a munkások, akiknek a nevét felolvasom, mától kezdve el vannak bocsátva. Fizetésüket itt kapják meg. — A tömeg felé fordult és így folytatta: — Hirosi Kuszumoto lakatos! El van bocsátva, adja át üzemi belépőjét...

Öreg, olajosruhás munkás lépett az asztalhoz. Az üzemben mindenki ismerte Kuszumotót. 35 éve dolgozott itt. Csendes, szófukar ember volt. A gyűléseken sohasem szólalt fel, a tüntetéseken nem vett részt. Ha társai a szemére vetették, hogy túlzottan passzív, mindig ezt mondta: „Már öreg vagyok, foglalkozzék a politikával a fiatalság. Én valahogy majd csak ledolgozom a hátralevő időmet tüntetések nélkül is."

Kuszumoto átvette az elbocsátási parancsot és átadta belépőjét. A pénztáros fehér borítékot nyujtott felé. Kuszumoto hangtalanul átolvasta a pénzt, majd nadrágja zsebébe gyűrte.

— Nobuteru Mori lakatos... — olvasta tovább a főkönyvelő a névsort.

— Egy pillanatig még, lassabban a testtel — mondta

nyugodtan Kuszumoto. — Én még sohasem beszéltem a nyilvánosság előtt, és most utoljára szeretnék néhány szót mondani társaimnak. Két évvel ezelőtt elbocsátották ebből az üzemből két fiamat, Fukudzót és Minorut. Mindannyian jól ismertétek őket. Csupán azért bocsátották el őket, mert kommunisták voltak és megmondták a népnek az igazságot. Most rám jutott a sor...

Kuszumoto nem tudta befejezni. Két fogdmeg lépett az asztalhoz. Megragadták őt a karjánál és ki akarták vezetni. Ez azonban nem sikerült nekik. A tömegből hirtelen kivált néhány ifjúmunkás. Az egyik hatalmas franciakulcsot tartott a kezében.

— Elengedni! — mondta az ifjúmunkás, és fenyegetően felemelte a kulcsot.

Kavarodás támadt. A főkönyvelő és a pénztáros összekapkodta a pénzeszsákot meg az iratokat, és sietve eltűnt a munkapadok között.

Miután távoztak, a teremben spontán gyűlés kezdődött. A munkások határozatot hoztak. Addig nem kezdik meg a munkát, amíg vissza nem vonják a felmondást. A határozat ezekkel a szavakkal fejeződött be: „Éljen a Japán Kommunista Párt, a japán dolgozók érdekeinek hűséges védelmezője, a háború és az amerikai rabság ellen folyó harc tevékeny harcosa!"

A munkások elhagyták a műhelyt, és a kijárat felé törekedtek. A megrémült őrség nem merte feltartóztatni a hatalmas emberáradatot.

Ekkor derült ki, hogy a szomszédos Hitacsi üzemben ugyancsak voltak elbocsátások. A munkások vörös zászlókkal, az Internacionálét énekelve vonultak a Hitacsi üzem felé.

A város már régóta nem látott ilyen nagy szolidáris tüntetést. Mikor a lakosság megtudta, miről van szó, rengetegen csatlakoztak a felvonulókhoz.

A Hitacsi üzemig azonban nem jutottak el, mert az ottani munkások szintén sztrájkba léptek és elébük jöttek.

A sztrájk öt napig tartott. A hatodik napon a társaság visszavonta az elbocsátási parancsot és elismerte, hogy megszegte a kollektív szerződést. Ez a győzelem örömmel töl-

tött el mindenkit, és megmutatta mindannyiuknak, hogy a dolgozók ereje egységükben van.

— A harc azonban még nem fejeződött be... — mondta nekünk az öreg Kuszumoto.

A reformisták vereséget szenvednek

Idő: 1951 október 31. Helyszín: a japán parlament. A nézők és a sajtó számára fenntartott erkélyeken egyetlen ember sem volt. A mai vita nem kecsegtet semmiféle érdekességgel. A liberális párt egyik képviselője monoton hangon felolvas valamilyen törvényjavaslatot, néha végignéz gyérszámú hallgatóságán. A terem majdnem egészen üres. A padok legtöbbjén felcsapva állnak a képviselők nevével ellátott fekete felhajtókák: mintegy jelzik, hogy gazdájuk ma nincs jelen.

A büffében, a frakciók szobáiban és a folyosón viszont annál nagyobb a vita meg a lárma. A képviselők élénken tárgyalnak: ki fogja megszavazni a sanfranciscói „békeszerződést" meg a katonai egyezményt. Arról is szó esik, hogy a pártvezérek közül ki kap ezért miniszteri bársonyszéket.

A szocialista frakció hatalmas szobájában csend honol. Itt már mindent „eldöntött" a pártkongresszus, amelyen a párt ismét frakciókra szakadt. A „baloldaliak" és „jobboldaliak" vezetői a szoba ellentétes sarkában utötték fel a tanyájukat és suttogva adják ki utolsó instrukcióikat. Néhány képviselő arcán kék foltok éktelenkednek: a kongresszus igen viharos volt.

Majdnem minden szobában egyszerre szólal meg a telefon. A törvényjavaslat megvitatása befejeződött, a képviselőket kérik, hogy jelenjenek meg a szavazásnál. A titkárok a folyosókon rohangásznak és keresgélik a lusta honatyákat.

A vasúti, távbeszélő, távíró és postai díjszabás felemelésére vonatkozó törvényjavaslatot szavazzák meg. Ismét jelentős mértékben emelik a vasútjegy, a telefonbeszélgetés és a távirat árát. A képviselők annyi szünetet sem tartanak, hogy kifújhassák magukat, máris újra szavaznak: megszavazzák a miniszterek fizetésének felemelését.

Azokban a napokban, amikor a képviselőház megsza-

vazta ezeket a törvényeket, a Japán Szénbányászok Szakszervezetének 230 000 tagja általános sztrájkot hirdetett. A rabszolgai munkaviszonyok között dolgozó bányászok legmagasabb bére 10—12 000 jen havonként. Az amerikai imperialisták koreai rablótámadása után az élelmiszerárak 70 százalékkal emelkedtek. Többszörösére emelkedett a ruha és cipő ára is. A munkabér viszont a régi maradt.

A szakszervezetek megvesztegetett reformista vezetői hiába intéztek felhívást a munka és tőke közötti együttműködés érdekében, hiába fenyegette az amerikai megszálló csapatok vezérkarának munkavédelmi osztályvezetője a bányászokat, hogy különféle büntetéseket szab ki rájuk, — a bányászok elhatározták, hogy sztrájkba lépnek és ettől semmiféle erő sem tudta visszatartani őket.

Ezekben a napokban résztvettünk a bányászok egyik gyűlésen, amelyet közvetlenül a bánya lejárata előtt hívtak össze. A felállított asztalt sűrű embertömeg vette körül. Az asztalon idősebb munkás állt. A japán bányászok nehéz helyzetéről beszélt.

— ... Josida — mondta és haragosan fenyegetőzött öklével — megkötötte Amerikával a szégyenletes sanfranciscói „békeszerződést" és katonai egyezményt. Kormányunk hatalmas összegeket költ a fegyverzet felújítására. Ennek érdekében újra emelték az adókat. Mi, bányászok, azonban már tapasztaltuk a mult háború szörnyűségeit és nem akarunk ágyútöltelék lenni az amerikai urak számára!

Izzó szemekkel nézett végig a tömegen és általános helyeslés közepette leszállt a rögtönzött szószékről.

Ekkor alacsony, kövér, szemüveges, sapkás férfi mászott fel az asztalra.

— Hiába akar politikát keverni a dologba, ez a kormány dolga... — kezdte volna.

De nem hagyták, hogy befejezze mondanivalóját. Az asztal megingott alatta, és a szónok jobbnak látta, ha elhordja az irháját.

Miután a megszálló csapatok vezérkara és a japán kormány megtorló intézkedéseket alkalmazott a kommunisták és a baloldali mozgalom vezetősége ellen, Japán sok reformista szakszervezetében jobboldali szocialisták, az úgynevezett „Demokratikus Liga" reformista vezetői kerültek az

élre. Ezek igyekeznek a japán dolgozókat elvonni a politikai harctól, és együttműködést akarnak létesíteni a munkások meg a vállalkozók között. Ez azonban egyáltalán nem sikerül nekik. Nem véletlenség, hogy a bányászok gyűlése a következő jelszavakkal zajlott le: „Le Josida klikkjével!", „A különbéke ellen!", „Mindenre kiterjedő békeszerződést követelünk Japánnal!". A plakátokon hatalmas betűkkel ez állott: „Követeljük a háborús propaganda és az atomfegyver eltiltását!"

A sztrájkoló bányászokat a villamosipari, szállító- és dokkmunkások, textilipari dolgozók is támogatták. Oszakában és Kobéban megállt a villamos. 162 villanytelep beszüntette az áramszolgáltatást, az ország sok kikötőjében üresen álltak a berakodásra váró gőzösök. A sztrájk azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy általános sztrájkká fokozódik Josida kormánya és a megszállók ellen. A sztrájk november 11-ig tartott. Japán szénipara megbénult, a széntermelés napi 660 000 tonnára esett vissza.

A sztrájkolók dacoltak minden erőszakkal, s a megszállóknak meg a bányatulajdonosoknak végülis engedniök kellett. Az amerikaiak és szolgáik erőtleneknek bizonyultak a japán proletariátus hatalmas nyomásával szemben.

Május 1

Éjjel megeredt az eső. Az eget ritkás felhőzet takarta, de érezni lehetett, hogy nappal jó idő lesz. A császári palota előtt az aszfalt már csillogott a reggeli napfényben. A tócsák hamarosan felszáradtak.

Ebben az órában rendszerint hajléktalanok, koldusok és papírhulladékot keresgélő szemétgyüjtők bolyonganak a téren. Találkozhatunk itt olyan parasztokkal is, akik a legeldugottabb tartományokból érkeztek, hogy Hirohitótól kérjék életük könnyítését. Ezek a parasztok félénken megállnak egy kis időre a hídon, a császári palota bejárata előtt, így „tolmácsolják" kérésüket a császárnak, majd zajtalanul eltűnnek.

Ma azonban a tér üres.

Közelebb megyünk. Látjuk, hogy minden bejáratot meg-

szállt a rendőrség. Többezer rendőr gyűlt össze a tér környékén. A rendőrök kisebb csoportokban ide-oda cirkálnak, harsogó parancsszavak hallatszanak.

Tegnap a megszálló parancsnokság és a japán kormány betiltotta a munkások tömeggyűlését, amelyet a szakszervezetek akartak megrendezni a Palotatéren. A japán munkásoknak eddig csak ötször volt alkalmuk arra, hogy ezen a helyen ünnepeljék meg május elsejét. Most, miként a fegyverletétel előtt is volt, a tér el van zárva a nép elől. Ma a teret kizárólag arra használják, hogy ott a megszálló csapatok tartsanak díszszemléket, vagy a tartalékos rendőrhadtest rendezzen felvonulásokat.

A város azonban igen élénk. Muzsika, nótaszó hallatszik mindenfelé. Az unneplőbe öltözött emberek csoportosan sietnek a gyülekezőhelyre, hogy aztán közösen kimenjenek valamelyik parkba.

A „Szohio" nevű szakszervezeti tanács reformista vezetősége elállott attól, hogy megünnepelje május elsejét. A munkások, alkalmazottak, diákok és az értelmiség képviselői azonban, a Japán Kommunista Párt felhívása nyomán elhatározták, hogy gyűléseket tartanak a város különböző parkjaiban.

A Siba park nincs messze a város központjától. Itt áll Dzsiozsozsi ősi temploma, amelyet még a XVI. században építettek. A templomban a Tokugava nemzetségből származó néhány sogun van eltemetve. A templom magas, tarka virágmintákkal gazdagon díszített ősi kapuját már messziről látni a fák és épületek közül. Az egész parkot bőségesen benőtte a burján, közötte leégett fák üszkös tönkjei, beomlott sírboltok törmelékei láthatók. Mindenütt sok a szemét. Szemmelláthatóan senki sem törődik azzal, hogy rendbehozzák ezt a hatalmas parkot, pedig gazdag növényzete, híres japán cseresznyefái miatt ez Tokió legmutatósabb parkja.

Már korán reggel rendőrszakaszok érkeztek, körülvették az egész parkot, és a templom udvarán rendezték be a parancsnoki központot. Minden rendőrnél hatalmas cowboypisztoly, látszik, hogy az amerikaiak régi raktáraiból szedték elő őket. A rendőrök kezében furkósbotok.

Gépkocsin bejárjuk a parkot. A tüntetők most kezdenek gyülekezni. A park mellett hatalmas sporttelep. A pályán

nem játszanak, de a lelátók zsúfolva vannak: rendőrök lepték el őket, mint a varjak. Riadt csend. A rendőrök suttogva beszélgetnek. Időről-időre kisebb rendőrcsoportok jönnek ki a stadionból és futólépésben elindulnak valamerre.

A Siba park felé vezető utak kereszteződésénél két fehérre festett amerikai páncélkocsi áll. A kőrakásokkal megtámasztott töltés mögött körülbelül 100 katona áll a „tartalékos rendőrhadtestből". A hátukra erősített sisak azt a látszatot kelti, mintha púposok volnának.

A parkba vezető utcákat itt is rendőrök töltik meg.

A parkban néhány „willys" cirkál. Vállszalagos, fehérsisakos katonai rendőrök ülnek bennük. Teljes sebességgel hajtanak a parkban, hangosan üvöltöznek rádiótelefonjukba és mindegyikük ugrásra készen áll, hogy a tüntetőkre vesse magát.

Ez a nagy lárma azonban senkit sem ijeszt meg. Az emberek ezrével özönlenek ide mindenfelől. A munkások tömött sorokban jönnek, vidámak, lelkesek. A zenekarok az Internacionálét és a béke dalait játsszák.

Valahol a „Katyusát" harmonikázzák. A szakszervezet férfi és női munkatársai azonnal éneklésbe kezdenek. A hatalmas énekkarhoz a vasutasok is csatlakoznak. Most már nem hallani az amerikai katonai rendőrök pimasz hangját. Elhallgattak, csendesek lettek.

Az oszlopokat vörös zászlók, plakátok, transzparensek díszítik. A filmipari dolgozók szakszervezetének tagjai hatalmas, nevetséges bábot visznek a fejük felett; a báb Josidát ábrázolja. Nyakán kötél. Intő jel a jövőre. Valamivel arrébb plakát: munkások az árokba taszítanak egy amerikai tankot. A szomszédos kerítés mellett gyerekek sorakoznak fel, kezükben hatalmas gyékény, amelyen felülről lefelé ez áll óriási japán írásjelekkel: „Nem akarunk háborút!"

A széles téren tegnap ácsolt emelvény áll, a szónokok és az elnökség számára. Rajta vörös betűkkel: „Huszonkettedszer ünnepeljük május elsejét Japánban." Alább másik jelszó: „Általános békét követelünk, le a háborúval és a fegyverkezéssel!"

A munkásszervezetek és szakszervezetek képviselői — vállukon fehér szalaggal — az elnökség részére fenntartott helyen ulnek. Rajtuk kívül hivatlan vendégek is láthatók

ott: amerikai tisztek egyenruhái csillognak a napfényben. Egy tizedes fényképezőgéppel a mikrofon közelében helyezkedik el.

Az ünnepséget szervező bizottság elnöke rövid bevezetőjében méltatja az ünnep jelentőségét. A zenekar az Internacionálét játssza. Egymásután lépnek a mikrofonhoz a szónokok: a szakszervezetek, a kommunista párt, a demokratikus szervezetek képviselői. Mindannyian arra hívják fel a részvevőket, hogy fokozzák harcukat az általános békeszerződésért, Japánnak amerikai katonai támaszponttá változtatása ellen.

Az amerikaiak minden szónokot szorgalmasan lefényképeznek, némelyiket többször is. A mikrofonhoz hangfelvevő készüléket szereltek. Drótszálai egy sárga autobuszhoz vezetnek, amely a töltés mögött áll. Lehet, hogy sok szónok rövidesen az amerikai vallatókamrákban fogja hallani saját beszédét. A szónokok ezt tudják, hiszen az amerikaiak nagyon ügyesen használják ki a technikát Japán „demokratizálása" érdekében. A mikrofon előtt azonban senki sem szorong, az egész téren végigharsog békére hívó szavuk, az amerikai-japán reakció elleni harcra buzdító felszólításuk.

Szünet következik. Körülnézünk. Legalább ötvenezer ember gyűlt össze. Az elsők tömött sorokban a földön ülnek.

Az emelvényen kislányok jelennek meg, szalaggal a hajukban, élénkszínű ruhákban. Mögöttük csizmás legénykék, díszes ingekben. A Szovjetunióból hazatért japánok szövetsége és a „Dzensinda" nevű haladó színház művészei orosz népdalokat és táncokat adnak elő. A nézők tenyerükkel verik az ütemet, sokan velük együtt énekelnek.

A gyűlés délután kettőkor ért véget. Tiltakozó határozatokat fogadtak el Josida kormányának reakciós politikája ellen, petícióban követelik, hogy az öt nagyhatalom kösse meg a békeegyezményt.

A tüntetők plakátjaikkal és zászlaikkal elhagyják a parkot. Vidáman haladnak el a rendőrök és a páncélautók mellett. Amikor az utolsó csoport is elment, a rendőrök sorakozni kezdenek. Felszállnak a gépkocsikra. Harsogó, vonításhoz hasonló parancsszó hallik.

Ugyanilyen tömegtüntetések voltak azon a napon Japán sok más városában is.

Japán kapitulációja után úgynevezett földreformot hajtottak végre. Az amerikaiak már hat év óta azt hajtogatják a japánoknak, hogy ez a földkérdés lehető legigazságosabb megoldása. Ezt azonban a japán földesurakon kívül természetesen senki sem hiszi el, még az amerikaiak sem, akiknek érdekük a régi rend megőrzése. Nézzük, mit írnak erről a „reformról" abban a hivatalos beszámolóban, amelyet a washingtoni tisztviselői kar szűkebb köreinek szántak:

„A japán parasztokat ma is sok feudális kötelék szorítja. A feudális maradványok továbbra is megvannak és bonyolultabbá teszik a viszonyt a földesurak meg a bérlők között. A földesúr továbbra is élvezi azokat a kiváltságokat, amelyeket régebben a dajmio, a feudális herceg élvezett. A falu egyéb lakói mindennapos kölcsönös kapcsolataikban vagy kis szamurájokként viselkednek, vagy a korábbi idők rabszolgáihoz hasonlítanak." („A japán földreform programja"; a vezérkar 1950 május 15-i, 127. sz. beszámolójából.)

A megszállóknak ez a nyilt vallomása jutott eszünkbe, mikor Sirakavába utaztunk.

Sirakava falva Gifu tartomány hegyei között terül el, 573 méter magasan a tenger színe felett, mintegy 200 kilométerre Isenoumi-öböltől.

A forró, barátságos nyár május elején kezdődik az öböl partvidékén a cseresznye virágzásával. Sirakavában ilyenkor még téli, nedves időjárás van, a szél viharosan fúj, a falut virágok helyett szürkés zúzmara borítja. Amíg azonban a nyár egy hónap késéssel beköszönt itt is — a szociális változások csak száz évvel később érkeznek el ide.

A falu egy hegyhajlat mentén húzódik, a viharos hegyi patakok öt önálló részre osztják. A parasztok földszintes kunyhócskái között középkori várakként emelkednek a helyi földesurak kastélyai, akiket egész Japán ismer patriarchális életmódjukról. Mindegyik földesúri család 30—40 tagból áll.

Mihoróban a postahivatal épülete — ez kisebb, európai típusú ház — mellett áll Tojama földesúr háromemeletes háza.

A házat ezelőtt 120 évvel építették és a „gasu" épité-

szeti stílushoz tartozik, amely széltében elterjedt a feudális Japánban. A ház tizenöt méter széles és tizenhét méter hosszú. Görbe szalmateteje körülbelül egy méter vastag.

A házon nincsenek ablakok, hanem papírból készült, felnyitható nagy ajtók, sodzsik helyettesítik, amelyek spanyolfalhoz hasonlítanak. Meleg nyári napokon ezeket a sodzsikat teljesen leszerelik, a ház sajátos nyitott pavillonná változik. Télen a sodzsik zárva vannak, sőt deszkákkal is eltorlaszolják, és csak néha nyitják ki a napos oldalon, hogy kiszellőztessék a füstös szobákat.

A földszinten vannak a lakószobák. Az emeleteken rizst, faszenet és selyemhernyókat tartanak.

Mielőtt a házba lépnénk. a díszes előszobában le kell vetnünk cipőinket, majd a tágas fogadóba jutunk, amelyben egy magas, virágvázához hasonló petróleumlámpa áll. A mély ablakmélyedésben egy rézből öntött Buddha-szobrot pillantunk meg. Ez a Buddha-szobor egy díszes házioltáron áll, több más istenszobor társaságában. A fogadó egyben házitemplom is, ahol naponta háromszor: napfelkeltekor, délben és napnyugtakor összegyűlik az egész Tojama család, hogy áldozzék isteneinek.

A fogadószoba mellett, szintén a földszinten van az ebédlő, konyha és három hálószoba. Az egyik hálószoba a ház uráé, a másik kettő közös háló, az egyikben a férfiak, másikban a nők alszanak.

Az ebédlő és a konyha teljesen hasonlít egymásra, mind méretét, mind felszerelését tekintve. Ezek hatalmas, a ház két végén lévő négyszegletes szobák, közepükön mély lyukakkal. Ide építették be a „kotacut", a hatalmas agyagtűzhelyet, amely az egész házat fűti. Mind a konyhában, mind az ebédlőben a „kotacu" felett hatalmas, súlyos láncokon nagy edények és kondérok függnek. A két helyiség csak annyiban különbözik egymástól, hogy az ebédlőben a család férfi tagjai étkeznek, pihennek vagy tanácskoznak, míg a nők a konyhában végzik mindezt. A nők csak nagy ünnepek idején tartózkodhatnak a férfiakkal együtt az ebédlőben.

Ezekben a szobákban a mennyezet bambuszhálóból van, hogy a meleg levegő minden emeletet átjárhasson. Ez igen fontos a selyemhernyótenyésztés szempontjából. A hernyók

az ebédlő és a konyha felett az épület valamennyi helyiségét elfoglalják.

A hálószobák teljesen uresek. Itt a mennyezet deszkából van, a falba vágott zárt bemélyedésekben, vakablakokban tartják az ágyneműt. A háziúr hálószobájában egy nyitott ablakmélyedés is van. Itt két váza áll virágok számára, előtte selyemfüggöny.

Jelenleg 32 tagból álló család él a házban. A családfő a 30 éves Szeidzo Tojama, a japán hadsereg volt tisztje. Régi hagyomány szerint a család legidősebb fiúgyermekét mindig katonának adták, és egészen a családfő haláláig itt szolgált. Szeidzo Tojama Japán fegyverletétele után hamarosan hazatért és nemsokkal azután ő lett a családfő, mivel apja meghalt. Szeidzo lett a falu vezetője is apja halála után: itt már ősrégi szokás, hogy a leggazdagabb család fejét „választják" a falu vezetőjévé is.

Tomaja családját igen szokatlan esemény izgatta fel. Szeidzo 35 éves férfirokona önkényesen megnősült és elhagyta a házat, hogy saját családot alapítson. Ez volt az első eset, hogy durván megszegték a családi hagyományokat.

A család valamennyi tagja vérrokonságban van egymással. Csak a családfőnek és legidősebb fiának van joga arra, hogy törvényes házasságot kössön. A család többi tagja nem nősülhet és nem mehet férjhez. Azt azonban megengedik, hogy akár a férfi, akár a női családtag szeretőt tartson. Ezt a faluban senki sem ítéli el, sőt mindenki egészen természetes dolognak tartja. Az ilyen „vadházasságból" szuletett gyermeket a falu anyakönyvi hivatalában törvénytelenként tartják nyilván, és az anya családja neveli őket. Tomaja családjában igen sok törvénytelen gyerek van.

A családfő szava törvény, fellebbezni nem lehet ellene. A családfőt, akármilyen fiatal is, „atyának", feleségét „anyának", az egyenes örököst „nagybácsinak" nevezik, míg a család többi tagját testvérnek hívják. Ezidőszerint a Tomaja család „nagybácsija" mindössze 6 éves, de apja távollétében ő „parancsol" a családnak.

Sirakava faluban Acumaja a másik földesúr. Háza semmiben sem különbözik Tomaja házától, sem építészeti stílusban, sem a házirend tekintetében. Acumajának kevesebb a földje, de annál nagyobb a családja. A családban rengeteg a

nő, így egész hadsereg „törvénytelen" gyereket kell nevelniök.

Az itteni földesurak megszokták, hogy panaszkodjanak. Ha egy jövevény megkérdi tőlük, mi a véleményük a földreformról, tájékozatlanságot színlelnek és körülbelül így válaszolnak:

— Földreform? Ugyan kérem! Lám nekem körulbelül 70 tan[1] földem van. Ha azt felosztanák családtagjaim között, egy-egy körülbelül 2 tant kapna. Ennyi pedig meg van engedve. Az új földtörvény után elhatároztam, hogy családom segítségével magam művelem meg földemet. Ekkor azonban jöttek a volt bérlőim és kérték, hogy adjak nekik földet a régi feltételek szerint. Kezdetben nem akartam belemenni, később azonban tanácskoztam más földesurakkal és elhatároztam, hogy segítek a szegényeken. Hát így áll a dolog a földreformmal.

Sirakava bérlői valóban még szerencsésnek tarthatják magukat, hogy a dolog így oldódott meg. Így legalább a bérlők megkapták a földesúrtól a földet, a reform előtti feltételek mellett. Nézzuk, mit mesél egy amerikai ujságíró arról, hogyan vették el a földet tömegesen a japán kisbérlőktől:

„A földesuraknak elég idejük volt ahhoz, hogy figyelemmel kísérjék az intő jeleket és e jelek szerint cselekedjenek. Sietve visszavették a földet a bérlőktől, felosztották családtagjaik között és törvényes tulajdonosokká tették őket. Olyan eset is előfordult, hogy a földet eladták viszonteladónak, aki felemelt áron adta tovább a bérlőknek. Sok földesúr igen nagy sikerrel alkalmazta ezt a trukköt... A Földmüvelésugyi és Erdőgazdálkodásügyi Minisztérium megállapította, hogy 1945 augusztus—1946 június között 250 000 konfliktus tört ki azzal kapcsolatban, hogy a földesurak visszakövetelték földjüket a bérlőktől..."

A földreformra vonatkozó törvény elfogadása előtt néhány hónappal, sőt jóval azelőtt, hogy kiadták a rendeletet a törvény előkészítésére, a földesurak különféle manipulációkba kezdtek. Rjudzo Jamagata nagybirtokosnak többszáz hektár földje volt Honszu északi részén, Szakata városka közelében. Jamagata sohasem utazott Tokióból birto

[1] 1 tan = korulbelul 0,1 hektár.

kára, de amikor tudomást szerzett a reformról, gyorsan Szakatába ment és visszavette a bérlőktől a földet. Ezután Jamagata azt ajánlotta a bérlőknek, hogy szegődjenek el hozzá munkásnak. A bérlők először visszautasították az ajánlatot és a törvénynél igyekeztek védelmet keresni, de a helyi rendőrség megértette velük, hogy a törvény a földesurakat védi...

A volt bérlők egy hét leforgása alatt béresek lettek, míg a Tokióba visszatért Jamagata olyan paraszt lett, aki „önállóan, maga műveli meg" földjét. Jamagata birtoka sokszorosan nagyobb volt, mint a törvényben engedélyezett terület (körülbelül 3 hektár családonként). A hatóságok azonban békében hagyták őt. „Ha a parasztnak elegendő ereje és lehetősége van, hogy három hektárnál nagyobb területet műveljen meg, ahhoz teljes joga van" — jelentette ki Hiró Vada, az akkori földművelésügyi miniszter. Jamagatát is az ilyen „parasztok" közé sorolták.

Egyszóval, az agyonmagasztalt amerikai földreform, amelynek MacArthur rendelete szerint a japán falut „meg kellett szabadítania a feudális maradványoktól", azt eredményezte, hogy a parasztoknak térdenállva kellett könyörögniök földesuraik előtt, ne vegye el tőlük a bérelt földet.

Itt, ebben az eldugott faluban a földnélküli parasztok semmit sem tudtak MacArthur számtalan „demokratikus" rendeletéről. Mikor megkérdeztük őket, hogy mit tudnak az új japáni rendről, ezt válaszolták:

— Kérdezze meg a földesúrtól, ő tud olvasni, és jár neki az ujság...

Néhányan ugyanakkor jelentőségteljesen az iskolaépület felé mutattak, vagy a községháza, a rendőrőrszoba és a postahivatal felé intettek, ahol számukra érthetetlen angol hirdetmények vannak kifüggesztve. Ezeket az amerikaiak függesztették ki még 1945-ben, amikor a faluban jártak.

Igaz, az egyik bérlő hallott valamit a Japánban meghonosított új rendről. Kiderült, hogy nemrégiben amerikanizált színészcsoport érkezett a faluba. A színésznők új táncokat mutattak be a falusiaknak, miközben „fokozatosan levetkőztek". Régebben a falun így nem jelenhetett meg nő férfi előtt.

Az egyre jobban elszegényedő, nyomorgó parasztok min-

denre hajlandók, hogy egy marék rizst szerezzenek. Még gyermekeiket is eladják a vállalkozóknak, vagyis helyesebben a hivatásos rabszolgakereskedőknek. A parasztcsaládokból a fiatal fiúk és lányok seregestől mennek a Nagoja hegyeibe dolgozni, és legtöbb esetben nem is térnek haza többé. A fiúk megrokkannak a nehéz munkától és a rossz táplálkozástól, vagy tolvaj lesz belőluk. A lányok kórházban fejezik be életüket: menthetetlenul idekerulnek a nyilvános házakból. A faluban van olyan bérlőcsalád, amely több mint tíz fiát és lányát kuldte a távoli hegyekbe, hogy „szerencsét próbáljanak".

Az elemi iskolákban igen kevés a parasztgyerek, a tanítók és tanulók is a földesurak családjaiból származnak. A postahivatalban, a rendőrőrszobán, a községházán mindenutt a földesurak pereputtya van, mindenütt Tojama és Acumaja erőszakosságával találkozunk.

Igaz, mesélik, hogy az egyik paraszt fia, aki néhány évvel ezelőtt elszegődött dolgózni, hazatért a faluba és meg akarta szervezni a bérlőket. Rá akarta beszélni őket, hogy szövetkezetet létesítsenek, és közösen harcoljanak a földes urak ellen. Mindössze azonban csak egy hónapig volt a faluban. Egy téli estén, amikor minden utat magas hó fedett, nyomtalanul eltűnt.

— Úgy látszik — mondták nekunk a parasztok óvatosan suttogva —, hogy Tojama és Acumaja keze van a dologban.

Ilyen a valóságban Sirakava falva, Gifu tartományban, Takajama járásban. Sajátos múzeuma a régebbi kor feudális maradványainak, ahol érthetetlen, idegen nyelven írt hirdetmények az amerikai „demokráciát" magasztalják. Ezek a hirdetmények úgy festenek, mint holmi latin feliratok múzeumban kiállított, ismeretlen tárgyak felett.

Japán több más falvában is megfordultunk. Mindenutt éhséget, nyomort, jogtalanságot, nyomorúságos, szalmatetős falusi viskókat, sovány földeket és éhező embereket láttunk.

A föld megmunkálására a legelterjedtebb eszköz az ósdi kapa. Nézzuk ezt a beszédes statisztikát: 6 099 000 parasztgazdaságra mindössze 1 061 000 ló jut. 2 837 000 parasztgazdaságnak, vagyis 47 százalékuknak nincs semmiféle mezőgazdasági felszerelése. Ez a Földmüvelésugyi Minisz-

térium hivatalos közleménye, amelyet 1950 novemberében hoztak nyilvánosságra.

A 83 milliós munkaszerető japán nép fele paraszt, akik nehéz adók és állami rizsbeszolgáltatás terhe alatt nyögnek, emellett elemi csapások — tajfun és árvíz — is sújtja őket.

Az egyik legnagyobb japán burzsoá ujságot, az *Aszahi*-t olvassuk, amely több mint négymilliós példányszámban jelenik meg. Az ujság azt írja, hogy 1950 júliusától 1951 júniusáig 377 gyermekkereskedéssel foglalkozó egyént „lepleztek le". Ennyi a „leleplezettek" száma, de mennyien lehetnek még?

A választ egy másik burzsoá ujság, a *Dzsidzsi Simpo* adja meg. 1951 szeptember 22-én azt írta, hogy Japánban havonként 1 000 gyermeket adnak el.

Az *Oszaka Simbun* 1951 szeptember 15-i száma közli, hogy a japán rendőrség letartóztatott két rabszolgakereskedőt, akik 12 serdülőkorú lánykát adtak el egy nyilvános háznak A lányok Mijagi tartományba tartozó, tönkrement parasztcsaládokból származnak.

A *Sangjó Keidzaj* szeptember 23-i számában arról ír, hogy Aiti tartományban az egyik rabszolgakereskedő az utóbbi időben 88 serdülő korban lévő gyermeket adott el gyárakba, nyilvános házakba és kávéházakba.

A *Japan News*, angol nyelven megjelenő ujság november 1-én közölte, hogy letartóztattak egy rabszolgakereskedő bandát, amely 16 lányt adott el nyilvános házakba.

Ilyen példát rengeteget sorolhatnánk fel. A Fukusima tartomány Adacsi járásának Sinden nevű falvából származó 50 éves Hacumori nevű paraszt két tan földön dolgozik. Nyolctagú családja van. Mezőgazdasági szerszám híjával nem tudja megművelni földjét és nem tudja megfizetni adóját. Pénze nincs trágyára, hogy feljavítsa nyomorúságos földecskéjét, ezért elhatározta, hogy néhány garasért eladja 23 éves lányát egy nyilvános házba, valamint 18 éves fiát egy gyárba. Ezt a *Jomiuri* nevű ujság közölte.

Hacumori a lányát 20 000 jenért, a fiát 10 000 jenért adta el. Vannak azonban olyan parasztok is, akik 400 jenért, vagyis hivatalos árfolyam szerint 1 dollár 12 centért adják el gyermekeiket, nehogy azok éhenhaljanak.

A gyermekek eladásáról szóló híreket a japán ujságok

a rabszolgakereskedők letartóztatásáról és az ellenük állítólag folyó harcról szóló hírekkel együtt közlik. Természetesen tudnunk kell, hogy a valóságban szó sincs semmiféle harcról. A rabszolgakereskedők legtöbb esetben nevetségesen alacsony büntetéssel ússzák meg.

A magas földbérleti díj és az elviselhetetlen rizsbeszolgáltatások következtében a japán parasztok helyzete még súlyosabb, mint valaha. A rizstermésnek körülbelül 60—70 százalékát be kell szolgáltatniok. A beszolgáltatási kötelezettség elmulasztása esetén a parasztot bezárják az élelmiszerellenőrzésre vonatkozó törvény alapján. Tavaly áprilisban Aomori néhány járásában 181 parasztot zártak be e törvény alapján.

Tanulságos megemlítenünk egy fényképet, amelyet a *Nippon Times* című ujság közölt. Az előtérben rizseszsákok között egy idős japán parasztasszony szomorú alakja látható egy „jóságos" amerikai ezredes mellett, aki gratulál neki a rizsbeszolgáltatási kötelezettség 100 százalékos teljesítéséért. A fénykép alatti szövegből kiderül, hogy Tori Ivai parasztasszony 46,5 zsák rizst takarított be 9 tan földjéről, amiből 45 zsák rizst kellett beszolgáltatnia. Termésének tehát 97 százalékát kellett odaadnia, hogy az amerikaiakat etesse vele. Bizony, a koreai háborúhoz hatalmas élelmiszerkészletek kellenek!

A megszállók a reform után nem akarták újjáéleszteni Japán mezőgazdaságát, hanem még jobban le akarták rombolni, hogy az országot a raktáron heverő amerikai kukorica felvevőpiacává tehessék. Régebben is csak nagy unnepeken ettek rizst a japán faluban, most azonban még ilyen alkalmakra sem jut. Tocsigi tartományban Takaku falu parasztjai kénytelenek voltak rizst venni a földesúrtól, aki 3 000 jenért adta zsákját. Ezt a rizst a parasztoknak zsákjával 2 100 jenért kellett beadniok az államnak, hogy teljesíthessék kötelezettségeiket és elkerüljék a börtönt.

A megszállók azonban nem érik be a rizs elrablásával. Erős a földhiány, a parasztokat mégis szemrebbenés nélkul elkergetik a földről, ha katonai repulőteret, háborús támaszpontot vagy stratégiai utat akarnak épiteni.

A *Kova Simbun* 1951 november 6-i közleménye szerint

Aomori tartomány egyik képviselője ezt mondta az októberi parasztkonferencián Tokióban:

„Parasztjainktól körülbelül 30 tjo[2] öntözetlen és körülbelül 20 tjo öntözéses földet vettek el amerikai katonai támaszpontok építésére. Ezért a földért mindössze 300 jent fizettek tjoként, jóllehet a föld piaci ára 30 000 jen. A paraszti földek elvétele igen nagy mértéket öltött, amit már abból is megítélhetünk, hogy falunkban 130 családból 37-től vették el a földet, 47 családtól több mint a felét és 21 családtól több mint 30 százalékát. Parasztjaink most megértették, mi is a valóságban az amerikai demokrácia."

1951 július 1-ig 13 790 esetet jegyeztek fel, amikor az amerikaiak elvették japán állampolgárok földjeit. Az elvett föld körülbelül 366 millió négyzetméter.

Ezért csatlakozik egyre több és több paraszt a békeharchoz, az adók növelése, a rizsbeszolgáltatás ellen vívott harchoz, a föld elkobzása és katonai építkezésre történő felhasználása ellen vívott harchoz.

Japán falvaiban a békevédelmi bizottságok megalakítására az volt a jel, hogy Fukusima tartomány Uenodzsiri falvában 1950-ben gyűlést tartottak a parasztok és ott határozatot hoztak, hogy harcot indítanak a békéért, az általános békeszerződés megkötéséért.

Abban az időben többszáz békevédelmi bizottság alakult a japán falvakban. Ezeket a bizottságokat egyéb falusi szervezetek is segítik. A fogyasztási szövetkezetek és egyéb szervezetek is gyűjtenek aláírásokat a Békevilágtanács felhívása alá. Hokkaidón például, az eldugott kis Kuromacsi faluban 550 ember írta alá a felhívást. Itt a falu egészségvédelmi szervezetének tagjai gyujtötték az aláírásokat.

Az amerikaiak koreai agressziójának kezdete után az adó és a rizsbeszolgáltatás terhei különösen súlyossá váltak. Egyre gyakoribbak letteк az olyan esetek, amikor az amerikaiak katonai építkezésekhez elvették a földet. Mindez jelentős mértékben fokozta a harcot az adók és a rizsbeszolgáltatási kötelezettség csökkentéséért, a megszállók ellen. Jamanasi, Tocsigi és más tartományokban a parasztok tömegesen léptek fel. Így például, Nahahamamura falu parasztjai

[2] 1 tjo = körülbelül egy hektár

a bíró vezetésével nemrégen tüntetést tartottak az ellen, hogy az amerikaiak katonai repulőteret építettek a közelben.

A japán parasztság politikai öntudatának növekedését sok példából láthatjuk. Ma a parasztok már nemcsak az *Aszahi, Jomiuri, Majnicsi* nevű burzsoá ujságokat olvassák, hanem a haladó sajtót is. Komae falunak huzamosabb ideig saját ujságja volt a *Komae no koe* (Komae hangja) című demokratikus lap. Az ujság cikkeiben leleplezte a reakciós kormány és az amerikai megszállók politikáját. Természetesen, a demokratikus ujság nem volt az amerikaiak szájaíze szerint való, ezért betiltották, szerkesztőjét pedig letartóztatták. Komae parasztjai és a szomszéd falvak parasztjai azonban már nem fogják többé elfelejteni az ujság harcos felhívásait a békéért és Japán fuggetlenségéért vívott harcra.

1951 augusztus végén Kjotóban tartotta a japán parasztszövetség V. kongresszusát. A kongresszuson 519 parasztküldött vett részt 38 tartományból. „Parasztok! Harcoljatok a békéért és a fuggetlenségért! Harcoljatok az Amerikával kötött kulönbéke ellen!" — olvashattuk a kongresszus jelszavai között.

Egy kis halászfaluban

Japánban van egy szólásmondás: a tenger több táplálékot ad, mint a föld.

Valóban, a halászat és általában a tengerrel kapcsolatos foglalkozások igen nagy szerepet játszanak az ország élelmiszerkérdésének megoldásában. Természetes dolog viszont, hogy nem a tenger látja el élelemmel Japánt, hanem azok az emberek, akik kiaknázzák a tenger gazdagságát.

A japán nép igen nagy hálával tartozik a halászoknak. A nép iránt ük érzett tiszteletét és fontos munkájuk elismerését számtalan legendával, mesével és dallal fejezi ki. Minden japán emlékszik gyerekkorából legalább egy olyan legendára, mesére vagy dalra, amely halászokról szól. A halászok nem rettennek meg a vihartól, hanem kimennek a tengerre, hogy élelmiszert szerezzenek népuknek és megmentsék az éhezéstől a terméketlen években. Minden japán több olyan népdalt hallott már, amely a halászok munkaszeretetét, kitartását és határozottságát dicsőíti.

Egy szép, tiszta nyári napon ellátogattunk az egyik halászfaluba, amely a Csendes-óceán partján, Tokiótól délkeletre fekszik. Már elmúlt az esős időszak, amely körülbelül június 10-én kezdődik és mintegy három-négy hétig tart. A szakadatlan esőzés és fojtó nedvesség után igen kellemes dolog volt a friss levegőt élveznünk.

Utunk a hegyeken vezetett és néha kiért egészen az óceánig. Egy hosszú alagút után keskeny földsávra értünk, amely a hegy és az óceán között terul el. A falu az út mentén húzódott. Az út mindkét oldalán szalmatetős kis falusi kunyhók sorakoztak.

A faluban 228 portán körulbelul 2 000 ember lakik. Több mint a fele kizárólag halászatból él, a többiek pedig földműveléssel foglalkoznak.

Dzsun Kavaguti, a falu bírája hívott meg bennunket, erős, kopasz öregember, ritka őszes szakállal. Fekete kimonóban volt, amely eléggé lötyögött a testén.

A sodzsikat levették és a szobából kiláthattunk az óceánra.

— A falut minden két-három évben meglátogatja a tajfun — mesélte Kavaguti. — Elárasztja a földet és tönkreteszi a vetést. Sok paraszt teljesen le akar mondani kis földje megműveléséről. Termés nincs, de azért a rizsbeadási kötelezettségnek eleget kell tennünk. Ehhez még hozzájönnek az adók, hajjaj, az adók...

Ám azoknak a sora sem megy sokkal jobban, akik kizárólag a tengerrel kapcsolatos foglalkozásokat űznek. Valamikor itt igen bőséges halászzsákmányok voltak, de már négy éve, hogy a halak nem jönnek be a partmenti vizekbe. Néhány éve az amerikaiak több haditengerészeti gyakorlatot tartottak a közelben. Azt mondják, hogy a halak azért mentek el innen. Most messze be kell hajózni a tengerre, ha halat akarnak fogni. Viszont, nem mindegyik halász meri megkockáztatni, hogy messze elmenjen a parttól, hiszen olyan sok bárka nem tért vissza soha!...

A falon át behallatszott egy hang:

— Kavaguti úr, Kavaguti úr!... — valaki a bírót kereste.

— Gyere be! — kiáltott ki Kavaguti.

Középkorú, testes japán lépett a szobába. Kavaguti és

a vendég sokáig hajlongtak egymás előtt, az övüket fogták és kezukkel a szakállukhoz értek.

A jövevény felénk is hajlongott, majd a bíró által átadott párnára ült.

Sintaro Takama gazdag hajótulajdonos, vagyis amimoto volt, ahogy itt nevezik.

— Bizony, nehéz a halászok élete — kapcsolódott a beszélgetésbe Takama. — Viszont nincs mit tennunk, a zsákmányt tíz részre osztjuk, amiből héttizedrész a miénk. Hiszen megérthetik, hogy most igen drága mulatság a hajó és a hálók használata. Háromtizedrész a halászoknak marad. Mi, amimotók, úgy szeretjük a halászokat, mintha édes gyermekeink lennének. Nem engedjük, hogy éhenhaljanak, viszont ezért a halászok is szeretnek bennunket, mintha apjuk lennénk — mondta buszkén Takama.

Ilyen áldott jó emberekkel már találkoztunk az olyan falvakban is, ahol bagóért eladják a gyermekeket, meg a szövőgyárakban, bányákban is, ahol a munkás mindig adósa a vállalkozónak.

A tokiói rádió egyszer közölt valamit az egyik halászfaluról, Ibaraki tartomány Kasima járásából. Ebben a faluban a hajótulajdonosok, csupán a halászfelszerelés használatáért, elszedik a zsákmány kétharmadát a halászoktól. A megmaradt egyharmadot a halászok gyakran kénytelenek pár fillérért eladni ugyancsak a hajótulajdonosnak, hogy kifizethessék adójukat. Nem csodálkozhatunk tehát, hogy a tokiói rádió riporterei, akik jártak egy olyan halászkunyhóban, amelyben 12 család él, megállapították; ezek az emberek már azt is elfelejtették, milyen íze van a rizsnek.

A halászok nem a haragvó elemeket, nem a vihart és a szerencsétlenséget nevezik „örök bánatuknak", hanem az amimotók rablását, meg a kormány gazemberségeit. Így volt ez Tokugava idején is, Tozso idején is, így van most is, Josida amerikanizált rendszerében. Semmi sem változott, legfeljebb még újabb rablók is jöttek: az amerikai monopolisták.

Tavaly tobb mint 60 halászhelyet tiltottak be az amerikai flotta gyakorlatai miatt. Ez az intézkedés többtízezer japán halászt megfosztott mindennapi táplálékától. Az amerikaiak azonban nemcsak azzal zullesztik a japán halászipart, hogy a halászoktól elveszik a legjobb halászterulete-

ket. Ezenkívül nagy halászmonopóliumokat létesítenek Japánban, amelyek hatalmas flottákkal rendelkeznek. A lehető legnagyobb profit összeharácsolása érdekében nem a nehezebb mélyhalászatot folytatják, hanem rablógazdálkodással a partmenti vizeket aknázzák ki, amelyek ennek következtében hosszú időre meddővé válnak.

Mindez az ország általános élelmezési helyzetére is káros hatással van. A nagy monopóliumok a halzsákmány legnagyobb részét kiszállítják a külső piacokra. Miként a *Nippon Times* közölte, csupán 1951 első negyedében másfélmillió font halat szállítottak ki Japánból az Egyesült Államokba. „Amerikában a japán halkonzervet 3—4 dollárral olcsóbban árulják ládánként" — írta az ujság. Az országon belül viszont az amerikai hadsereg lett a hal legfőbb fogyasztója.

Hamarosan rájöttünk, hogy új ismerősünk, Sintaro Takama a falu teljhatalmú ura, vezére. Már többször hallottunk ilyen emberekről. Néha nem is túlságosan gazdagok, hátuk mögött viszont nagybirtokosok, vagy a feketepiac főkolomposai állnak. Ezek a faluvezérek, bossok néha szoros kapcsolatban állnak a terrorszervezetekkel, a rendőrséggel és az államapparátussal.

Ilyen boss volt Sintaro Takama is.

— Mi az az épület? — kérdeztük és a part mentén húzódó hosszú barakkra mutattunk.

— Ott őrzik a hálókat és a halászfelszerelést... Azonkívül ott él néhány nemrégiben érkezett halász is.

Megkértük, engedjék meg, hogy ellátogassunk a barakkba. A hullámverés egészen a barakk ajtajáig ért. Meg kellett várnunk, hogy a hullám visszahúzódjék, csak akkor tudtunk bemenni.

A barakkban 15 halászcsalád él. A falak mentén mindkét oldalon fapriccsek húzódnak félméterre a föld felett. A közöttük lévő keskeny átjáró zsúfolva öreg hordókkal, hálóhalmazokkal, kötelekkel. A mennyezetről lelógó takarók apró kamrákra osztják a barakkot. Mindenutt papírszemét, szenny és piszok. A priccset ágynak és asztalnak is használják.

Az ajtó mellett fiatal, beesettarcú, sovány japán fekszik.

— Beteg, már második napja nem jár ki a tengerre — magyarázza a felesége.

— ... Az amimotók azt mondják, hogy mi az ő gyermekeik vagyunk, ők pedig a mi szüleink — meséli a beteg. — Hát bizony ez nem így van! Egyszer kikuldtuk embereinket, hogy ellenőrizzék, milyen fogást csináltak. Alapos gyanúnk van arra, hogy még a háromtizedét sem kapjuk meg a zsákmánynak, ami a szerződésben elő van írva. Mit gondolnak, mi lett? Az amimotók még az irodába sem engedtek be bennunket!

— Férjemmel mindig arról ábrándozunk, hol találhatnánk olyan munkát, ahol legalább száz jent kereshetnénk egy nap — kapcsolódik a beszélgetésbe az asszony. — Már régóta nem láttunk pénzt, hiszen mindent az amimoto raktárából vásárolunk. Tegnap nem adott semmit, azt mondta, hogy a férjem nem dolgozik. Még ennunk sincs, vagy valaminik, amit elzálogosíthatnánk ...

Valahol felulről rekedt köhögés hallatszott, fejunk felett megemelkedett a tető, por szóródott ránk.

— Nemrégiben újabb három család érkezett hozzánk Kjusúból — magyarázza a beteg. — Azoknak bizony nagyon rosszul megy a soruk. Nem tudták már őket hová elhelyezni, ezért felrakták őket a padlásra.

Kimentunk a barakkból és elindultunk az utcán. Kiderult, hogy a faluban egyáltalán nincs iskola. A gyerekek a szomszédos faluba járnak tanulni. Viszont láttunk hat kisebb sinto és négy buddhista templomot.

Igaz, hogy a sinto templom nem is annyira épulet, legfeljebb jelkép, azt a helyet jelzi, ahol az istennek átadhatják kéréseiket. Néhány faoszlop, felul mindegyik kettesével összekapcsolva, ezek vezetnek a kis eresz alá, ahol rizslepénnyel és más élelmiszerrel telt tányérok vannak — az istenek számára. Minél gazdagabb a templom, annál magasabban van ez a sajátos kapu. Tokióban láthatunk vasbetonkapukat is, amelyek magánosan emelkednek ki a romok közul. A templomok leégtek a légitámadás során, de kapuik megmaradtak.

A hívő a templom kapuja elé megy és hármat tapsol, jelzi az istennek, hogy megérkezett. Ezután mélyen meghajol és elmondja kérését. A tapsolás a kukorékoló kakas

szárnycsapkodását jelképezi, arra emlékeztet, hogy kakas ült az Amateraszu napistennő barlangja előtti póznán. Ez az istennő teremtette Japánt és az ország császárait. A kapu a kakasülőkét, a póznát jelképezi. Általában, a sinto vallás tanításait két szóban összefoglalhatjuk: tégy meg mindent, amit a császár parancsol.

A rengeteg templom mellett egy kisebb uzletet is felfedeztunk a faluban. Ez az uzlet egészen a tenger partján van, egy parti sziklára épult.

Nakamura, az uzlet tulajdonosa, aki maga szolgál ki, szívélyesen hellyel kínál bennünket és hideg limonádét ad innunk. Kezdetben az időjárásról beszéltunk, majd az árak és az adók emelkedéséről.

— Tizennégyféle adót kell fizetnem — panaszkodik Nakamura. — Illetőségi adó, jövedelmi adó, földadó stb. Csupán az illetőségi adó 5 300 jen évenként. Ha mindent összeszámolok, azt sem tudom, mi lesz velem holnap. Már 14 000 jennel tartozom. Bármely pillanatban jöhetnek az adószedők és elárverezhetik az uzletemet...

— Hallott-e a Békevilágtanács felhívásáról? — kérdezzük Nakamurát.

— Nemcsak hallottam, hanem egész családommal együtt alá is írtuk a felhívást — feleli elmosolyodva. — A faluban majdnem mindenki aláírta. Innen nem messze él egy öregasszony, a hatvanesztendős Micsie. Gyakran szokott vásárolni nálam. Egyszer Micsie bejött és beszélgetni kezdtunk a háborúról, a nép szenvedéseiről. Először nem értettem meg őt: én ne tudnék erről, aki kiszolgált katona vagyok és két fiamat vesztettem el Rjukju szigetén? Kelletlenul félbeszakítottam Micsie beszédét, nem akartam feltépni a régi sebeket. Ekkor elém nyujtott egy papírlapot és ezt mondta: „Írd alá a követelést, hogy az öt nagyhatalom kössön békeegyezményt egymással. Aláírásod megakadályozhatja a háborút, megmentheti unokáid életét..."

Egy kis ideig még elbeszélgettunk Nakamurával, megtudtuk tőle, hogyan juthatunk el Micsiéhez, majd elbúcsúztunk és kimentunk az utcára.

Micsie tényleg a közelben lakott, egy duledező kapujú, kisebb öreg házban, melyet dísztelen fakerítés vett körül.

Mint később megtudtuk, a kis öreg körülbelül 700 aláírást gyujtött a stockholmi felhívás alá.

Betértünk Micsiéhez. Könnyű fekete kimonóban, szalmapapucsban volt. Levettuk cipőinket és betértunk a belső szobába. Micsie unokája teát hozott.

— Már bizony gyenge vagyok, de azért szorgalmasan gyujtöm az aláírásokat — mondja Micsie. — Azt hihetné az ember, hogy öreg vagyok már, nincs miért nyugtalankodnom, viszont látom, mennyi becsuletes ember gyűlöli a háborút. Így tehát én sem állhatok félre! Ez kötelességem! Ki jöhet hozzám? a postás, az adószedő, vagy akárki... Mindig találok időt arra, hogy elbeszélgessek velük, szívuk szerint, és ha az illető még nem írt alá, odaadom neki az ívet. Látják, a sarokban mindig van tus és ecset...

Az öreg egy alacsony, sokfiókos kis asztalra mutatott.

— Eddig még senki sem tagadta meg — folytatja. — Minap a szomszéd faluban jártam és harminckét aláírást gyujtöttem. Bizony, a házköruli teendők mellett a békeharcban is résztveszek.

Beszélt arról, hogy még tavaly tavasszal vándorkereskedők jelentek meg a faluban, az egyikuk kiszolgált katona. Egyszer a katona odament hozzá. Micsie beszélt neki a Békevilágtanács felhívásáról, arról, mennyire fontos, hogy mindenre kiterjedő békeszerződést kössenek Japánnal.

— Mikor azt mondtam, írja alá a felhívást, nemcsak maga írta alá, hanem még néhány űrlapot is kért tőlem. Néhány hét múlva visszahozta őket, mind tele volt aláírással.

Micsie nemcsak a békének tevékeny harcosa. Az árak emelése, az amerikai élelmiszerbehozatal elleni harchoz is gyujt aláírásokat a kulönböző petíciókra, hiszen az amerikai élelmiszerbehozatal nyomorba dönti a japán parasztságot.

Búcsú közben Micsie megmutatta nővére levelét, aki Aiti tartomány egyik falujában él. A kúsza írásjelekkel megírt levélben ez állt:

„Kedves Micsie testvérem! Megkaptam leveled és az íveket. Ez igen fontos és szukséges dolog. Ha van még űrlapod, kuldj még, mert az aláírni akarók száma falunkban több mint ahogy gondolnád. Jó egészséget kívánok, vigyázz magadra, még kell az életben találkoznunk..."

Ikuo Ojama

A japán parlament egyik ülésén megvitatták az állami költségvetés törvényjavaslatát. A liberális és demokrata párt képviselői, sőt a „Rjokufukai" („a zöld szél társasága") reakciós csoport tagjai is terjengősen bizonygatták az „egyensúlyba hozott mérleg" nagyszerűségét és arra törekedtek, hogy a költségvetés tételeit ne tárgyalják kulon-kulön. Hisz abban hatalmas összegeket irányoztak elő a tartalékos rendőrhadtest fenntartására, az úgynevezett „tengervédelmi kulónítmény" pénzelésére — mindezt persze a népre rótt újabb adókból. Nem nagyon hallgatta őket senki. A képviselők beszélgettek egymással, nevetgéltek, gyakran kimentek a teremből. Az ujságírók részére fenntartott karzaton a tudósítók csattogtatták gépfegyverhez hasonló fényképezőgépeiket. Ekkor egy idősebb, ősz, szemuveges ember lépett a szónoki emelvényre. A teremben csend lett. Az új szónok határozott hangon kezdett beszélni a súlyos adóterhekről, amelyek agyonnyomják a népet, a katonai kiadások elviselhetetlen növeléséről. Meggyőzően bebizonyította, hogy a reakció erői újra szörnyű mészárszékre akarják hajtani a japán népet, ezért felhívott mindenkit, hogy minden erejukkel védjék a békét.

A tudósítók felélénkultek.

— Ojoma! Ojama beszél!... — hallatszott mindenfelől.

Fénylettek a jupiterlámpák, kattogtak a fényképezőgépek, a tollak sebesen szántották a sorokat.

Az emelvényen beszélő ember pedig folytatta beszédét, meggyőzően és bátran vádolva a kormányt, amely kiszolgálja az amerikai háborús gyujtogatókat.

Ez Ikuo Ojama professzor.

A népek közötti béke megszilárdításáert nemzetközi Sztálin-díjjal kituntetett Ikuo Ojama 1880-ban szuletett Vakaszano falvában, Hiogo tartományban, egy falusi orvos családjából. Számtalan véres háború szemtanúja volt, amelyeket a japán militarista klikk indított, mert idegen területeket akart rabolni. Látta, hogy mindegyik háború Micui és Micubisi klikkjeit gazdagítja és közben nyomort, bánatot, szenvedést hoz a japán néptömegeknek.

A fiatal Ikuo Ojama ragyogó eredménnyel végezte a

Vaszeda egyetemet, amely akkoriban a haladó gondolkozás bölcsője volt. Ojama ezután az ország demokratizálásáért harcoló elemek soraiba állt. Már az első világháborút megelőző években aktív társadalmi tevékenységgel társította tudományos munkáját. Az első világháború után ez az elhivatott tudós és közíró elfoglalta az *Aszahi*, a legnagyobb japán ujság szerkesztői tisztét. Izzó energiája révén az ujság azokban az években az ország egyik legnépszerűbb és leghaladóbb lapja lett. Ikuo Ojama a lap hasábjain leleplezte a zajbacut és a militarista klikket, harcra hívta a népet a demokratikus szabadságjogokért.

1924-ben a kormány kénytelen volt megvalósítani néhány reformot, igy többek között bevezették az „általános" választójogot. Szerény győzelme ez a japán népnek, de a győzelemben igen nagy érdeme volt Ikuo Ojamának. Ojama méltán foglalt helyet a nép első hat parlamenti képviselője között.

1926-ban megalakult a „Rónóto", a haladó munkáspárasztpárt, amelynek ő volt egyik szervezője és vezetője. A párt azt tűzte ki feladatául, hogy harcol a demokráciáért és az ország militarizálása ellen. A párt azonban rövid ideig működött. A japán militarista kormány Kína megtámadására készult és aljas összeeskuvést szőtt az ország haladó erői ellen. 1928 márciusában Tanaka tábornok kormánya először a dolgozók élcsapata, a kommunista párt ellen rontott, majd az ország minden haladó szervezetét uldözni kezdte. Ebben az időben sok igazi japán hazafit öltek meg a fasiszta gyilkosok, köztuk Kobajasi Takidzsi kiváló írót is. A Rónóto pártot feloszlatták.

De Ikuo Ojama még ezekben a nehéz napokban sem szuntette meg a militarista klikk leleplezését. A parlament szónoki emelvényeről, az egyetem katedrájáról, az ujság hasábjain, mindenutt hangzott vádló szava. Miként egyszer Jonai admirális is elismerte, a militarista klikk jobban félt a demokrácia e tántoríthatatlan védelmezőjének beszédeitől, mint az ellenséges ágyúktól.

Midőn a japán militaristák megtámadták Kínát, az országon belul különös erővel fellángolt a terror. Ikuo Ojamát kegyetlen leszámolás fenyegette. 1932-ben barátai segítségével Amerikába emigrált.

Hosszú éveket töltött az Egyesült Államokban. Ikuo Ojama ott is folytatta a japán militarista klikk leleplezését.

Kitört a második világháború. A japán militarista klikk, amely katasztrófába sodorta az országot, katonai vereséget szenvedett. Úgy látszott, hogy Ojama valóra válthatja nagyszerű reményeit. Ebben az időben igen sokat gondolkozott. Saját szemével látta, mi is az a hírhedt „amerikai életforma". Tisztán látta az óceánontúli „demokrácia" igazi lényegét látta, hogy az a dollár „demokráciája". Megértette, hogy a Marunouchihoz hasonlóan, a Wall Street is háborúkból él, kívánja, szomjúhozza a háborút; látta, hogy az amerikai militarista klikk újabb összeesküvést sző a béke ellen és jótá nyit sem különbözik a japán militarista klikktől.

Ikuo Ojama rövidesen meggyőződött arról, hogy hazáját jogfosztott gyarmattá süllyesztették, az amerikai imperializmus katonai támaszpontja lett. Visszatért Japánba, hogy folytassa a harcot. Hajlott kora ellenére is minden erejével harcol a békéért és Japán nemzeti függetlenségéért.

Ojama ezekkel a szavakkal fordult a japán néphez hazatérése alkalmából:

— Remélem, hogy eljön a nap, amikor Japánt mindenütt békeszerető országként ismerik el. Az a véleményem, hogy egyszersmindenkorra meg kell semmisítenünk minden olyan erőt, amely akadályozza Japán demokratizálását.

Ikuo Ojama tömörülésre hívta fel a japán népet, hogy sikeresen harcolhasson a békeszerető Japán megteremtéséért. „A történelmi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a haladó, egész népet átfogó mozgalom, az egységes demokratikus frontba szervezett mozgalom szilárd alkotó erővé fejlődik" — írta a *Csuo Koron* című folyóiratban.

1949 áprilisában Ojama kezdeményezésére Japánban előkészítették és megtartották az első országos békevédelmi kongresszust. A békéért vívott harc mozgalma napról-napra terjedt és rövidesen felölelte a lakosság minden rétegét. Ojama a Japán Békebizottság élére állt. A bizottság vezetésével több mint 6 millió aláírást gyujtöttek a Békevilágtanács felhívása alá, amely követeli, hogy az öt nagyhatalom kössön békeegyezményt egymással.

1950-ben a nép ismét országgyűlési képviselővé választotta Ikuo Ojamát. Hangja ismet felcsendult a parlamentben.

Beszédeiben meggyőzően bebizonyította honfitársainak, hogy a békéért vívott harc az igazi hazafiság megnyilvánulásának legfelsőbb foka, minden becsületes ember kötelessége.

„Japánban újjáélesztik a militarizmust — mondta tavaly októberben a parlament 12. ülésszakán. — Az a külföldi hatalom, amely nem veszi figyelembe a népunkre nehezedő súlyos terheket, nagy fegyveres erőt akar létesíteni országunkban. Ez a hadsereg azonban idegen hatalom fegyveres ereje lesz és nem Japáné."

Becsületesen védve népe érdekeit, a parlamentnek ezen az ülésszakán felszólalt az amerikai-japán imperialisták sanfranciscói különbékeszerződése ellen is. Felhívta a népet, hogy tagadja meg ezt az amerikai „békeszerződést, amely egy újabb háborút készít elő". Követelte, hogy Japánnal kössenek mindenre kiterjedő békeszerződést, mégpedig a Szovjetunió és Kína részvételével.

Ikuo Ojama nyilvánvalóan gátolja az amerikai megszállókat terveik megvalósításában. Ojama professzort 1949-ben letartóztatták az amerikai megszálló hatóságok parancsára, amelyek „aknamunkának" tekintették beszédeit. A nép azonban Ojama professzor védelmére kelt, és így rövidesen szabadlábra került.

Sigure Josida bejelentette, hogy a japán egyetemeken tisztogatást végeznek a tanári kar soraiban. A „nemkívánatos" elemek jegyzékén Ikuo Ojama neve szerepelt elsőnek. Ezt a szégyenletes eseményt az egész japán nép viharos felháborodással fogadta. Kjoto legnagyobb egyetemének diákjai követelték, hogy szeretett professzorukat nevezzék ki egyetemuk rektorává. Ezek láttán a japán reakció idejében visszakozzt fujt a tisztogatással kapcsolatban.

Ojama egész élete folyamán állhatatos harcot folytatott a békéért, a demokráciáért és Japán nemzeti fuggetlenségéért. Ez hatalmas tekintélyt szerzett neki a japán nép tömegei körében. Midőn Ojama 1950-ben súlyos beteg lett, százezernyi távirat, levél érkezett címére az ország minden részéből. A különböző foglalkozású, vallású és politikai nézetű emberek, akik a közös harc céljai érdekében egy táborban álltak, mielőbbi gyógyulást kívántak Ojama professzornak.

Mi ad erőt ennek az éltes embernek fáradhatatlan és sokoldalú tevékenységéhez?

Őszinte gondoskodása sokmillió egyszerű ember sorsáról, akiknek nem kell a háború, akik más népekkel szoros együttműködésben akarnak élni és dolgozni.

Mi ad bátorságot ennek a lankadatlan erejű embernek? Hazaszeretete, népe iránt érzett szeretete. Ikuo Ojama népének hű fia. A népből jött, a nép érdekeiért él és dolgozik, minden erejét a népre áldozza.

A nagy Sztálin szavai: „A béke fennmarad és tartós lesz, ha a népek kezükbe veszik a béke megőrzésének ügyét és végig kitartanak mellette“[3] — Ikuo Ojama életének programjává lettek.

Mikor Ikuo Ojamát értesítették, hogy nagy kitüntetés érte, a népek közötti béke megszilárdításáért megkapta a nemzetközi Sztálin-díjat, ezt mondta:

„Nagyon örülök, hogy kitüntettek a Sztálin-díjjal és hogy ezt a megbecsülést megoszthatom a béke más harcosaival is a világon. Ezt a kitüntetést azonban nemcsak én egyedül kaptam: öröm annak a tudata, hogy azt az egész japán nép kapta... Felelkesít bennünket ez a kitüntetés és megígérjük, hogy még nagyobb erővel fogunk harcolni a háború megakadályozásáért.“

Az amerikai járomban nyögő országokban a béke híveinek mozgalma elkerülhetetlenül az egész népet átfogó, hatalmas mozgalommá fejlődik, hogy a nemzetek megszabadulhassanak a gyarmati rabságtól. E mozgalmak élén a nép legjobb fiai állnak és közöttük van Ikuo Ojama professzor, a nemzetközi Sztálin-díjjal kitüntetett békeharcos is.

1952 februárjában Japán haladó társadalma ünnepelte Ikuo Ojamát. Az ország minden részéből 6 000 küldött gyűlt össze Tokióban, hogy gratuláljanak neki a nagy kitüntetéshez és újból bizonyságot tegyenek a japán népnek arról a határozott szándékáról, hogy megvédi a békét és saját kezébe veszi hazája sorsát.

[3] *Sztálin.* A békéért. Szikra 1952. 93. old.

4. A NAGY SZTÁLIN SZAVAI

1952 kuszöbén a japán nép mély együttérzéssel, barátsággal és jóakarattal telt szavakat hallhatott. Sztálin elvtárs kifejezésre juttatta a Szovjetunió népeinek őszinte együttérzését a japán néppel, amely idegen megszállás jármát nyögi. Sztálin elvtárs ezt írta Ivamotónak, a Kjodo sajtóügynökség főszerkesztőjének:

„Kérem, tolmácsolja a japán népnek, hogy szabadságot és boldogságot kívánok neki, hogy teljes sikert kívánok hazája függetlenségéért folytatott bátor harcában"[1].

Sztálin elvtárs a következőket kívánta a japán munkásoknak: hogy „megszabaduljanak a munkanélkuliségtől és az éhbértől... a közszükségleti cikkek magas árainak felszámolását és sikereket... a béke fenntartásáért folytatott harcban"[2].

A japán parasztoknak pedig a következőket: hogy „megszabaduljanak a földnélküliségtől és a földéhségtől... a magas adók felszámolását és sikereket... a béke fenntartásáért folytatott harcban"[3].

Sztálin elvtárs ezt üzente az egész japán népnek és értelmiségének: „ ..a japán demokratikus erők teljes győzelmét kívánom, az ország gazdasági életének megélénkulését és fellendülését, a nemzeti kultúra, a tudomány, a művészet felvirágzását és sikereket kívánok a béke fenntartásáért folytatott harcban"[4].

Ezek a bölcs szavak nemcsak egész Japánban, hanem az egész földkerekségen is óriási visszhangra találtak. Ezek

---

[1] *Sztálin.* A békéért. 100. old.
[2] Ugyanott
[3] Ugyanott.
[4] Ugyanott, 100—101. old.

a szavak bátorították a japán dolgozókat, reményt és hitet keltettek szívükben a jövő iránt.

— Népunk igen nehéz időszakban kapott újévi üdvözletet Sztálintól — mondta Hirosi Hodzsima tokiói munkás —, és ezért annál drágább számunkra minden szava. Lelkesít bennunket, erőt ad ahhoz, hogy folytassuk és fokozzuk harcunkat a demokratikus, független, szabad Japánért.

Hirosi Hodzsima lényegében honfitársai millióinak érzéseit és gondolatait fejezte ki. Még a reakciós kormány ellenőrzése alatt álló tokiói rádió is kénytelen volt elismerni, hogy Sztálin elvtárs üzenetét általános helyesléssel fogadták egész Japánban.

Japánban az Újév a legnagyobb és legvidámabb népi ünnep. Az ünneplés december 28-án kezdődik és január 7-ig tart. A japánoknál az újévi ünnepségek játékkal, énekkel és hagyományos versenyekkel vannak összekapcsolva. Ezekben a napokban a gyermekek tarka papírsárkányokat eregetnek, és versenyeznek, melyiküké száll magasabbra. Az ifjak és lányok kipróbálják ügyességüket és hozzáértésüket az ősi „ojbane" játékban, amelyet az európaiak is átvettek és tenisznek neveztek el. Esténként pedig, a házi tűzhelynél az egész család résztvesz abban a versenyben, amelyet így neveznek: „egy sor száz költő verseiből". A család legidősebb tagja felolvassa valamely népdallá vált vers első sorát. A többieknek meg kell nevezniök a vers szerzőjét és végig el kell mondaniok a verset. Ez már régóta kialakult szokás Japánban.

Japán egyszerű embereinek házait azonban már évek óta nem látogatta meg a vigasság. A megszállás nehéz évei az idei újévi ünnepeket is bánatfelhőkbe borították. Ezt még a hivatalos japán sajtó is kénytelen volt elismerni. Hogyan is lehetnének vígak a japánok, amikor elviselhetetlenek az adók, munkanélkuliség nyomja őket, állandóan rosszultápláltak? Hogyan is lehetnének vidámak, amikor a nyomor öngyilkosságba kergeti az embereket, amikor félmillió tudőbajos, kétmillió elhagyatott gyermek, tizennyolcmillió hajléktalan van az országban, amelyben még rabszolgakereskedők űzik sötét uzelmeiket? Még a tokiói rádió hírmagyarázói is ilyen következtetésre jutottak, miután a mikrofonnal ellátogattak a jokohamai munkásbörzére, ahol az emberek tíz-

ezrei tolonganak munkaalkalomra lesve. De ugyanezt kellett megállapítaniok akkor is, amikor meglátogattak egy kis halászfalut Ibaraki tartományban, ahol egy szobában 12 család él, melyek már régen elfeledték a rizs ízét. És ugyanezt tapasztalták akkor is, amikor felkeresték a Szumida folyó partját, ahol a rideg téli időben ezernyi hajléktalan tengődik az ide-oda hányodó csónakokban.

A japán dolgozók súlyos helyzetének legfőbb oka az amerikai megszállás. Ez mesébe illő összegbe kerult a japán népnek, többszázszorosan felülmúlja azt az összeget, amelyet a japán kormány az utóbbi években lakóházak építésere, társadalombiztosításra és oktatásugyre költött.

Ridgway tábornok és Josida miniszterelnök arra hívta fel a japán népet újévi beszédében, hogy nyugodjon meg és tűrjön, mert még nagyobb megpróbáltatások várnak rá 1952-ben.

Josida kormánya, mintegy e beszédek alátámasztásaképpen, december 30-án határozatot hozott az új év költségvetéséről. A költségvetést Dodge detroiti bankár dolgozta ki, akit az amerikai ujságok „Japán gazdasági igazgatójának" neveznek. A költségvetés háborús költségvetés. Célja, hogy újjáéleszthessék a hadsereget és a flottát, a háborús ipar ágait, eltarthassák az amerikai megszálló hadsereget és katonai támaszpontokat építhessenek az amerikaiak számára. Ebben az évben a katonai előirányzatok 220 milliárd jent tesznek ki, ami pontosan kétszerese a multévinek, amikor még nem irták alá a különbékét San Franciscóban. Az amerikai monopolisták úgy vélekednek, hogy ezzel a szerződéssel takarózva még pimaszabbul kirabolhatják a japán népet.

Az amerikai urak azonban hamis illúziókban ringatják magukat. Ridgway felszólíthatja a japánokat, hogy legyenek türelmesek, ez azonban még nem jelenti azt, hogy a japánok türelmesek is lesznek. Ridgway növelheti az amerikai megszálló csapatok fenntartására szánt összegeket, de ez még nem jelenti azt, hogy a japán nép a jövőben is alázatosan megfizeti a világ legmagasabb adóit.

Bizonyíték erre az a hatalmas sztrájkhullám, amely az egész országot elöntötte 1951 végén. Sztrájkoltak a bányászok, a villamosipari munkások, a vasutasok, a kohászok, a dokkmunkások, a textilmunkások és a villamosvasutak munkásai is. Nemcsak a munkabér emelését, a munkanélküli

segély kiadását, az árak és az adók csökkentését, hanem az amerikai megszállás azonnali megszüntetését és Josida kormányának menesztését is követelték.

A tokiói munkások áttörték az amerikai katonák és japán rendőrök kordonját a parlament előtt és ott kijelentették:

— Árulóknak tartjuk azokat a képviselőket, akik megszavazzák a különbékét és a katonai szerződést. Nem leszunk amerikai rabok!

Kjusú szigetén parasztküldöttség ment a miikei bánya sztrájkoló munkásaihoz. A parasztok néhány zsák rizst ajándékoztak a sztrájkolóknak és ezzel fejezték ki szolidaritásukat a békéért és az ország nemzeti függetlenségéért vívott népi harccal. Az ajándékot sok faluból gyüjtötték össze, maréknyi rizsadományokból.

A japán parasztságnak igen nehéz a helyzete. Manapság Japánban azt beszélik, hogy a parasztnak több a bánata, mint a földesúrnak a rizse. A japán sajtóban közlemények jelennek meg arról, hogy egész falvak parasztsága tiltakozik a megszállás járma ellen. Tokióban a parasztszervezetek nemrégiben országos konferenciát tartottak. A konferencián az ország minden részének küldöttei résztvettek. Határozatot fogadtak el, amelyben azt olvashatjuk, hogy a japán parasztság nem fogadja el a sanfranciscói különbékét meg a katonai szerződést. Harcolni fognak a békeszerződés ellen és követelik, hogy kössenek békét minden országgal, beleértve a Szovjetuniót és a Kínai Népköztársaságot is. A parasztok körömszakadtáig harcolni fognak országuk nemzeti függetlenségéért.

A mindenre kiterjedő békeszerződés megkötését követelő néptömegek mozgalmában tevékenyen résztvesz a japán értelmiség is. Ikuo Ojama, a nemzetközi Sztálin-díjjal kitüntetett tudós, Nambara, az ismert tudós, Idzu történész, Hongo szobrász, Fukao költőnő, Janagida filozófus és a tudomány sok más kiváló képviselője jelentette ki, hogy az amerikai megszállást meghosszabbító különbékét a katonai szerződéssel egyutt a nép akarata ellenére ratifikálták.

— Ez a legmegalázóbb szerződés Japán történetében — jelentette ki Szuekava professzor a sanfranciscói machinációról.

A japán értelmiség legjobb képviselői sem nézhetik közönyösen, hogy az amerikai csizmák eltapossák az ősi japán kultúrát, hogy a megszállók Japánt amerikai repülőbázissá változtassák és a japán nép a Wall Street ágyútölteléke legyen.

— Félek, hogy gyermekeink még anyanyelvüket is elfelejtik — mondta Hanako Muraoka, az ismert színésznő.

Ezekben a szavakban őszinte aggódás cseng a tehetséges és munkaszerető nép jövője iránt, amely már annyi szellemi és anyagi értéket adott a világnak.

És íme, a Japánra szakadt sok szenvedés közepette szívélyesen csengenek Sztálin elvtárs újévi üzenetének szavai. A japán dolgozók minden bajuk ellenére is érzik, hogy igazi ünnepek is vannak a világon.

Munkás és paraszt, vállalkozó és tudós, Japán minden becsületes embere végtelenül hálás Sztálin elvtársnak és a szovjet népnek azért a morális támogatásért, amelyet a nehéz napokban nyujtanak a szenvedő japán népnek.

„A japán népnek 1952 küszöbén küldött üzenet — olvashatjuk a japán-szovjet társaság Sztálin elvtárshoz írt levelében — azt bizonyítja, hogy a Szovjetunió mélyen együttérez és barátságot táplál népünk iránt. Ez az üzenet megsegíti a japán népet, hogy még mélyrehatóbban megértsük a Szovjetunió külpolitikájának hagyományait, amelynek alapja az egész világ békéjének megőrzése, a népek közötti béke és a népek szuverenitásának tiszteletbentartása. Ez az üzenet Japán minden becsületes emberét arra lelkesíti, hogy harcoljunk a békéért, szabadságért és országunk függetlenségéért."

Ajkuni Vahej költő Sztálin elvtárs üzenetére versgyüjteménnyel válaszolt, amelynek címe: „Mikor a Nagy Embert hallottam".

— A nagy Sztálinnak, a világbéke zászlóvivőjének meleg, gondoskodó szavai oly nagy hatással voltak a japán népre, hogy arról feltétlenül írni kellett — mondta a költő.

Ajkuni Vahej egyik versében beszél egy fiatal anyáról, aki hallotta Sztálin elvtárs üzenetét. Az anya magához szorítja a gyermekét és fülébe suttogja a hozzá is eljutott sztálini szavakat, melyek meggyőződéssel és határozottsággal töltik el szívét. „Nevess, nevess, gyermekem! Nem engedjük,

hogy az atombomba áldozata légy. Nem, semmi áron sem engedjük!...“

Sztálin elvtárs példája segíti az ország minden becsületes emberét, hogy bátran nézzenek a jövőbe. Juki Szaito vasutas, akit hosszabb fegyházbüntetésre ítéltek, mert harcolt Josida rendszere ellen, ezt írja a börtönből: „Minden gondolatunk és pillantásunk a nagy Sztálin felé és a szovjet nép felé száll. Amikor sorsunk különösen nehéz és súlyos, amikor örömteli pillanataink vannak — mindig Sztálin elvtársra gondolunk. Ó ad nekünk erőt és hitet, hogy le tudjunk küzdeni minden nehézséget.“

Sztálin elvtárs újévi üzenete minden japán hazafit azzal a szilárd elhatározással töltött el, hogy végig kitart a béke ügye mellett és megvédelmezi hazája nemzeti függetlenségét.

TARTALOM

1. Tokió mai arca 5

A legrosszabb rossz 5
Az „ot sárga tigris esztendeje“ 8
Marunouchi 12
A Gindza 14
A Hibia parkban 18
Fifti-fifti 20
A megszállás hétkoznapjai 23
A jenkik „gyógyító kuldetése“ 29
Jövendőmondók 31
Amerikai újdonságok 35
Egy középkori jelenet 39
Az Ueno park 42
„Nem akarunk sem amerikai civilizációt, sem amerikai mundért“ 49

2. Az amerikai megszállók kiszolgálói 58

„Charlie“ 58
„Az ég fiai“ a semmiségbe hullanak 61
Az isteni eredet restaurációja 63
Hirohito — a ‚demokrata“ 66
Két úr szolgája 70
Kakasok 76

3. Harcol a nép 83

Az oreg tanító 83
„Japán kapuja“ 86
„A tőke képviselője“ 93
Fényes diók 98
Kobe városában 103
A szögesdrótkerítés mögott 106
A reformisták vereséget szenvednek 110
Május 1. 112
A falu is csatlakozik a harchoz 116
Egy kis halászfaluban 125
Ikuo Ojama 132

4. A nagy Sztálin szavai 137

A fordítást átnézte: Terényi István

A könyv szedését 1952. X. 10-én kezdték meg. Megjelent XI. 8-án,
5000 példányban
Ez a könyv az MNOSZ 5601—50 Á és MNOSZ 5602—50 Á szabványok szerint készült.

4876. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc

4.50 Ft